

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ
1516

15
динара

16.1.1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

Ripley

Веровати или не!

ЖЕНКА ЛАВА

НА СВЕТ ОБИЧНО ДОНЕСЕ ТРИ
МЛАДУНЧЕТА КОЈА СУ У ПОЧЕТКУ
ПРИЛИЧНО НЕСПРЕТНА. ТЕК У
ДРУГОМ МЕСЕЦУ НАУЧЕ ДА
ХОДАЈУ И ДА СЕ ИГРАЈУ,
А „ИГРАЧКА“ ИМ ЈЕ
ЧЕСТО КУБА
ЛАВИЦИНОГ
РЕПА.

КОРЕАНСКА МЛАДА

КОЈА ЖЕЛИ ДА СЕ ПРИДРЖАВА
ДРЕВНИХ ОБИЧАЈА СВОГ НАРОДА, НА ДАН
ВЕНЧАЊА НЕ СМЕ ДА ЈЕДЕ, ПИЈЕ НИТИ
ДА ОТВОРИ УСТА, А ЊЕНА СТОПАЛА НЕ
СМЕЈУ ДОТАКИ ТЛО. ДЕВОЈЧИНЕ КАПЦИ
ТАКОЂЕ МОРАЈУ БИТИ ЗАЛЕПЉЕНИ ЈЕДНОМ
ВРСТОМ ПИРИЧАНОГ ЛЕПКА.

ЗВИЖДУЦИ или ПИЖЕ

ИЗ ПЛАНИНСКИХ ПРЕДЕЛА АЗИЈЕ И
СЕВЕРНЕ АМЕРИКЕ ИМАЈУ НАВИКУ
ДА ПРИКУПЉАЈУ ВЕЛИКУ КОЛИЧИНУ
ТРАВЕ ОД КОЈЕ ИСПРЕД СВОЈИХ
СТАНИШТА ГРАДЕ МАЛЕ ПЛАСТОВЕ.
ПОЛОВИНУ СВОГ ЖИВОТА ОВЕ ЖИВОТИ-
ЉЕ ПРОВОДЕ СКЛАЊАЈУЋИ ТРАВУ КАД
ПРИПРЕТИ КИША И ИЗНОСЕЈУ ЈЕ
НАПОЉЕ КАД НЕВРЕМЕ ПРОЂЕ.

КАМЕНИ ТОЧАК

БАЈАРСКО ДЕЛО
ПРИРОДЕ,
НАЛАЗИ
СЕ У ИСТОЧНОЈ
ШКОТСКОЈ.

ЕНГЛЕСКИЊЕ

СУ НЕКАДА
ДАВНО
ОТКЛАЊАЛЕ
ПОДВОЉАК
СПЕЦИЈАЛНИМ
СПРАВАМА
КОЈЕ
ПОДСЕКАЈУ
НА СПРАВЕ
ЗА
МУЧЕЊЕ.

МОРНАР ЏИМ БАЈТ

ИЗ ЊУЈОРКА
У СВОЈОЈ 65. ГОДИНИ
УСТИМА ЈЕ МОГАО ДА
САВИЈЕ ГВОЗДЕНУ ШИПКУ
ДУГАЧКУ 25 ЦЕНТИМЕТРА И
ДЕБЕЛУ 10 МИЛИМЕТАРА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● према прорачунима двојице
енглеских професора, у току
једне утакмице фудбалери про-
сечно пређу 8690 метара. Међу
њима „највреднији“ је центар-

фор који претрчи око 9800 ме-
тара, а „најлењи“ одбрамбени
играчи и голман. Први превале
7700, а други само 450 метара.

● на коралним спрудовима
Индијског и Тихог океана жи-
ви циноуска шкољка Tridacna
која може да достигне дужину
од 1,20 метара и тежину од 250

килограма. Једна од најмањих
шкољки на свету је Neolepton
skyski чија дужина не прелази
шеснаест милиметара. О
постојању ове мајушне шкољ-
ке, која иначе живи у европ-
ским морима, говори само не-
колико примерака пронађених
у Ламаншу још 1894. године.

● после дуготрајних опита на-
учници са универзитета у Мор-
гантауну (САД) закључили су
да дрво које се импрегнира
једном врстом пластичне масе,
а затим изложи дејству гама
зрака, постаје потпуно отпорно
на влагу и стиче велику тврдо-
ћу.

● плетење постепено постаје
мушки хоби. Тако према ста-
тистикама, плетењем се бави
четири одсто мушкараца у
Француској, 1,8 одсто у Енгле-
ској, а у Шведској тај проце-
нат достиже 40. Сви мушкарци,
који уз плетиво проводе сло-
бодне часове, тврде да се тако
најбоље одмарају.

● петак није у стању да пева
ако је затворен у уском про-
стор у коме не може да дигне
главу кад зажели да кукуриче.
Исто тако ни магарац не може
да њаче док не подигне реп.

● у два америчка града Ко-
лумбус и Корал Глејбс одне-
давно у својим телевизијским
програмима имају нову емисију
звану „електронске новине“ у
којој се преноси писање дневне
штампе. За сада се ради само о
експерименту, али ускоро ће
тридесет највећих америчких

дневних листова путем телеви-
зије доспевати у домове оних
који за то буду плаћали посеб-
ну претплату.

● астероид Аполо, чији се
сваки траг изгубио још пре
четрдесет једну годину, недавно
је примећен из астрономске оп-
серваторије на Маунт Палмеру.

● неки од најлепших фазана
насељавају и најнегостољуби-
вије области. Тако се, на при-
мер, фазан Леди Амхерст среће
само на висини од 4500 метара
на Хималајима, а сребрни фа-
зан на 2700 метара у влажним
планинским шумама Бурме.

ГРИП И КАКО ГА ПОБЕДИТИ

КАД ВАС ШЧЕПА МАЛИ ПОДЛАЦ

Вирус — то мало, подмукло биће, има многе гнусне особине, од којих је најгора његова отпорност на антибиотике. Као парализа, мале или велике богиње, ни грип се не може победити овим најмоћнијим оружјем савремене медицине јер га изазивају вируси. Тако он спада у болести за које још не постоји лек, него се само ублажавају његови симптоми: температура, главобоља, понекад мука и повраћање, кашаљ, кијање... Али, данас постоји вакцина против грипа, па ни он више није што је био: зараза која би у неколико година обишла куглу земаљску и покосила на десетине милиона људи!

Изгледа да грип спада у болести старе колико и свет. Судећи по старим хроникама, он је у ранијим вековима харао целим светом, само није имао ово данашње име. У Енглеској су га у 16. веку назвали „болест знојења“ и то после тешке епидемије из 1552. године када је помрло на хиљаде људи. А смрт је, све до новог времена, када се појавила вакцина и савремени лекови, била честа последица грипа, па је зато и добио то име. Тако су га назвали Французи — *grippe* (чита се грип) значи „онај који шчепа, зграби“, а ова болест увек је нагло наилазила и брзо се ширила.

СИТАН, АЛИ ИЗБИРЉИВ

Најстарије писане податке о грипу који су допрли до нас оставио је Хипократ — грчки лекар из 5. века пре нове ере. Наравно, то не значи да га и раније није било. Напротив, вирус грипа вероватно се настанио у човеку чим је овај „очовечио“ (животиње, углавном, не добијају грип!). У ствари, злоћудни мали вирус врло је избирљив: напада само људе, пернату живину, свиње и коње.

Вирус грипа је „лоптица“ која се може видети тек откако постоје електронски микроскопи, пошто су његове „телесне мере“ једва 80 до 100 милимикрона. То је тако сићушно да се не може упоредити ни са чим. Али, тако мали и изби-

рљив, вирус је неуништив и врло отпоран. На собној температури живи по неколико дана, кад је хладније од три или четири степена Целзијусових, он траје недељама и недељама (ето зашто грип највише хара зими), а само на температурама изнад 56 степени Ц он слаби (и зато је лети редак). Што су температуре ниже, то је вирусу грипа „пријатније“ а на -76°C он је — вечит.

Грип се брзо шири зато што у човечији организам вирус улази преко носа и грла, он „воли“ слузаст епител горњих дисајних путева. Када га сљустити, у њега се, опет лако, настане бацили који изазивају запаљење плућа. То је и објашњење зашто се раније толико умирало од грипа: запаљење плућа било је тако рећи неизлечиво до појаве пеницилина и осталих антибиотика.

Тако је у великој пандемији (која има светске

ДО ПРЕ ПОЛА ВЕКА НИЈЕ СЕ ЗНАЛО ДА СИЋУШНИ ВИРУС ИЗАЗИВА ГРИП — БОЛЕСТ КОЈА ЈЕ САМО У ЈЕДНОМ НАЛЕТУ ПОКОСИЛА 20 МИЛИОНА ЉУДИ. ДАНАС ГА СЕ ВИШЕ НЕ ТРЕБА БОЈАТИ!

зато тако названа. У ствари, сматра се да је постојбина ове болести на азијском тлу, по свој прилици на Далеком истоку.

УСКОРО НОВА ПАНДЕМИЈА?

Грип је, ето, вековима односио животе, а да се није могао пронаћи „кривац“ — узрочник болести. Јер, за вирус грипа наука је чула тек пре пола века кад су енглески научници Смит, Ендрјус и Ледлоу успели да га изолују из грла оболелих. Назвали су

В и С. Дакле, та три „мала подлаца“ која се међусобно разликују, изазивају болест истих симптома. Ствар се још више компликује тиме што сваки од ова три вируса има по више таконзваних „сојева“ који се непрестано мењају. Вирус грипа састоји се, у ствари из једног унутрашњег антигена — он обележава врсту, А, В или С — и неколико спољашњих који се стално мењају. Обично се сваке године измене делимично, а сваких десетак година сасвим и тада завладају оне теже варијанте које прерасту у пандемије.

размере) која је захватила свет у 18. веку, само у Паризу страдало 40 хиљада људи. А „шпанској грозници“, како је названа пандемија грипа из 1918. и 1919. године, подлегло је чак 20 милиона људи у целом свету! Погрешно се веровало да је болештина почела у Шпанији, па је

га „вирус-инфлуенце“ А. Инфлуенца је латинска реч, али се у многим језицима грип управо тако назива.

Ово је био тек први корак, али и остали су брзо учињени: до 1950. године амерички научници издвојили су још два вируса грипа, који су означени са

Последња пандемија грипа протутњала је Земљом 1968. године. Зато се ускоро може очекивати нова... Али, више се не треба плашити јер је вакцина на време припремљена.

Сваке године грип се појављује негде у јануару или фебруару. Чим се то

догоди, центри за инфлуенцу који постоје у свакој земљи дужни су да га пријаве Светском центру за инфлуенцу у Лондону. И не само то, већ и да хитно пошаљу узорак вируса изолованог у лабораторији и смрзнутог на -60 степени Ц. У лабораторијама Светске организације упоређују се узроци и то последње недеље фебруара, па се затим обавештавају национални центри које сојеве грипа да уврсте у вакцину. Како се прави вакцина?

БУБАЊ ЗА ВАКЦИНУ

Докторка Ружица Стојановић, која се тиме бави у београдском Институту за вирусологију, објаснила нам је цео поступак. Вирус грипа узима се из бриса грла оболелих, па се затим размножава на мајмунским ћелијама. Онда се убризгава у заметке кскошних јаја, где се у течности добро развија. То траје пуна два дана на температуру од 35 степени С и један дан на плус 4. После се јаја разбijaју, узима се течност са вирусом и ставља у центрифугу, машину која окреће бубањ брзином од 50 хиљада обртаја у мину-ту. Тиме се вирус лепи на зидове бубња, а течност истиче, па вакцина постаје концентрисана. Ротор са концентратом пушта се још два пута по сат времена, брзином од 5 хиљада обртаја у мину-ту јер тада крупнији молекули беланчевина из течности јајета такође опадају, а вируси, који су ситнији, остају.

У београдском Институту ради се са вирусима који су умртвљени формалином, а у загребачком су само „атенуирани“ — ублажено им је дејство. Зато се у Загребу вакцина припрема у спреју и веома лако наноси, само се мало „запрска“ нос. Али, она се не сме давати старијим људима. Београдска вакцина са мртвим вирусима може се давати једино инјекцијом — и — није за децу до 7 година, пошто њу није могуће довољно пречистити од беланчевина. Када Институт буде у могућности да набави нову центрифугу — последњу реч технике у свету — с много већим бројем обртаја, вакцина ће постати довољно пречишћена и за децу... Само, таква машина за сада кошта исувише.

Ипак, грипа се више не треба плашити као некад. Модерни лекови спречиће компликације и код људи који нису вакцинисани, па оболе. Треба се само на време јавити лекару.

У градињима Дивљега запада оно дућана је увек било најживље и најзанимљивије, а тек унутра...

Младић је извукао из џепа све што је имао: 70 долара (за 1868. годину не баш мало пара) и положио их пред службеника на шалтеру железничке станице у Кенкејки Каунтију, држава Илиноис. — Желим на Запад. Најдаља станица где могу за

КАД ЈЕ ЗАПАД НАЗВАН ДИВЉИ

РАНЧ ИЗ ПИВСКЕ К

које је тек настајало — и исписао на табли пред улазом „Салун“.

ПРВИ ДРАГСТОР

У близини салуна од платна налазила се мала тврђава Форт Волас, а поред места управо се градио наставак пруге „Јунион Па-

веру или Канзас Ситију. Много касније овај случајни трговац написао је у својим сећањима:

„Продавао сам све, од поштанске марке, до дромбуља и огромних пушака за убијање буфала. Времена су била добра, војници из тврђаве трошили су код мене и последњи цент.“

Тако је у главној, дуго и јединој улици Воласа брзо осванула највећа зграда

која се звала „Евритинг стор“, што је значило „дућан свачега“. Власник — Питер Робиду, човек који је, гсворило се у Канзасу, од ледине створио град. Јер, дућан који је радио 24 часа дневно, брзо се прочуо као највећи и најснабденији од Денвера до Канзас Ситија. Робиду је купио огроман ранч и постао богаташ. Тако се то радило док је настајао Дивљи запад.

Како без цента у џепу постати богаташ? Некима је и то успевало... Требало је само имати кликер — и наћи се у најудаљенијем месту до којег је стигла пруга.

НИЈЕ ИХ БОЛЕЛА ДУША

На сличан начин ницали су и расли сви „каубојски“ градови, у којима су трговци почињали као Робиду. Постојало је правило да у дућану морају имати бар две ствари: „виски да разгали ум и библију да разгали душу“. По томе како су се трговци брзо богатали, може се закључити да досељенике на Дивљем западу душа није много болела, виски се продавао као алва.

Дућани су у тим градовима били нешто одиста јединствено на свету: места за уживање, হাসкање и, наравно, трошење пара. Насред радње обично је стајала пећ-бубњара, крај ње буре са крекерима и столице поређане усколо. Само за мушкарце: да дођу, поразговарају, попуше или сажваћу нешто дувана, грицну два-три крекера. За пријатеље и најбоље муштерије газда је држао и једно буре вискија у просторији иза радње, са лименим лончетом на ланцу.

Тако су се у дућану размењивала мишљења и преносиле вести. Све то с погледом на разне обичне и необичне ствари. Један успешан газда из Елсворта Мајер Голдсел, рекламирао је свој дућан као место где се продаје „све што ти пад-

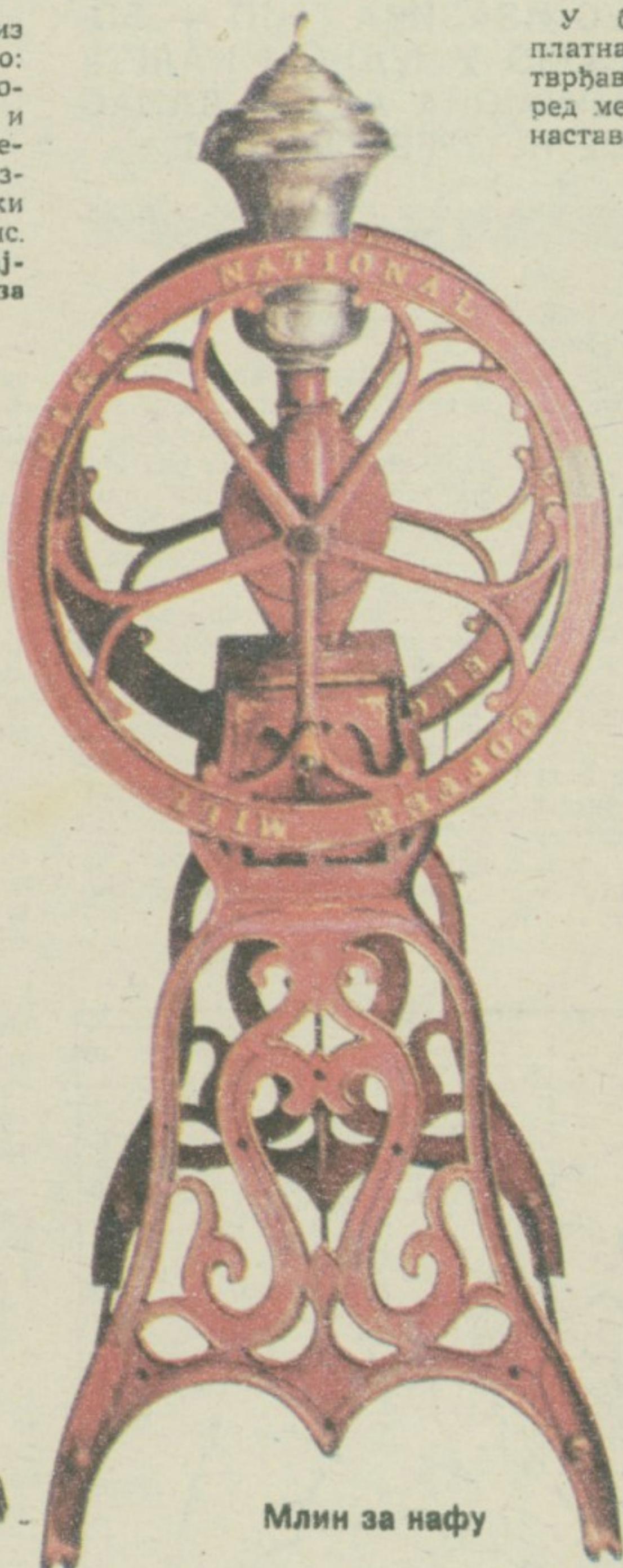
Буре са кренерима

Пећ — бубњара

Млин за нафу

ове паре — рекао је кратко.

Службеник му је вратио кусур од 3,5 долара и пружио карту:

— Елсворт у Канзасу. Најудаљеније место до којег је стигла пруга.

Тако је осамнаестогодишњи Питер Робиду, родом Канађанин, луд за авантуром, доспео у Елсворт... Два реда дрвених кућа, између њих широк, блатни дрм. Елсворт, Доц, Хастингс, Гетри или било који прад западно од великих америчких река, сви су они личили један на други баш као што су били слични и досељеници што су их подизали: сточари, фармери, ловци на буфала, авантуристи, коцкари, ловци на срећу,

ловци у мутном... У такво шарено друштво упао је Питер Робиду кад се искрцао у Елсворту и крочио у „Салун“ са преосталих 75 центи у џепу.

За те паре могао је да посматра како други пију, до три ујутру кад је газда заклањавао салун, а онда је добио лежај међу пијаницама и скитницама. Следећих дана прао је судове код истог газде за храну, а тим послом наставио је да се бави и у другим канзанским „градовима“ у које је одлазио увек у потрази за новим. Док није сакупио нешто пара, колико да купи шатру, буре вискија и сандук цигара. Да, и неколико лимених лончића. Шатру је разапео у Воласу — насељу

цифик“ тако да су се војници, официри, радници и надзорници ту могли да скрепе уз лонче вискија и цигару. У пивску криглу Питера Робидуа, која је служила као каса, упадао је сребрењак за сребрењаксм... Ништа се у салуну није могло добити за мање од долар, па се кригла брзо пунила. Робиду је снла носио пазар у деневерску банку.

Како у Воласу није било ничег, у ближој и даљој околини још мање а Питер Робиду одједном имао доста пара, идеја се сама наметнула: почео је да набавља и продаје друге ствари, заправо свашта... Али, сваки артикал код њега је коштао двоструко више него у Ден-

Бебе Дивљега запада возиле су се у ованвим нолицима

РИТЛЕ

не на памет, од прстена за 500 долара, до пинте соли" (пинта је мера од око пола килограма). Додуше, тако скупценог прстења није баш било у огромним количинама, али пинта соли лако је могла да се купи, као све друго: храна и пиће, тканине, одећа, ћебад, седла, „свечани“ пиштољи са

дршкама од резбарене слоноваче, дуван за жвакање, сомотска одела за упарађивање каубоја, беби-колица, конзервисане остриге, петролеј, школске читанке, рицинусово уље, горка со, камфор, ружина водица... Јер, апотеке су се појавиле тек касније.

МУШКЕ СТВАРИ, ЖЕНСКЕ СТВАРИ...

Сви ти дућани мирисали су слично, на мешавину коже од чизама и каишева, дувана, кафе, сира, димљене рибе и шунке, воћа... Полице су биле крцате, ни педаљ простора није био слободан (за дизајн још нису били чули), осим оног

Дуван за лулу и жвакање

Златан часовник

Кантица за петролеј

Банрач са дуплим дном

„Бомба“ за гашење пожара

Петролејне

Чабар за рубље

ле баш крај пећи, ипак је постојала клупа у близини врата (на промаји, ваљда да би пожуриле кући „где им је и место“). Тако су могле мало да се одморе, нарочито оне с удаљених ранчева, па и да попричају са другим женама о венчањима и бебама, рецептима и новим кројевима. Нису знале да је модни „хит“ у једном Ебилону или Доџу — годину дана стар у Њу-Јорку, а две у Паризу. Али ништа зато... Трговцима је ишло добро, градови су расли, а куће, све веће, пуниле се стварима и стварчицама које нису могле да уђу у кола с арњевима приликом досељавања.

На овим сликама су неки од тих предмета из романтичног и суровог времена кад је Запад — назван дивљи.

М. К.

неприкосновеног круга око пећи.

Жене нису биле заборављене, мада столице нису биле за њих. Ако нису мог-

Џем у порцуланским теглама

Пегла

Саонице

Веле, свитао је леп дан. Пред сивом зградом пулског затвора зауставило се неколико аутомобила и камион пун легионара. Убрзо се затворским ходником на спрату зачуо бат корака официра. Група се зауставила пред једном ћелијом. Шкљоцнула је брава. Затвореник, двадесет петогодишњак измучена тела и испијена лица полако је устао са прљаве постеље.

— Андиано! — одсекао је командант 60. легије Де Турис.

— Куда? — упитао је младић.

— У Трст!

Затвореник је уздахнуо, осврнуо се по ћелији, поправио одећу и мирно пошао. Знао је да је помињање Трста лаж и да му истиче последњи час живота.

Било је око пет изјутра 17. октобра 1929.

ПЛАН ЧЕТВОРИЦЕ

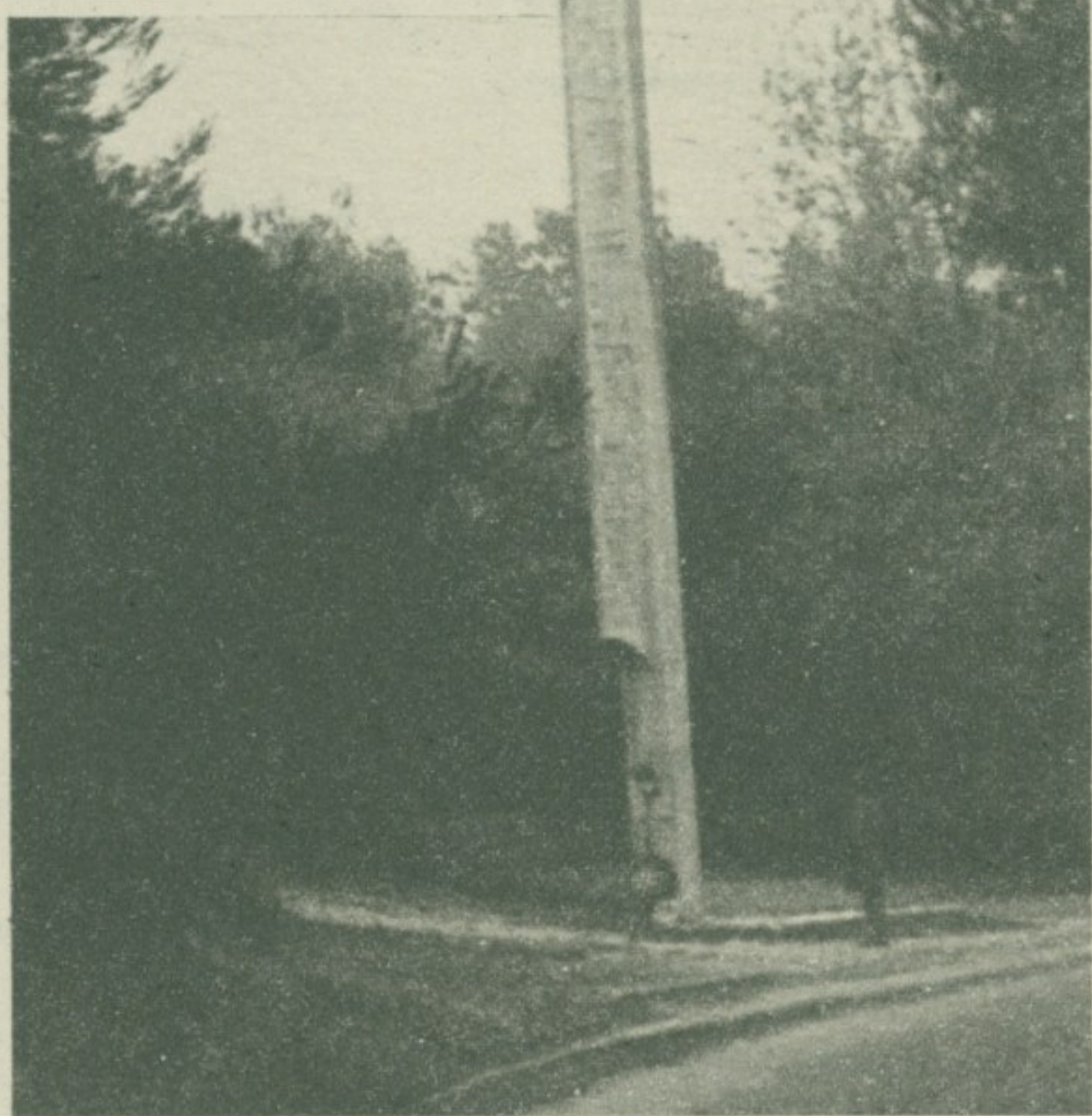
Није то почетак приче о догађају који је за Истране исто што и афера Драјфус за Французе. Почетак пада у 1918. када је Италија запосела Истру. Дошли су Италијани и погазили све домаће, хрватско. Затворили су школе, домове, читаонице, променили имена, објавили декрете и законе, утеривали страх у кости.

Италијани су ударили намете, а плитка, каменита земља често шибана сушом или градом једва је давала за голи живот. Сјала је звезда у дому сељака кад је имао да једе кукурузни хлеб, богаташ је био онај ко купи нове ципеле или панталоне, цигарета је ишла од уста до уста.

Онда се појавило веће зло: Мусолини, фашизам и избори за »gran consiglio del fascismo« — тело које је 1926. заменило италијански парламент. Гласање је заказано у целој Италији за 24. март 1929.

Фашистички режим укинуо је све политичке странке осим сопствене, али је и поред тога позивао народ да у што већем броју изађе на бирачка места. Није тешко одгонетнути да то за бираче није било само питање воље, поготову за Истране.

Младићи Живко Гортан, Душан Ладавац и Виктор Бачац из Берма и Вјекослав Ладавац из Веле Трабе, два села у близини Пазина, припадали су тајној народноослободилачкој револуционарној организацији ТИГР са седиштем у Трсту. У њихово деловање изврсно се уклопио задатак који су дали себи: одвратити сељаке од изласка на биралиште. Идеја добра, али тешко остварљива: фашистички војници сретали су се на сваком кораку, очима солдата и полиције ништа није измицало, ко је смео да се уздржи од гласања.

Последњи чин драме Владимира Гортана одиграо се на месту где се сада налази споменик

После неколико кришом одржаних састанака „тигровци“ су закључили да разговор са народом на тему „не идите на биралиште“ не би дао плода. На крају се дошло до плана: на дан избора запоседнути путеве који воде у Пазин, где се налазило биралиште за ширу околину, дочекати поворку сељака (обичај је био да се на гласање иде колективно) пуцњавом у ваздух и натерати је у бекство. Тако би се сељацима пружио оправдање за недолазак, а избори пропали.

Група „тигроваца“ се повећала. Приступио јој је двадесет петогодишњи сељак из Берма Владимир Гортан. Живео је од земљорадње, али и од продаје робе неког трговца из Пазина коју је крчмио по Истри, углавном пешачећи. Упропастио је ноге и стално кубурио с табанима. Младић се одушевио предстојећом акцијом.

НЕСРЕЋАН СЛУЧАЈ

Последњи детаљи плана разрађени су уочи избора. Договорено је да се Владимир Гортан прикрије и пуца поред пута Брестовица — Пазин, док је Виктор Бачац и два Ладавца — Душан и Вјекослав требало то исто да обаве на путу Берм — Пазин. Живко Гортан је добио задатак да се мува по Берму и јави

ако бираче прати полиција. Неколико сељака прихватило се да у поворци ствара панику кад „тигровци“ запуцају.

Акција је успешно обављена: бирачи су се распршили. На несрећу, један метак је залутао, погодио каменити стуб крај пута, одбио се и сустигао најближег сељака који је после два дана подлегао рани.

Иако их нико није препознао јер су се неопажено повукли, „тигровцима“ је тешко пала смрт недужног човека. Италијани нису много марили за смрт једног сељака, али им је сада она добро дошла да искале бес због пропалих избора. Сместа су долетели у Велу Трабу и Берм, претраживали, испитивали, дивљали. Насумце су ухапсили неколико сељака, међу њима и младића Данила Вивода, и одвели у Пазин. Расписали су награду од 50 хиљада лира за траг који би их одвео до „злочинаца“.

„Тигровци“ су се притажили. Владимир Гортан, иначе одавно познат властима као антифашиста, сакрио се у кући пријатеља у Велој Траби и чекао погодан тренутак да побегне у Југославију.

Фашисти нису имали мира. Зар такву срамоту да им нанесе истарски пук? Ипак, истрага је тапкала у месту. Не задуго. Сељаци Фрањо Вухтан и Иван Мишон из Требижа пола-

ПРОЦЕ

Обезбеђење је било максимално: доведено је војно појачање из Јулијске крајине, у луци су се нашли рајни бродови, у Пули је чак поилашено ојсасно сјање.

комили су се на новчану награду. Пријавили су се пазинској полицији и изјавили:

— Видели смо Владимира Гортана и Данила Вивода, они су били на бермском путу и пуцали!

Лаж је била пресна. Издајници ништа нису видели. И не само то: Владимир Гортан — уопште није био поред пута Берм-Пазин, док је Данило Вивода корачао у поворци, и то далеко на зачељу!

Фашисти су се обрадовали. Вивода је већ чампо у затвору јер је ухапшен приликом прве рације, ваљало је наћи Гортана.

Случај је хтео да је Гортан, са колико-толико залеченим табанима, баш тих дана напустио скровиште и запутио се пешице у Југославију. Код Лупоглаве ноге су га издале. Морао је да настави возом, преида

је то био ризик. Док је куповао карту, учинио се сумњивим шефу железничке станице. Чим се удаљио, шеф је телефоном позвао пазинску полицију.

Гортан је ушао у воз и препустио се дремежу. Није стигао далеко: на железничкој станици у Прему агенти су банули у вагон. Није имао куд. Пребачен је у ријечку квестуру, а затим у пулски затвор. Подвргнут је мучењу. Бутао је. Није проговорио ни млади Вивода. Двојица издајника остали су при ранијој изјави:

— Ма, то су они!

Агентима је било јасно

'C SA 28 ХИТАЦА

да са Гортаном неће изаћи на крај, па су се окренути Виводи. Сломиле су га претњом да ће бити изведен пред преки суд. Видевши да ће изгубити главу ни крив ни дужан, седамнаестогодишњи Вивода је проговорио. Знао је много, готово све, нешто од оца који је био задужен за стварање панике у поворци, нешто од „тигровца“ Душана Ладаваца који се пред њим неопрезно изрекао о саботажи.

ПРОГОВОРИТЕ У РИМУ!

У ноћи између 24. и 25. маја карабинјери су опколили кућу Душана и Вјекослава Ладаваца, Жив-

ка Гортана и Виктора Бачца. Ухапшене су повели пешице у Пазин. Они су порицали да имају било какву везу са изборним догађајима.

— Проговорићете ви у Риму! — одбрусио им је један фашиста.

Пребацили су их у Рим. Свако је добио самицу препуну стеница са гвозденим креветом и ћебетом чија се боја није препознавала од прљавштине. Чувани су као државни непријатељи број 1! Испред сваке ћелије даноноћно је дежурao стражар,

а решетке на прозору прегледане су четири пута дневно!

Испитивања су остала без резултата. Фашисти су и после неколико месеци истраге били на почетку. Видећи да од признања ухапшених нема ништа, подигли су оптужницу и уручили је затвореницима, разуме се на италијанском. Оптужени су: Владимир Гортан, земљорадник, стар 25 година, нежењен; Живко Гортан, земљорадник, стар 25 година, ожењен; Виктор Бачац, земљорадник, стар 22 године, ожењен; Душан Ладавац, земљорадник, стар 19 година, нежењен и Вјекослав Ладавац, земљорадник, стар 17 година, нежењен. Разлог оптужбе: напад на безбедност државе!

Родитељи ухапшених „тигроваца“ тешком муком накупили су мало новца и

понудили га адвокату Стојану Брајши из Горице, родом из Пазина, молећи га да брани своје суграђане. Брајша је посетио римски затвор и у разговору са Живком Гортаном цинично објаснио положај оптужених:

— Само вас Бог може спасти! Уосталом, ви сељаци ионако не живите дуже од педесет година, па ко пре ко после, смрт неће побећи!

Пошто је оптужница обелодањена, ухапшени су враћани у самице пулског затвора где је требало да остану до суђења заказаног за 14. октобар. Процес је имао да се одржи пред преким судом за заштиту државе. Чинили су га девет виших Мусолинијевих официра укључујући и председника већа генерала Кристинија. Сви су допутовали из Рима.

Суђењу је дат прворазредан значај. Тиме су фашисти хтели да истакну своју моћ. Све је било изрежирано попут позоришне комедије. Обезбеђење је било максимално: као да је нитава армија наумила да спасе оптужене! Војно појачање доведено је из Јулијске крајине, стигао је и посебан воз са карабинјерима, чак су се у луци нашли ратни бродови! У Пули је проглашено опсадно стање! Све раскрснице путева у Истри запосела је и контролисала војска!

У ГВОЗДЕНОМ КАВЕЗУ

Процес је почео у заказани дан у поподневним часовима. Суд је заседао у згради Првог Ђачког дома. Зграда, сала и прилази брижљиво су уређени. Од затвора до суднице на сваких десет метара стајао је војник.

Оптужени су довођени на суђење и враћани у затвор изнајмљеним такси-аутомобилима: за сваког затвореника по један. Испред таксија кретало се моторизовано обезбеђење, а иза — камион са војницима који су у руци држали репетирне пушке. Док је колона пролазила улицама, саобраћај је био обустављен.

Трагикомедију су допуњавали присутни у дворани за суђење. Били су то Мусолинијеви црнокошуљаци и симпатизери са специјалним пропусницама. На улазак судија окићених ордењем преко целих груди сви у дворани скакали су и уз фашистички поздрав руком сложено узвикивали:

— Ала романа!

Оптужени су увођени

под стражом и одмах затварани у гвоздени кавез из којег су пратили суђење. Из кавеза су пуштани само кад су одговарали на питања судија.

Њиховим одговорима нико није придавао значај. Једноставно, сви су унапред били осуђени. Нашли су се и „сведоци“ који су их тешко теретили. Лакрдија је завршена после три дана.

Пресуда је изречена 16. октобра 1929. Владимир Гортан осуђен је на смрт стрељањем у леђа, а остали на по 30 година робије и 10 година полицијског надзора!

Народ је остао запрепаштен. Зар због неколико метака испалених увис и једног несрећног случаја! Јавност у Југославији се узнемирила.

УМРЕТИ ЧАСНО

Последњи чин драме одиграо се следећег дана у свитање. На Гортаново питање куда га воде, командант 60. легије Де Турис одговорио је да се иде у Трст. Гортан је знао да фашиста лаже, осећао је то. Није се преварио.

Одведен је у једну малу увалу на Веруди. На равни недалеко од обале чекали су војници. Строј је чинио облик правоугаоника без једне, мање стране. Увели су га у простор између војника и привезали за столицу лица окренутог мору. Није се опирао ни молио за милост. Изразио је последњу жељу: затражио је чашу воде. Нису му дали. Де Турис је добацио:

— Сада ћеш одмах добити и ручак, а не само воду!

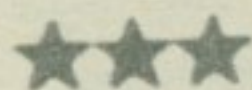
Стрељачким водом командовао је ровињски подештат Де Вескови. Рука му није задрхтала кад ју је спустио у знак наредбе.

— Пали!

У Гортана је испалењем 28 хитаца. Погодило га је 25, тако рећи у исто место. Из великог отвора на леђима који су начинили метци липтала је крв. Свештеник је притрчао и затворио је памуком.

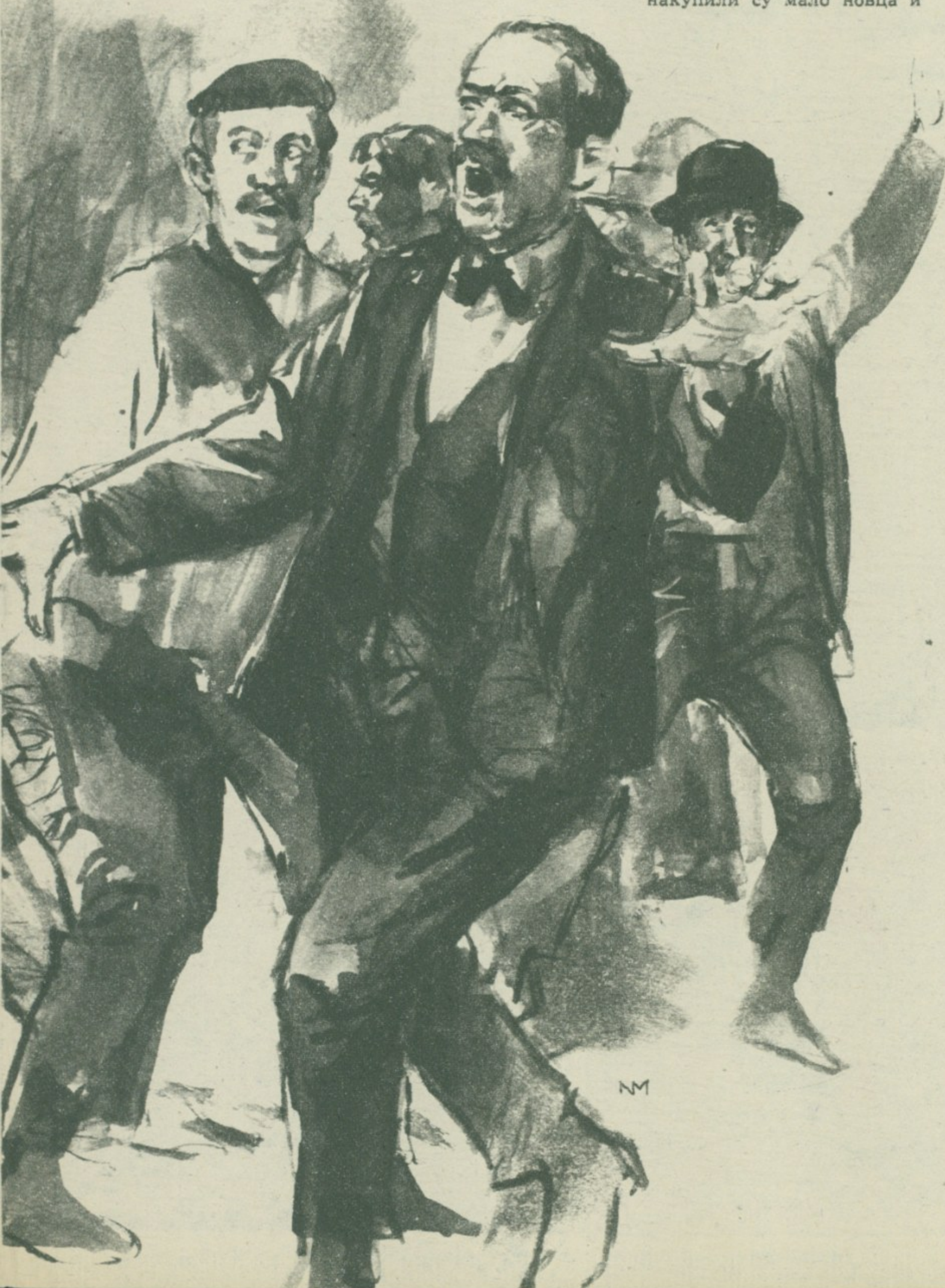
Сви из стрељачког вода окренули су главу у страну.

У то време чланови преког суда били су на путу за Рим. Униформе и ордење носили су у кофери-ма.

Од петорице осуђених на процесу у Пули данас су живи само Живко Гортан и Виктор Бачац. Живе у Берму код Пазина.

Миленко Тодоровић

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ДАНАС
САМ РЕШИО
ДА ЗАРАДИМ
КОЈУ ПАРИЦУ...
ДА ВАМ ОЧИ-
СТИМ СНЕГ?

ВАЖИ, МОМЧЕ!

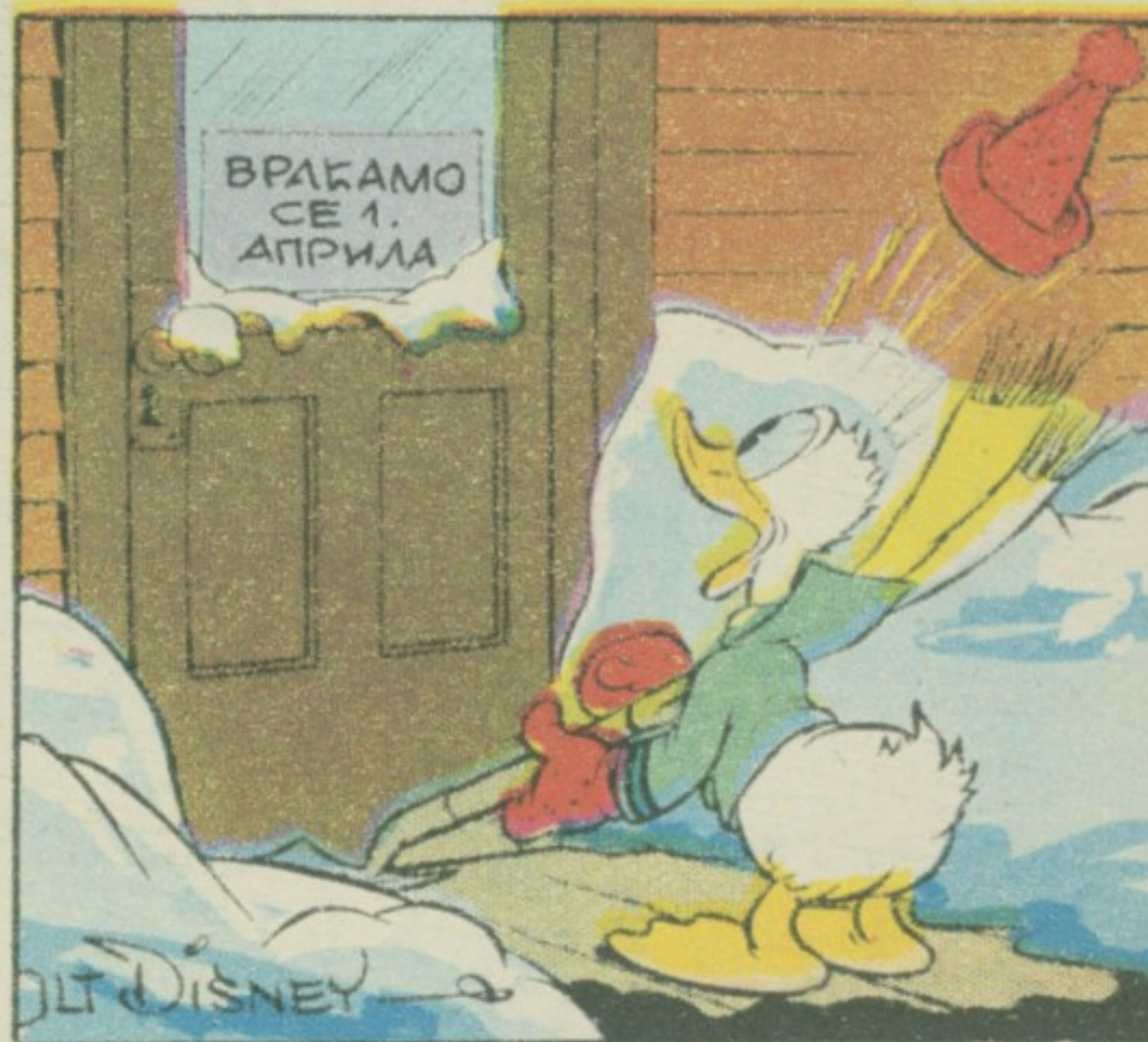
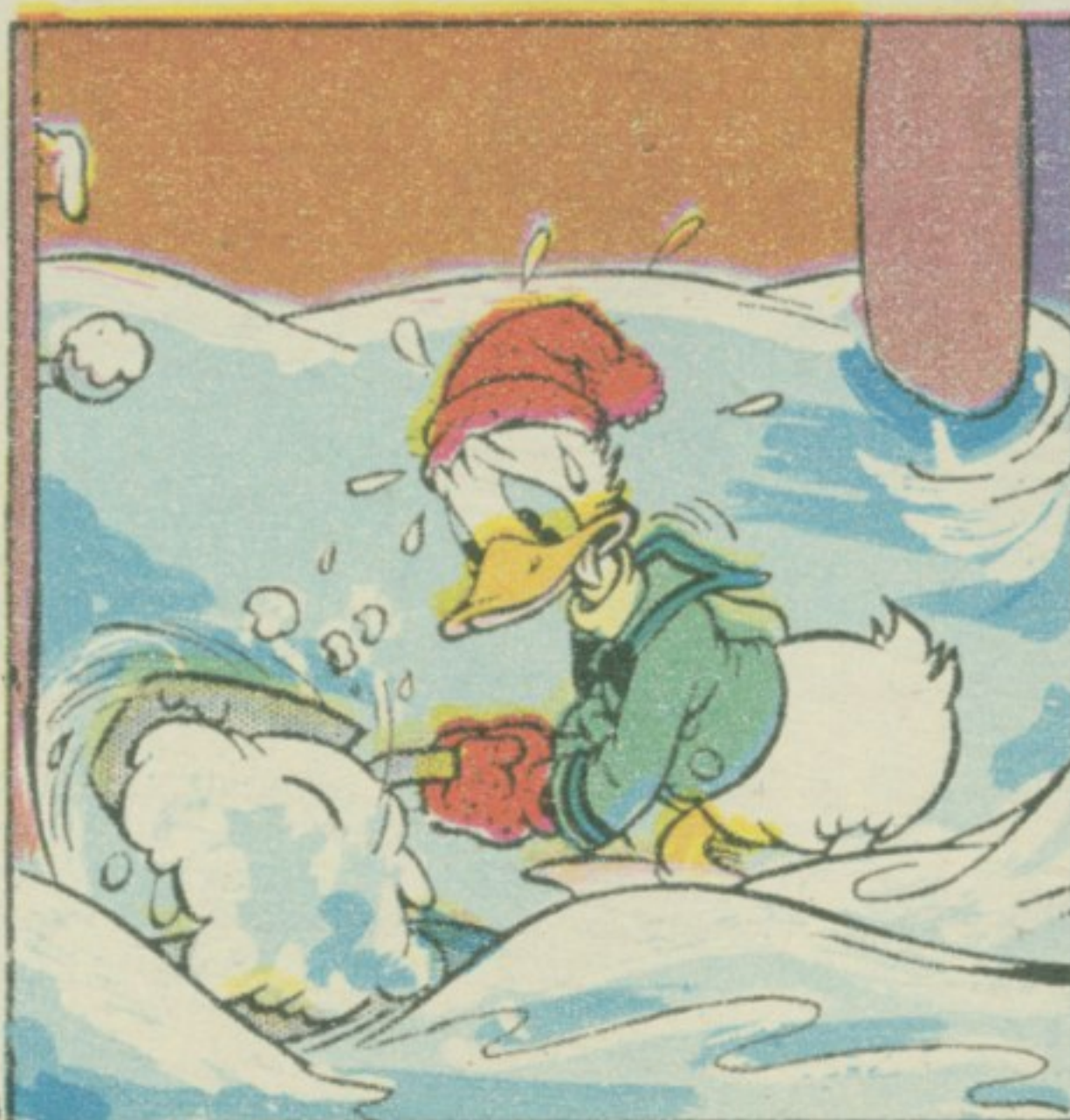
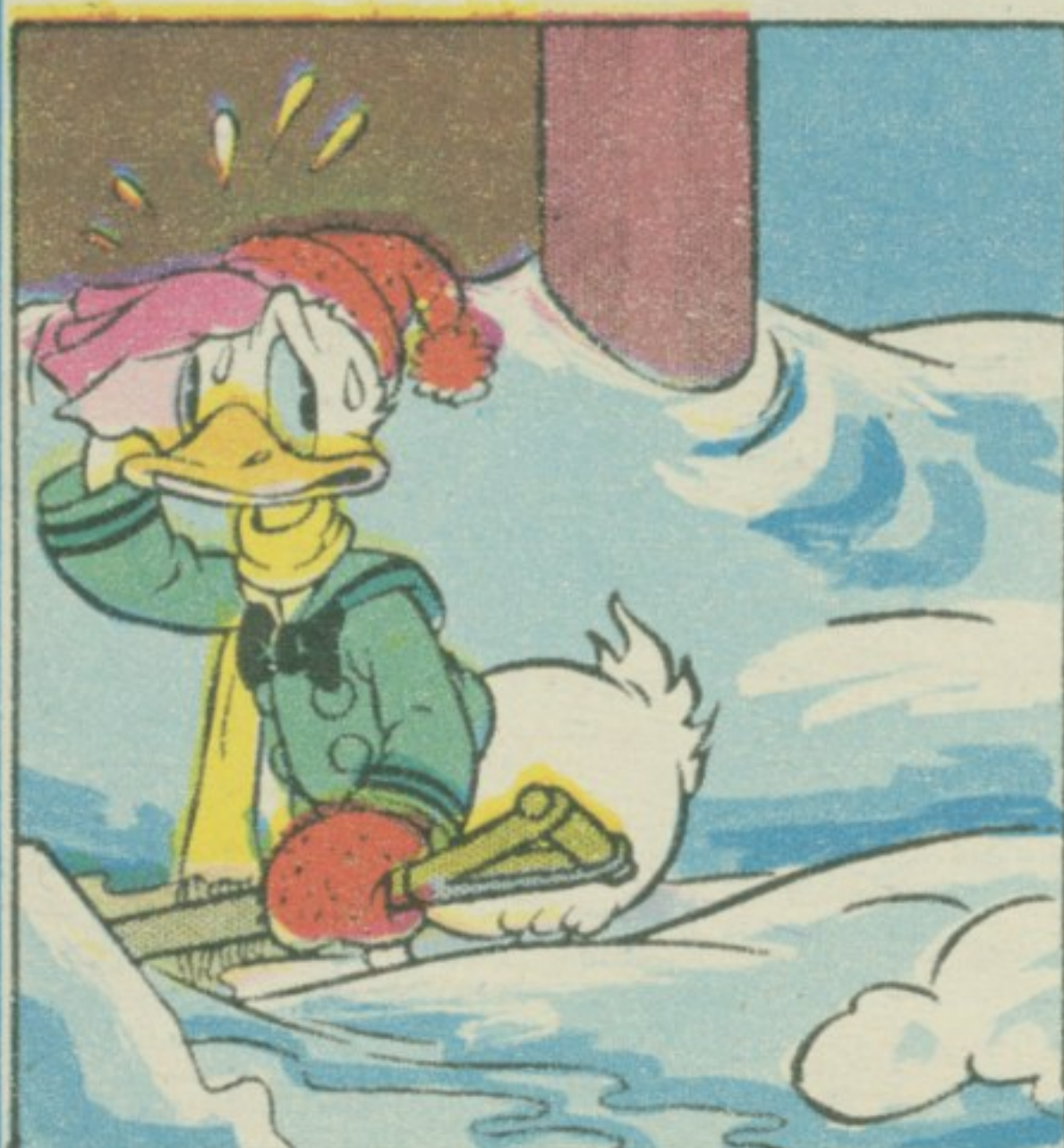
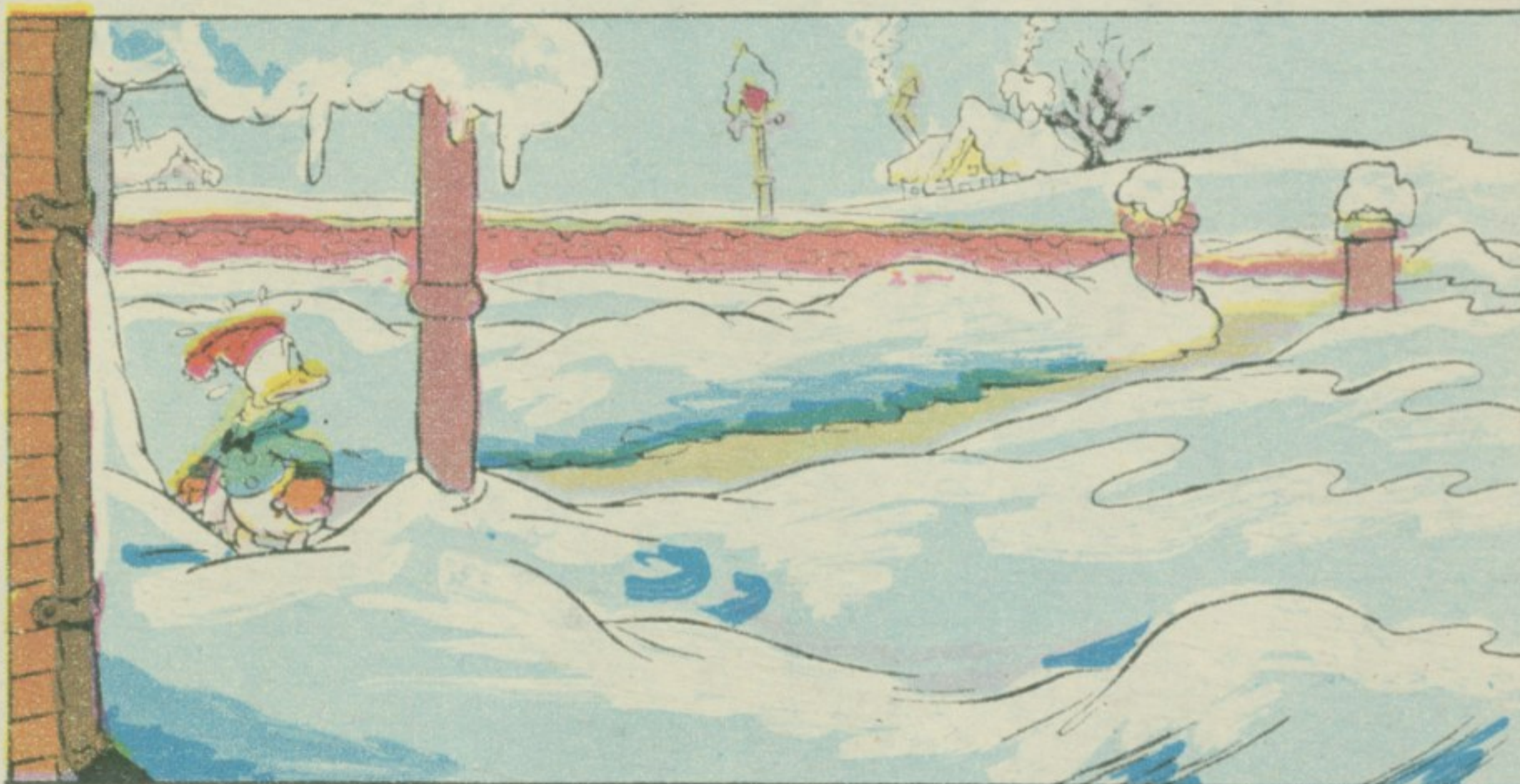
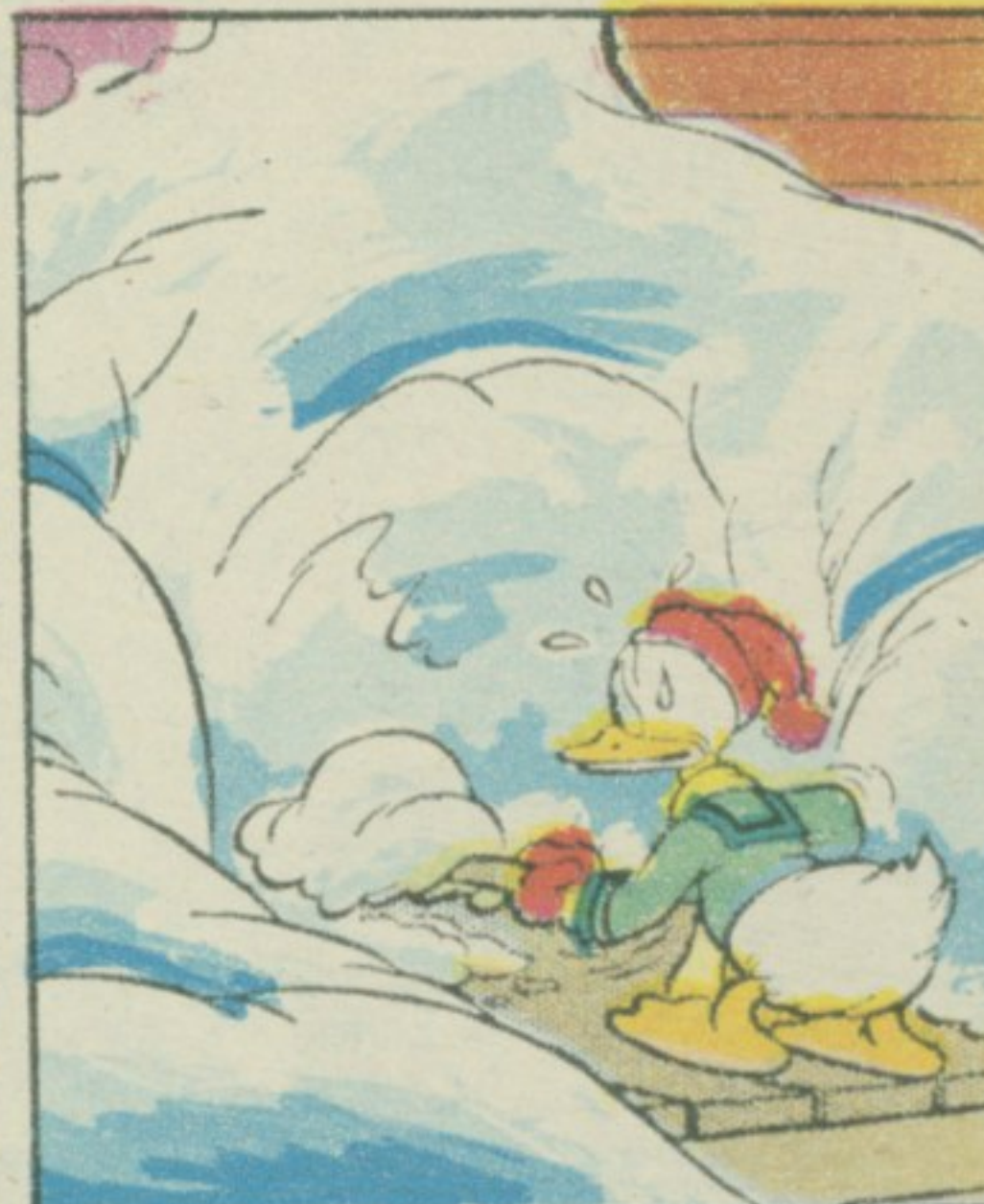
ЕВО ТИ ПЕТАКА!
ПОШТЕНО СИ ГА
ЗАРАДИО!

ВИДИ ОВО! АКО
САМ ДОБИО ПЕТ
'ИЉАДА ЗА ОНО
МАЛО СНЕГА, ОВИ
ЋЕ БИТИ СРЕЊИ
ШТО ЋУ ИХОТ-
КОПАТИ...

... И ПЛАТИЋЕ
ВИШЕ ОД ЦРВЕН-
ДАКА!

СРЕЋНА ЗВЕЗДА ВИКТОРА РАБУШЕВА

**ПОСЛЕ 14 САТИ ПРОВЕДЕНИХ У ОКЕАНУ, СОВ-
ЈЕТСКИ РИБАР УГЛЕДАО ЈЕ ВЕЛИКИ БРОД.
ПОЧЕО ЈЕ ДА ВИЧЕ ИЗ СВЕГ ГЛАСА, АЛИ ТЕ-
РЕЋАК ЈЕ НАСТАВИО.**

Била су преостала још два дана до нове 1979. године. „Логатец“ из Пирана, пловио је уз обалу Сијера Леонеа, натоварен клинкер-циглом коју је из Француске превозио за Камерун. У 11 пре подне, по дивном времену и океану који је светлуцао, капетан Бранко Петровић и сва посада били су не мало забринути. Већ недељу дана крмар Анте Косовић горео је у температури која се пењала и на 40 степени, требало га је хитно сместити у болницу, а радио-веза са оближњом либеријском луком Монровија није се могла успоставити. Тог јутра послали су и телеграм и „Логатец“ је сада пловио лаганије, ближе обали, очекујући непрестано одговор.

Одједном је морнар Бојан Блатник, који је нешто пословао на задњем делу брода, скочио и потрчао према командном мосту вичући из свег грла:

— Човек у мору, човек у мору!

НАО РОГОШИЋ

Капетан Петровић одмах је дао знак за узбуну и командовао да се брод окрене за 300 степени — готово пун круг. Сви су се сјатили на ограду, „Логатец“ је успорио, донете су „пиратске скале“ (лестнице од конопца). Али, нигде никог на виду... Морнар Блатник је објашњавао:

— Вирила је само глава и викао је...

Ваљда није посустао баш сада, док смо окретали, коментарисали су морнари. Али, наједном се глава опет указала, на неких 500 метара од „Логатца“. Сви су почели да маху и вичу, лестнице су пребачене низ ограду. Неколико морнара већ је било спремно да се спусти, кад је уследило ново запрепашћење за све присутне:

— Запливао је као Рогошић! — испричао је касније капетан Петровић — Такву кондицију још никад нисам видео...

Бранко Петровић, искусан поморац родом са Пе-

љешца, и данас, две године после догађаја, не престаје да се диви снази „дављеника“ који се зачас створио крај „Логатца“ и грчевито зграбио крај од скала. Али... Само што су га извукли на палубу, изгубио је свест.

Однели су га у бродски салон и положили. Ноге су му биле потпуно укрупнеле. Није прошло ни пет минута, а спасени је почео долазити себи. Међутим, поново је замахнуо рукама као да плива. Очигледно, веровао је да је још у мору, а онда се умирио и преврнуо очима. Изгледало је да ће умрети. Али, изненађењима никад краја: већ у следећем тренутку „човек из мора“ потпуно је повратио свест и упутно први захваљан поглед нацим поморцима.

Брзо су му измасирали укочене ноге, помогли му

и срећну звезду Виктора Павловича Рабушева.

МЕЂУ МОРСКИМ ПСИМА

Виктор је четрдесетогодишњи рибар родом са Волге, из Владимирске области. Са женом и двоје деце живео је у балтичкој луци Калињинграду. Као и много пута раније, отиснуо се у риболов бродом „Стјепа Казак“, у воде Сијера Леонеа.

Увече 29. децембра седео је сам на огради брода, леђима окренут мору и пословао нешто око мрежа. Било је десет сати. Виктор Павлович радио је сасвим сам на том делу брода, али друштво му није недостајало јер је утонуо у мисли. Још једна новогодишња ноћ коју ће провести у далеком свету, без својих

Капетан Бранко Петровић плови већ двадесет пет година на бродовима „Сплошне пловбе“ из Пирана, али овако нешто доживео је први пут

морских паса и право је чудо како га нису растргли... Што се тиче те огромне рибе, капетан Петровић сматра да је морао бити делфин јер ајкула сигурно не би отишла „тек тако“.

Чим је дошао свести од тог првог страха, Виктор Павлович је настојао да што трезвеније размишља. Предстојала је борба са океаном, ко зна колико дуга. Овде, додуше, има много совјетских рибарских бродова, али у ноћи га сигурно нико неће спасити. Ако буде имао срећу да га морски пси не нађуше, треба издржати до видеља, па и онда ко зна колико још... Можда никад више — није се усуђивао ни да домисли до краја, ту страшну претпоставку. Дакле, легао је на леђа и пустио да га вода „држи“, да не би трошио снагу.

Свануло је јутро, па је сунце бивало све жешће. Дан је одмицао, а Виктор Павлович је све више и више страховао. Готово је престао да се миче, само да не привуче морске псе и сачува снагу. Онда је угледао брод који је наилазио. Постојао је све већи, приближавао се и кад су се изравнали, Виктор Павловић је почео да виче најјаче што је могао. Брод је прошао поред њега!

НИКАД ВИШЕ НА МОРЕ!

Први и једини брод од сванућа, за све ове бескрајне сате. Виктор Павлович је готово клонуо од очаја гледајући за спасом

који га је мимоишао. Одједном је схватио да брод успорава, зауставља се и почиње да окреће! Спасили су га! Био је то „Логатец“.

Када је испричао целу причу, Виктор Павлович Рабушев мало је одахнуо, а онда додао:

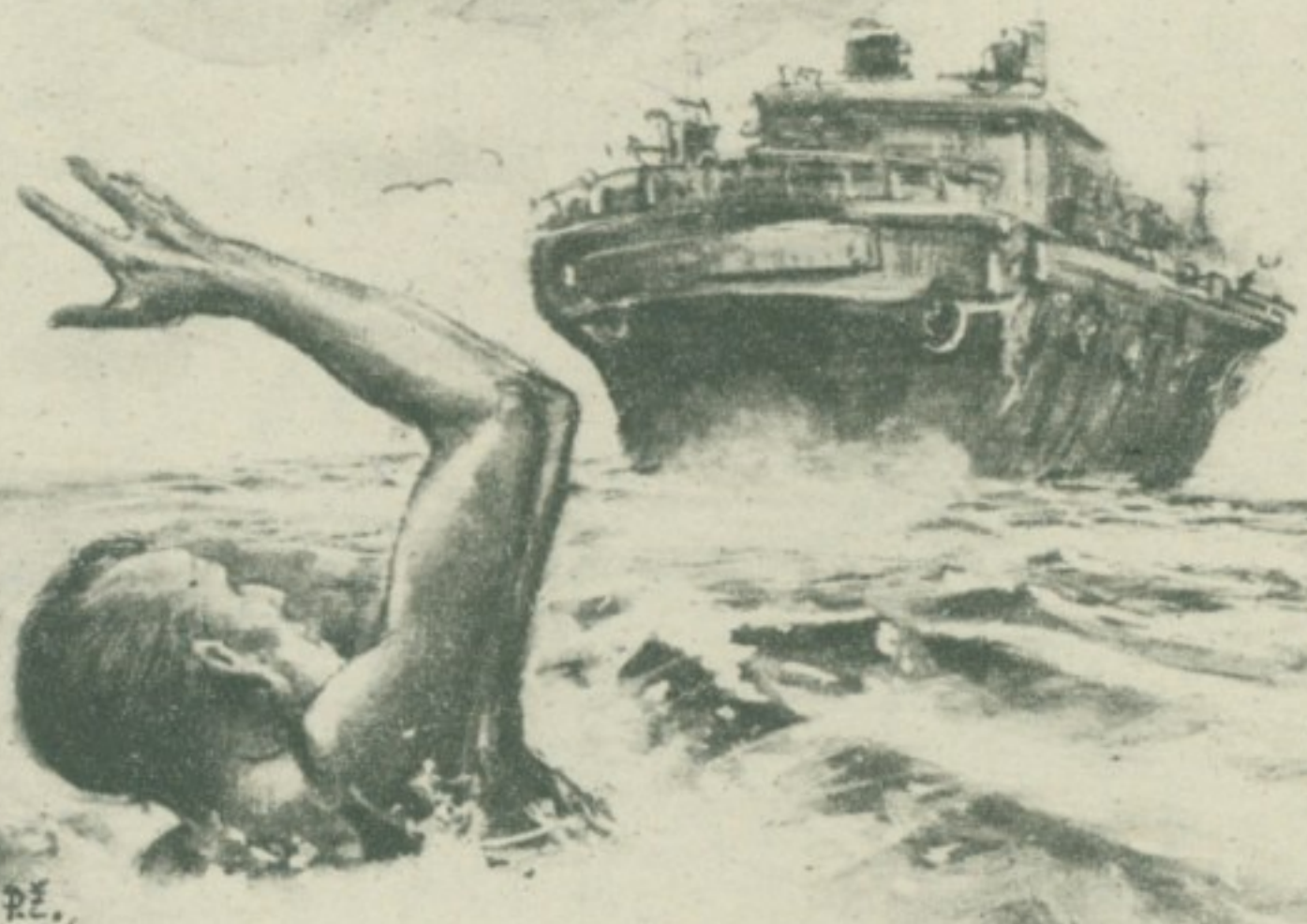
— Никад више нећу на море...

„Логатец“ је и даље пловио у противкурсу. Радиом никако да се успостави веза са неким совјетским бродом, а већ је прошао цео сат од спасавања. Није се јављала ни служба за помоћ оболелима луке Монровији она из Фрипорта. Ипак, није се још дуго чекало: сусрели су се са совјетским бродом „Овеном“, успоставили везу и убрзо је мала рибарска лађа пристала уз циновски бок „Логатца“, који може да превезе близу шеснаест хиљада тона балвана.

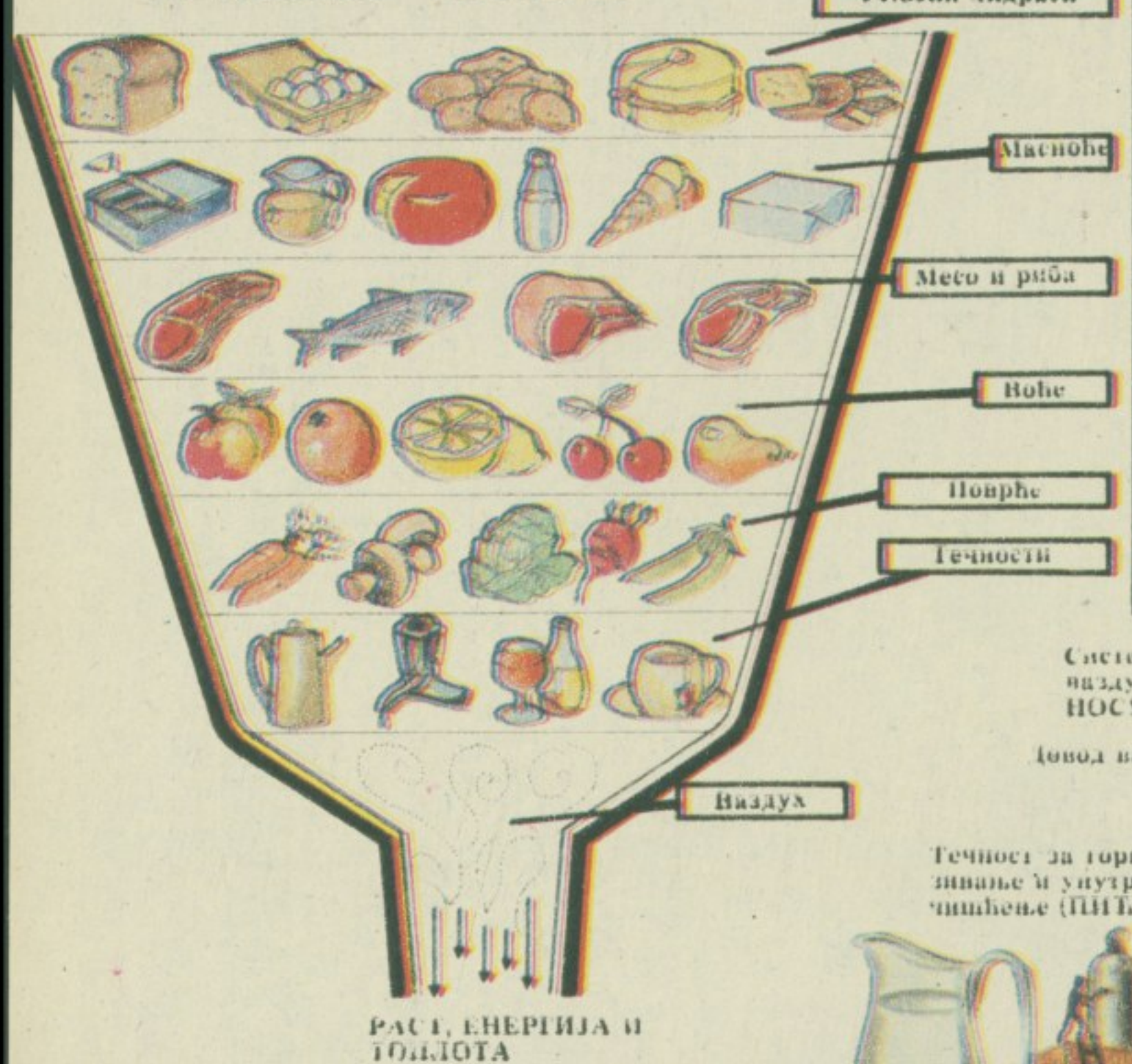
Посада „Овена“ није крила изненађење када је чула да треба да прихвати земљака који је скоро четрнаест сати провео у океану, па још остао жив, здрав и присебан. Ето, и то се догађа.

... „Логатец“ је поново окренуо и запловио према Монровији. Нешто после два ујутру, 31. децембра, у-сидрио се у луци, али је прошло пуних дванаест часова док је оболели Анте Косовић могао бити пребачен у болницу. Ипак, и он и Виктор Павлович Рабушев дочекали су нову 1979. годину збринути. Нарочито је рибар са Волге имао разлога да слави.

М. Крстуловић 9

ТЕЛЕСНО ГОРИВО

фабрика звана ЧОВЕК

ЉУДСКО ТЕЛО ЈЕ НАЈСЛОЖЕНИЈА И НАЈСАВРШЕНИЈА МАШИНА КАКВУ НАУЧНИЦИ И ИНЖЕЊЕРИ НИКАД НЕ ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА НАПРАВЕ.

Наше тело је веома слично машини и као и свакој машини, потребно му је гориво. Тело узима неопходно гориво из онога што једете, пијете и удицете и добро ће радити ако је гориво високог квалитета. Животно гориво је кисеоник који се прерађује у плућима и храни крв. Угљен-диоксид и други отпадни гасови се издишу.

Вода је такође веома важна. Људско тело састоји се од 65 до 70 процената воде. Одраслој особи потребно је око два и по литра воде дневно, али то не значи да баш морате да попијете толику воду — и чврста храна коју једете садржи доста течности.

Хемијска једињења која се зову протеини потребна су за здравље и раст. Има их у млечним производима, јајима, меду и неким врстама поврћа, на пример грашак и пасуљ.

Угљени хидрати — састоје се од угљеника, кисеоника и водоника — дају телу енергију и, нарочито, мишићима снагу. Шећер и скроб, из слаткиша и житарица, хлеба, кромпира и теста, претварају се у гликозу коју крв брзо упија. Људи који се баве тешким физичким пословима и спортом треба да се кљукају овим горивом — у њиховом телу оно ће брзо сагорети. Остали ће се угојити.

Човечија машина претвара масноће у енергију и топлоту. Због тога је, на пример, храна Ескимана веома масна. Млечни производи, жуманце, масна риба и коштуваво воће су извори масноћа. ПАЖЉА! Ако претерујете у масноћама а не крећете се довољно и свакодневно да би их ваща машина сагорела, негде ће се запустити и покварити, а и промениће димензије.

Енергетска криза не сме да погоди вашу машину. Поред горива која троши у великим количинама, потребна су јој и допунска, мала али важна.

Минерали, рецимо, Калцијум и фосфор из млека и рибе доприносе расту и чврстини костију. Гвожђе, којим је нарочито богат спанаћ, учествује у стварању црвених крвних зрнаца. Магнезијум, Јод, бакар и манган удруженим снагама помажу машини да ради без кварова.

Витамина, сићушних хемијских једињења, има у готово свим врстама хране. Њихово име настало је од латинске речи *vita* што значи живот па се може замислити њихова важност.

Витамин А потребан је кожи, зубима и костима; витамин В кожи, очима и нервном систему; витамини С и Д костима, зубима и деснима; витамин Е репродукцији и обнављању органа; витамин К правилном згрушавању крви.

Механичка трицкалица (УСТА)

Механи, одвајање кисеоника и кисеонично постројење (ПЛУЋА)

Течност у кружном току, цев за снабдевање која води из мехова (ПЛУЋНА ВЕНА)

Циркуларна пумпа (СРЦЕ)

Течност у кружном току, цев за снабдевање која води из мехова (ПЛУЋНА АРТЕРИЈА)

Помоћна хемијска фабрика (ЖУЧНА КЕСА)

Уређај за прерађивање хране (ЖЕЛУДАЦ)

Главна водоводна цев за проток воде из бубрега у бешику (МОКРАЋНИ КАНАЛ)

Допунски уређај за прерађивање хране (ТАНКО ЦРЕВО)

Уређај и отвор за финално избацивање (ДЕВЕЛО ЦРЕВО И ЧМАР)

Цистерна (БЕШИКА)

Телекомуникациони каблови — повезују електронске детекторе са централним нервним системом (НЕРВИ)

Течност у кружном току, цев за довод до пумпе (ВЕНЕ)

Кружни амортизер (ЧАШИЦА КОЛЕНА)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

Уређаји за пречишћавање воде (БУБРЕЗИ)

Универзални куглични спој (КУК)

Механизам за хватање са зглобовима на шарку (РУКА СА ПРСТИМА И ПАДЦЕМ)

Цев за кружни одвод обојене црвено (АРТЕРИЈЕ)

Зглоб на шарку (КОЛЕНО)

Опруге (МИШИЋИ)

Електронски детектори, сложен систем који претвара читаву површину тела (НЕРВНИ ЗАВРШЕЦИ КОЈИ РЕАГУЈУ НА РАЗНОВРСКЕ ОСЕТЕ)

Систем уграђених амортизера (ЛУК СТОПАЛА)

Универзални куглични спој (РАМЕНИ ЗГЛОБ)

Хемијска фабрика (ЖЕЛ-ТРА)

Резервоар за крв (СЛЕЗИНА)

НЕЋЕ БИТИ СМАКА СВЕТА

НЕБЕСКА

Између орбита Марса, последње унутрашње планете Сунчевог система, и Јупитера, прве спољашње или циновске планете, лежи огромно пространство од око 525 милиона километара, примећено још у доба Јохана Кеплера почетком 17. века. Кеплер је мислио да се и ту, можда, налази нека планета.

Године 1772. Јохан Елерт Бодe, главни астроном Берлинске опсерваторије, указао је свету на такозвани Тицијусов закон и необичне рачунске односе између раздаљина познатих планета.

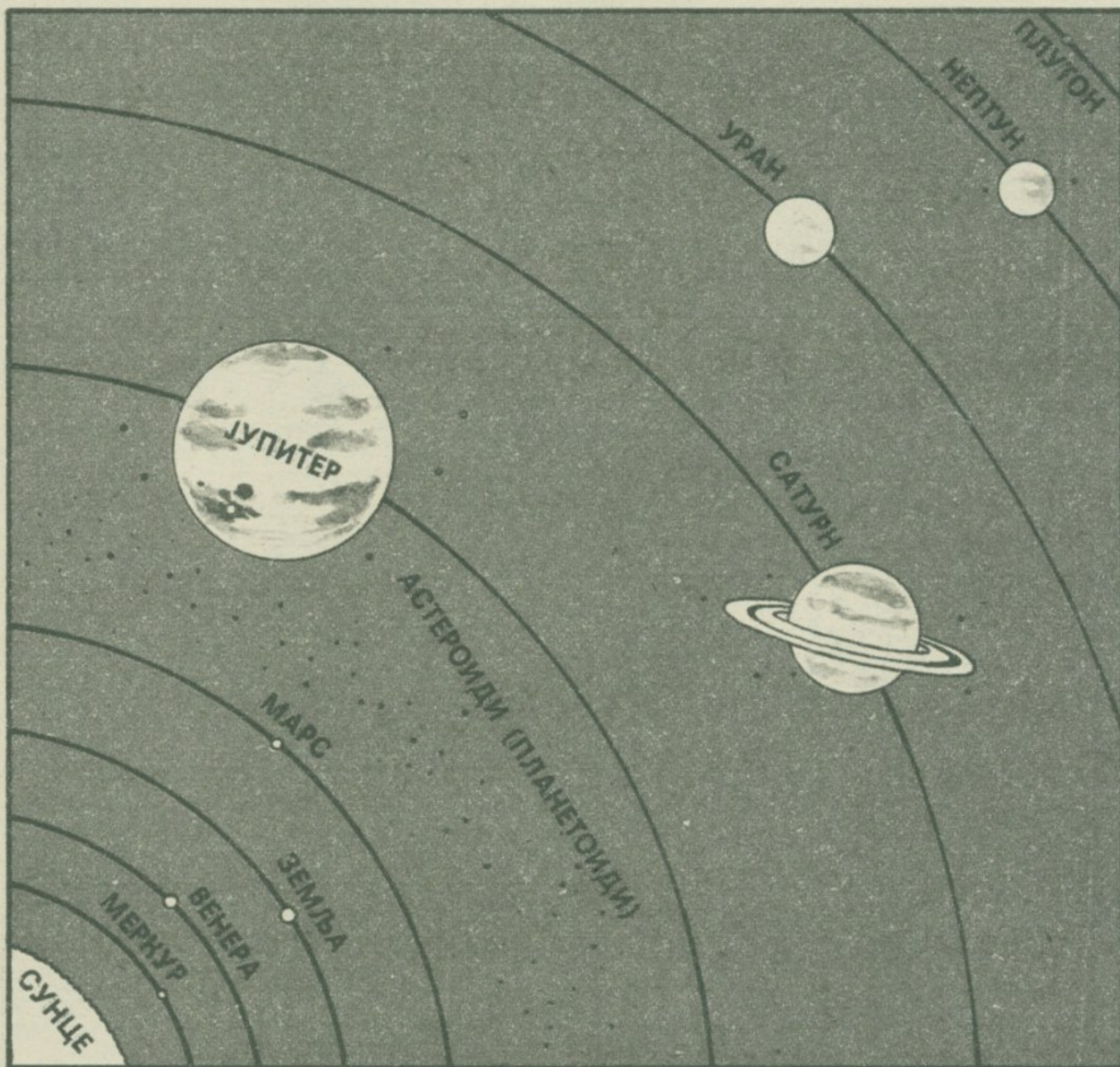
Тицијус-Бодeов „закон“ је емпирички и помоћу њега може да се утврди узајамна зависност удаљености планета од Сунца. Закон је формулисао амерички астроном Тицијус 1766, а практично га је у својим радовима применио Бодe. На основу њега Бодe је предвидео постојање и тачан положај планете Урана.

Према овом закону ако се удаљеност мери у астрономским јединицама А ($= 149.600.000 \text{ km} = \text{средња раздаљина Земља — Сунце}$), и ако се бројевима 0, 3, 6, 12, 24, 48, 96, 192, 384, (који од 3 надаље чине геометријску прогресију) дода број 4 а затим се сваки збир подели са 100, добијају се вредности које тачношћу од 3% одговарају средњим удаљеностима планета од Сунца.

Теоретско објашњење за ово не постоји и закон се, осим тога, не односи на Нептун мада је и ова планета дата у табели.

Из табеле се види да у „јазу“ између Марса и Јупитера нема планете која

Године 1800. први и засад последњи пут у историји ујединили су се астрономи и математичари из целог света да би заједничким снагама пронашли планету која недостаје.

би одговарала астрономској јединици 2,8!

Неки астрономи занемаривали су Тицијус-Бодeове

законитости. Огромна већина их је прихватила, нарочито када је планета Уран пронађена на тачно предвиђеном месту.

Године 1800. двадесет четири астронома на челу с бароном фон Захеом основала су удружење названо „Небеска полиција“ са циљем да пронађу „планету која недостаје“. Током времена и стицајем околности трагању су се придружили и научници који нису били чланови удружења.

ПРВА ЖРТВА ЈЕ ЦЕРЕС

На дан 1. јануара 1801. године Ђузепе Пјаци, главни астроном опсерваторије у Палерму на Сицилији, који иначе није припадао Небеској полицији, „ухватио“ је у телескоп сићушно непознато небеско тело у пределу сазвежђа Бика на удаљености од 0,277А! Приметио је да се тело креће и пратио га је до 11. фебруара.

Следеће јесени Пјаци није успео да пронађе „своју“

планету. У помоћ му је притекао чувени математичар Карл Фридрих Гаус. Његов допринос у трагању за планетом која недостаје састојао се у усавршавању постојећих модела израчунавања орбита према неколико посматраних положаја небеског тела.

Захваљујући Гаусовом грозничавом раду непознато тело поново је на небеском своду угледао астроном Хајрих Олберс из Бремена, само годину дана пошто га је Пјаци открио. Планета је добила име Церес.

Цересова удаљеност савршено је одговарала рачуну из Тицијус-Бодeове скале али је био сувише мали — пречник му је износио само око 700 километара — и небески полицијци су га, истина тешка срца, одбацили као решење загонетке.

Велики небески лов је настављен. Три месеца пошто је Церес званично регистрован Олберс је пронашао још једну малу планету која се налазила на истој удаљености. На-

звана је Палас. Године 1804. Хардинг је открио Јуно, а Олберс 1807. Весту. Веста је најсјајнија мада јој је пречник упола мањи од Цересовог.

Научници су тада претпоставили да се на удаљености 0,277А, где су пронађена ова четири мала небеска тела, некада налазила велика планета која је, ко зна када и зашто, експлодирала и претворила се у четири мале. Трагање је прекинуто.

САОБРАЋАЈ У НИВОИМА

Али, 1830. године астроном Хенке из Дрисена открио је пету планету названу Астреа. Од тада су дословце почела да пљуште открића небеских тела у пространству између Марса и Јупитера. Од 1831. до 1890. године пронађено их је око три стотине, а од 1891. до 1958. преко три хиљаде.

Данас се, захваљујући фото-телескопској методи истраживања, зна да их има око 480 хиљада! То су углавном огромни комади стена неправилног облика и без атмосфере.

Астрономи су морали да се помире са чињеницом да ниједно од ових небеских тела није планета у правом смислу речи. То су мале планете или планетоиди, односно астероиди. Они се, као и планете, померају законима гравитације и већина их се послушно креће по путањама између Марса и Јупитера.

Орбите неких планетоида ипак излазе из овог појаса и изазивају приличне неправилности у Сунчевом систему. Док се, на пример, Хидалго, када је најудаљенији од Сунца, „крије“ иза далеког Сатурна, неки планетоиди пресецају Земљину орбиту и у перихелиону (тачки своје путање када су најближи Сунцу) ближи су Сунцу него Земљи.

Алонис, Хермес и Аполон крећу се, у извесним тачкама, ближе Сунцу од планете Венере, а Икар чак улази у орбиту Меркура, планете која је најближа Сунцу!

Године 1937. планетоид Хермес „опасно“ се приближио Земљи — прошао је на око 800 хиљада километара од родне нам планете — и изазвао праву панику. Људи су били уверени да је коначно куцнуо од памтивека најављивани „смак света“.

Није се, очигледно, догодило ништа а сличних сусрета биће повремено и у будућности. Орбите планетоида јесу ексцентричне али су, срећом, нагнуте према еклиптици под ра-

ТИЦИЈУС—БОДЕОВА ТАБЕЛА

ПЛАНЕТА	СРЕДЊА УДАЉЕНОСТ У А	СТВАРНА СРЕДЊА УДАЉЕНОСТ У А
Меркур	0,4	0,388
Венера	0,7	0,723
Земља	1,0	1,000
Марс	1,6	1,524
?	2,8	—
Јупитер	5,2	5,203
Сатурн	10,0	9,539
Уран	19,6	19,191
Нептун	—	30,070
Плутон	38,8	39,457

ТОЛИЦИЈА

зличитим угловима, па се „саобраћај“ несметано одвија у разним нивоима што искључује могућност катастрофалних судара.

СВЕМИРСКЕ БУБЕ

Гиганти међу планетоидима слични су Месецу, али су много мањи од њега и неправилнијег облика и путање. Церес је остао највећи а од толиких стотина хиљада свега десетак достиже величину од сто километара у пречнику. Неки имају пречнике од само пар стотина метара, а многи по величини прелазе у међупланетарну прашину.

Они планетоиди који уопште могу да се ухвате телескопом виде се у облику сићушних тачкица па их често називају свемирским бубама.

Преко двадесет планетоида откривено је са Астрономске опсерваторије у Београду. Највећи од њих зову се Тито, Југославија, Србија, Београд и Симонида.

Астрономима је одавно досадило да планетоидима набевају имена и огромна већина обележена је само бројевима. Три која одговарају бројевима 1.000, 1.001 и 1.002, што значи да су откривена поодавно, названи су Пјација, Гаусија и Олберсија у част научника заслужних за откриће првенца Цереса.

Порекло планетоида или астероида остало је тајанствено. Према неким од најновијих теорија они заиста могу бити остаци планете која је експлодирала или делови који се никада нису ни саставили у планету. Путање многих планетоида секу се у једној тачки што иде у прилог другој претпоставци.

Док се ова загонетка не реши, у Тицијус-Боденој скали остаће поред броја 2,8 знак питања.

Б. Дожић

СВАКОДНЕВНИ ПРОНАЛАСЦИ

КОНЗЕРВА ЗА НАПОЛЕОНА

Године 1824. једна лимена кутија печеног меса тешка два килограма направила је дуг пут до Арктичког брега и натраг. Била је део залиха које је Вилијам Едвард Пери понео кренувши да кроз лед око врха Америке пронађе „северозападни пролаз до Индије“. Месо није потрошено, па је тако две године касније иста лименка отишла и на следећу Перијеву експедицију. Ко зна зашто тек ни тада је посада није појела.

„Печена телетина. Опсећи врх око спољне ивице длетом и чекићем“, стајало је упутство на спољној страни кутије. На непознат начин ова конзерва доспела је у један војни музеј. Ту је остала све до 1938. када су се узбуђени научници припремили да отворе најстарију познату конзерву меса! Како ли ће изгледати месо које је било печено сто четрнаест година пре тога? Чекало их је изненађење: комади ружичастог меса унутра били су у савршеном стању. Изгледали су као да су тек недавно били зготовљени.

Лабораторијски мишеви и једна мачка нахрањени су печеном телетином адмирала Перија и са слашћу су је покушали до последњег залогаја.

У време кад је Пери набавио ову лименку конзервирање хране било је нов процес. Француз по имену Никола Апер трагао је за разним методама у малој кухињи иза свог дућана у једном селу недалеко од Париза. Апер је изучио неколико заната: био је кувар, пивар и попластичар — све корисне квалификације у његовом трагању за новим начином очувања хране. Почео је да експериментира 1795. године, у време када је Француска преживљавала бурне дане револуције и рата. Почетком 18. века Наполеон Бонапарта водио је своје армије кроз Европу, а њима је била потребна храна па је француски император понудио награду од дванаест хиљада франака проналазачу који изуми нов процес за очување хране.

Као и сви други који су се сретали с овим проблемом, Апер је сматрао да додир са ваздухом, од-

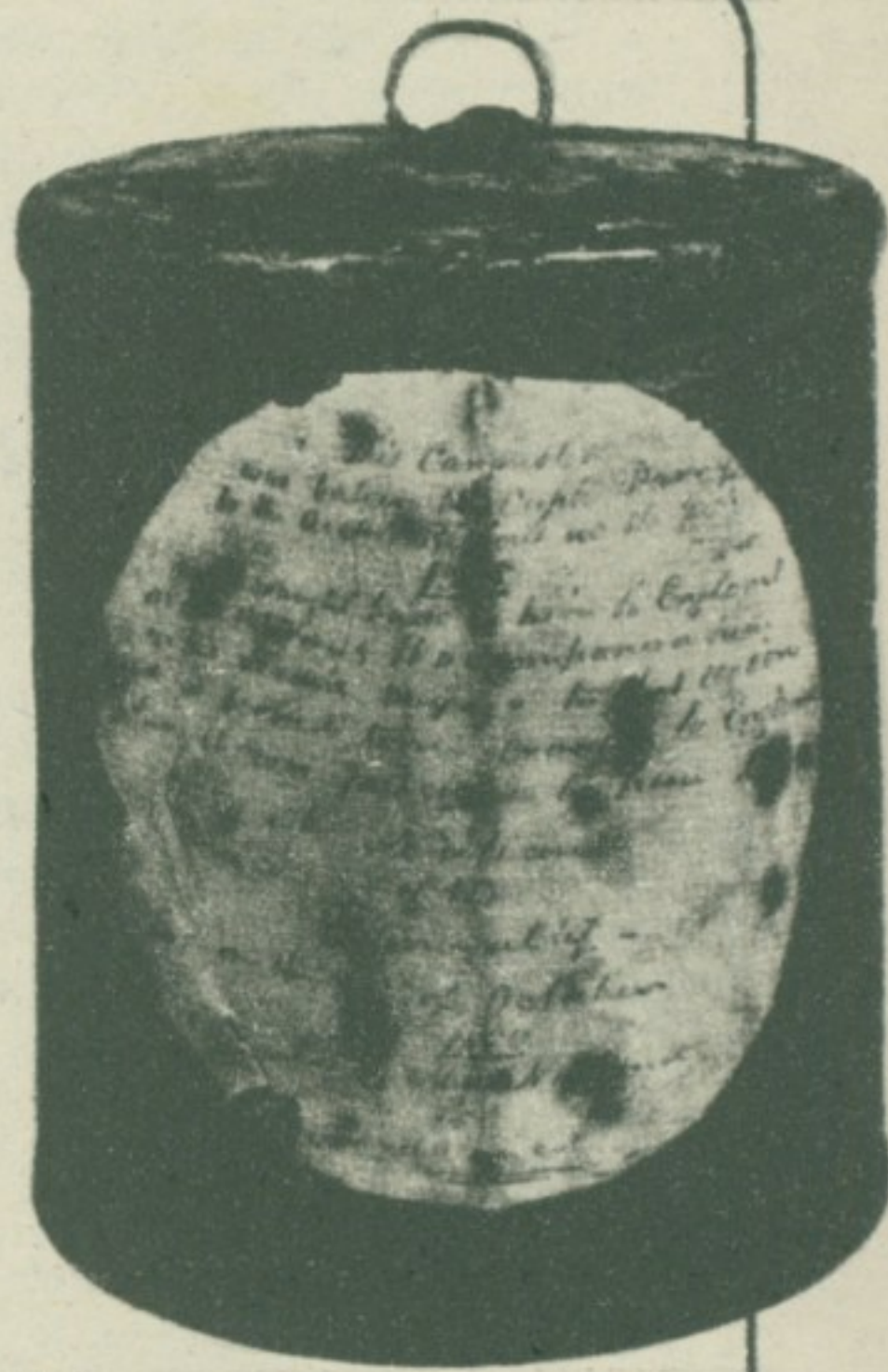
носно кисеоником у њему, изазива труљење и квариње хране. Зато је храну спаковао у специјално конструисане стаклене судове са широким горњим телом. Боце су биле овлаш зачепљене, загревање у врућој води док ваздух не би изашао из њих, а затим чврсто зачепљене како ваздух више не би могао улазити, и поново кувале. Поступак готово исти као онај који домаћице данас користе да би сачували воће и поврће за зиму. До 1804. Апер је извео стотине експеримената да би открио на којој температури и колико дуго треба загревати месо, поврће, воће, па чак и млеко. Често је морао да чека месецима и мотри хоће ли се храна у боцама на крају ипак покварити.

Године 1810. објавио је своју књигу „Вештина да се очувају све врсте животињских и биљних материја по неколико година“. У њој је описао како треба чувати најједноставније врсте хране, али исто тако и неке рафиниране специјалитете, на пример „Обед од јегуље, шарана и штуче, са теле-

ћим бризлама, гљивама и мајонезом од сардела, све кувано у белом вину“. Апер је добио Наполеоново награду и сав новац уложио у нове експерименте и једну фабрику за производњу хране. Умро је сиромашан, али су зато његови потомци успешно пословали током многих година.

У Енглеској је Питер Дарен прочитао превод књиге Николе Апера и закључио да би за очување хране лим био много боља амбалажа него стакло. Лим је био јачи, лакши, проводио је боље топлоту, могао се формирати у било који облик и комплетно запечатити. Џон Хол и Брајан Донкин, власници једне железаре у Лондону, видели су у тој идеји шансу за добар посао. Експериментисали су са температурама и временом потребним за очување хране у новим лименкама, и 1812. били у стању да свој револуционарни производ понуде Британском адмиралитету.

Пре тога стотинама година залихе на бродовима састојале су се искључиво од усоленог меса и двопека. Поморске власти знале су да морнари масовно умиру од скорбута зато што им недостају свеже поврће и воће. Сада је ово била шанса да се измени храна на бродови-

Два путовања до Арктика и натраг: конзерва печене телетине из Перијевих експедиција 1824. и 1826. отворена је 114 година касније.

ма и да се без страха крене чак и на веома дуге експедиције, као што је била Перијева. Тако је лимена конзерва постала неопходан реквизит ратне и трговачке морнарице — да би касније ушла у свако домаћинство широм света.

Е. Ј.

ЗАНИМАЊЕ — ОПАСНОСТ

БОРБА У ЏУНГЛИ

Фотографска намера забележила је драматичне тренутке борбе са огромном змијом које ни искусни змијоловац Мајн Челикис никад неће заборавити.

Догодило се то у близини града Летисија, на граници између Колумбије и Бразила, где Мајн ради као професионални ловац: хвата ретке животиње за потребе зоолошких вртова широм света.

Трагајући за најлепшим примерцима из света дивљине, он је ових дана у пратњи фотографа и два помоћника, долином реке Амазон, зашао дубоко у прашуму. Интересовали су га рептили и био је задовољан над је, ходајући мочваром, набасао на огромну анаконду.

Голорук, али искусан и снажан, ловац је змију одмах шчепао испод главе. Међутим, она му се муњевито обмотала око тела и покушала да га обори на земљу. Борба је, ипак, била неравноправна. Схвативши да ће му џиновски рептил сломити кичму, Челикис је позвао другове у помоћ.

Над су притрчали, Челикисова глава је већ била у блату. Међутим, ни анаконди, иако је једна од највећих и најснажнијих змија на свету, није било лако са тројицом људи.

За два минута борба је завршена а змија је жива ухваћена. Челикис је одмах проценио да вреди више од пет милиона динара (старих). То је цена Мајновог свакодневног суочавања са смрћу.

Професионални ловац Мајн Челикис хвата животиње за зоолошке вртове широм света. Са малим змијама, нао што је ова на слици, нема много проблема.

Анаконда се, међутим, успешно супротставља човеку. У то је Мајн имао прилике да се увери над му се обмотала око тела.

Да би се ослободио анакондиног загрљаја, Мајн је морао да позове у помоћ.

Змија је савладана. Драгоцени примеран обезбедиће Челикису добру зараду, продаће је неом зоолошком врту за пет-шест милиона динара.

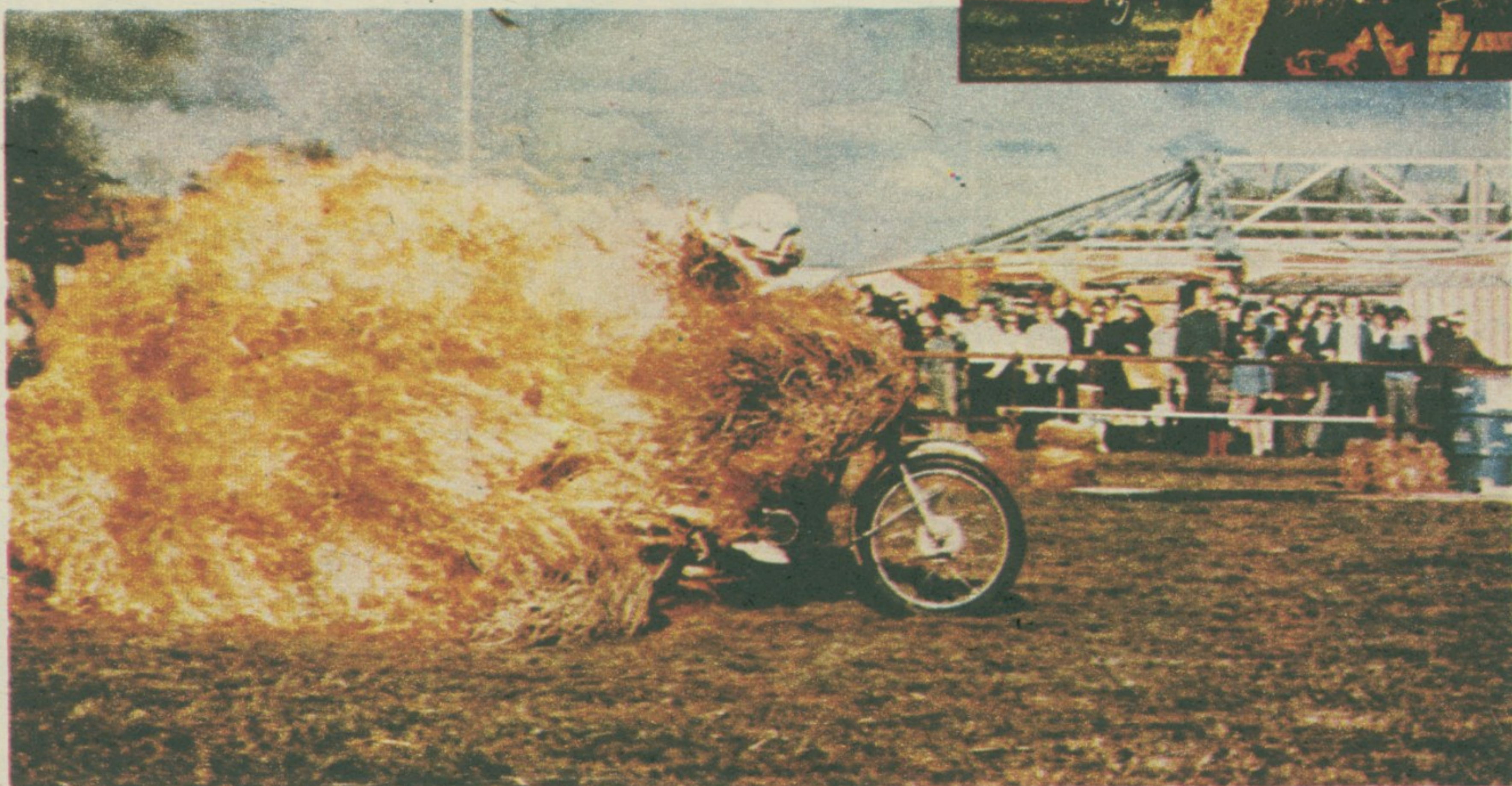

ВАТРЕНЕ ДЕВОЈКЕ

Живот „летећих мотоциклиста“ увек је неизвестан. И несреће су честе. Иако смо навикли да су ови изазивачи смрти углавном мушкарци, овде се ради о две девојке, старија има двадесет једну, млађа осамнаест година, а чланице су првог женског европског тима мајстора вештина који је створен пре неколико година.

Њихове спонтануларне вратоломије ни по чему не заостају за снима које изводе мушкарци: пролећу кроз ватрене кругове и горуће ограде, преко рампи и поређаних возила, кроз горућа кола са арњевима (које знамо из наубојских филмова) и сл.

Да би избегле повреде, девојке на глави носе кациге са маскама за лице, костиме, отпорне на ватру и специјалне каишеве којима се причвршћују за возило. Безбедност, ипак, највише дугују вештини и искуству које им помаже да у игри са смрћу остану неповређене, наоко би се већ сутрадан среле са још већом опасношћу.

ЛАВИНА ВР

НАПАДА ИЗНЕНАДА, БЕЗ УПОЗОРЕЊА

У скијашком центру Гашерн, у аустријским Алпима, тога дана око подне, чекајући на ручак, већина туриста окупала се у својим хотелима и камп-кућицама оближњег градића. Напољу су још остали они које је и-

ПЛАНИНСКИ ВРХОВИ ПОКРИВЕНИ СНЕГОМ ЧЕСТО ИЗАСВОГ ИДИЛИЧНОГ ЛИЦА КРИЈУ НЕГОСТОЉУБИВОСТ КОЈА СЕ ЗА САМО НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА МОЖЕ ПРЕТВОРИТИ У УЖАС.

вају далеко већа разарања.

Да се лавина покрене понекад је довољна и најслабија сила. То може да буде удар ветра, покрет животиње, звучни талас људског гласа, шум мотора или тутњава воза.

ЗБРИСАНИ

Људи понекад намерно руше мање наслага снега да би спречили настанак опасних дебљих слојева. То се постиже пуцањима из ватреног оружја или уз помоћ експлозива. Пре него што се у Гашерну догодила трагедија експлозивом су узалуд покушавали да сруше снежни нанос изнад скијашких терена. Многи верују да су ове експлозије растресле снег и да су управо оне изазвале покретање лавине. Други за све окривљују једног несмотреног скијаша који се спуштао низ палине у забрањеној зони.

Разарајуће дејство има и притисак ваздуха који ствара снежна маса у покрету. Забележен је случај да су куће и дрвеће, удаљени неколико километара од места где се сручила лавина, једноставно збрисани снажним струјањем ваздуха које је она изазвала.

Сматра се да су снежне масе лавина највеће на Хималајима. Теже по неколико милиона тона. Самим тим оне су и најопасније. Године 1972. једна

Смртоносна лавина често изненади скијаше и планинаре

Лавине се најчешће обрушавају у рано пролеће кад снег почиње да копни — клизе низ наслага створене у току зиме.

НАЈНОВИЈИ И НАЈДЕБЉИ СЛОЈ СНЕГА
ДРУГИ СЛОЈ
ЗИМСКИ СЛОЈ

ше споро да би могли да умакну лавини. Онима на жичари преостало је само да прате приказ изненадне трагедије и, у страху, нагађају шта ће бити са њима.

Црни биланс: лавина је затрпала шест скијаша на стази, док су петорица погинули у искиданим ски-лифтовима. Под њом се нашла и колиба у подножју планине у којој је заувек остао чувар жичаре.

И НАЈМАЊИ ШУМ

Ово је само једна од бројних несрећа ове врсте које погађају области где се на планинским гребенима таложе велике количине снега и леда.

зузетно леп дан довео у искушење да прескоче оброк, само да би скијама још који пут пројурили светлуцавим снежним стазама.

Док су се једни спушта-

ли а други, ски-лифтовима, путовали ка врху, зачуо се страховит тресак: снежни облак виноу се у небо и огромна бела маса сручила се у долину. Људи на скијама кретали су се исуви-

Уз помоћ дугачких шипки и специјално обучених паса спасиоци трагају за преживелима.

ЗБА

таква лавина затрпала је петнаест алпиниста на планини Манаслу!

Две године раније, у досад најтужнијој трагедији ове врсте, затрпана је де-чја болница у градићу Вал-д'Изер у Француској: бела смрт однела је деведесет и један живот.

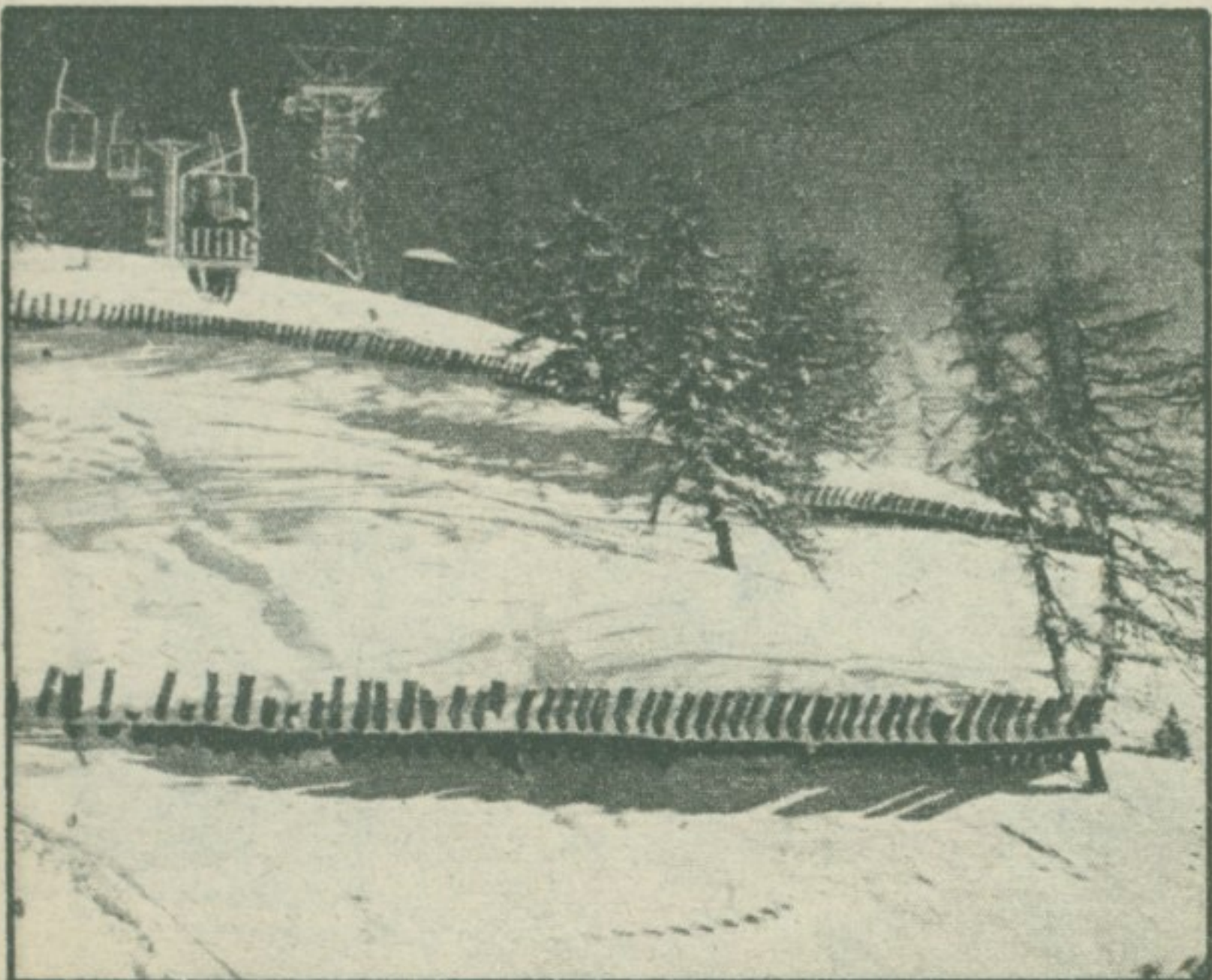
Најстрашнија од свих, досад забележених, била је гигантска лавина која се 1941. године сручила са планине Уарас у Перуу: распукли ледени покривач врха планине склизнуо је низ падине и бујицом леда, снега и камења засуо седам села и град Ранраир-ку, усмртивши четири хиљаде особа.

ДОБЕРМАН ИЛИ БЕРНАРДИНАЦ

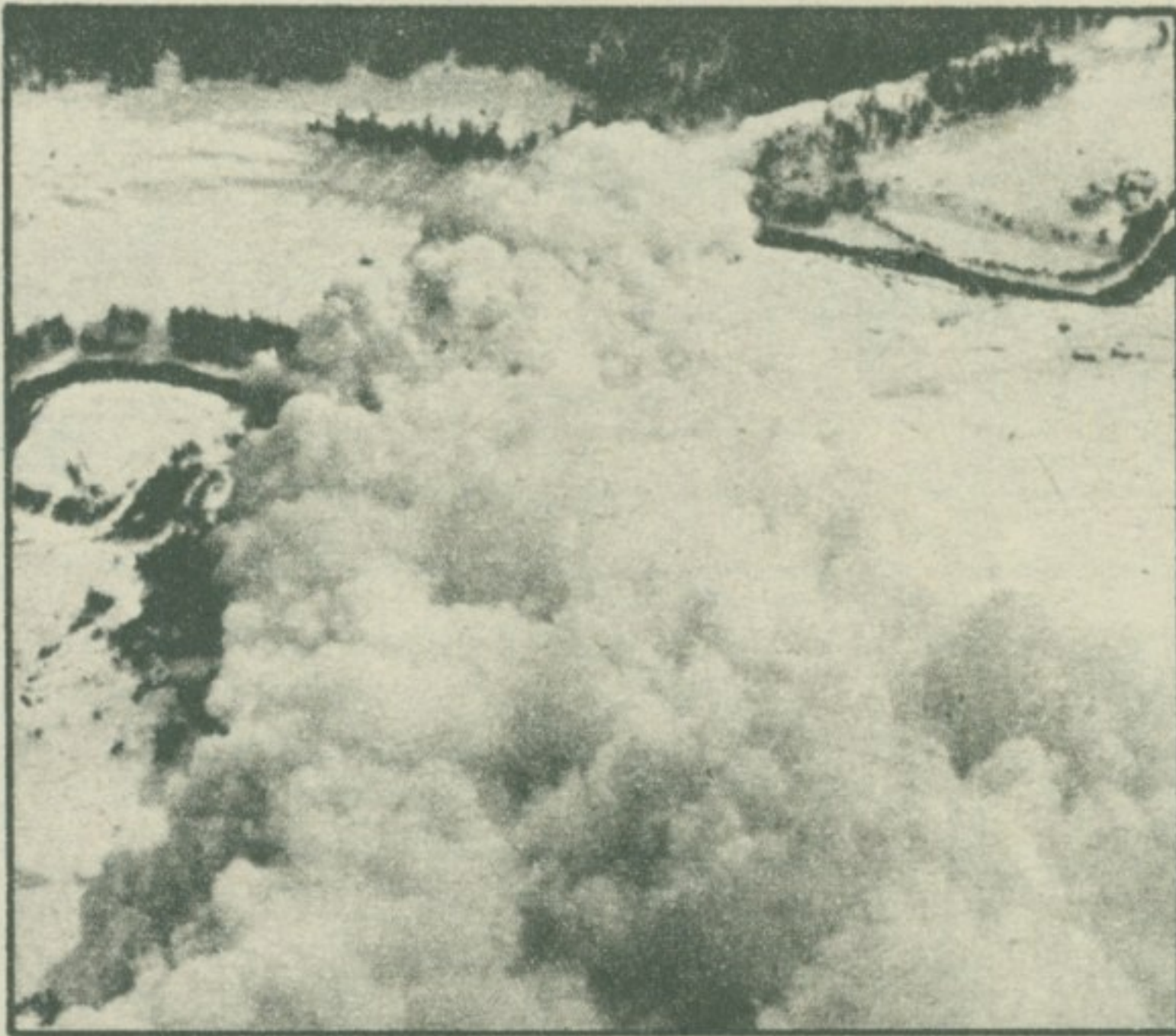
Људи се на различите начине боре против лавина. Готово све алпске земље густим засадама дрвећа испресецале су путање могућих лавина. То, међутим, није увек ефикасно, нарочито кад су падавине обилне. У Швајцарској, на пример, у угроженим планинским областима, изнад путева и железничких шина постављене су специјалне стреје. Могу да издрже сваку лавину која преко њих протутњи.

Људи затрпани лавином имају изгледа да живи дочекају спасиоце само уколико је блокирана и до-

Дрвене препреке, као ова на слици, често спречавају померање већих снежних маса.

У Совјетском Савезу лавине су доста честе тако да мноштво стручних екипа ради на њиховом предвиђању и спречавању. На слици: мерење влажности снега.

Један од начина да се избегну несреће је намерно покретање лавине. Овде се види вештачко обрушавање лавине бомбардовањем из хеликоптера.

вољна количина ваздуха. За њихово откривање спасилачке екипе користе дуге узане шипке којима буше снег, и специјално дресиране псе. Кажу да је доберман пинчер за овај посао бољи од бернардинца. У новије време служе се и електроничним детекторима. Док они претражују терен, хеликоптери дежурају у близини и преживеле одмах пребацују у болницу.

Међутим, ма какве мере предострожности да се предузимају, лавине ће увек претити несмотреним скијашима и становницима места у сенци снегом покривених планина.

Д. В.

ЗАНИМЉИВА ИМЕНА НИПОШТО НЕ ПСУЈ!

Они је прави пуританац, кажемо и данас за човека претерано строгих назора, онога који у свему налази грехове и мане, тежећи за неком идеалном чистотом. У ужем смислу термин пуританци означава припаднике покрета за реформу вере који се јавио у Енглеској у 16. столећу и достигао највећу моћ средином следећег века, у време енглеске грађанске револуције. Потом су пуританци потиснути, па су се многи од њих иселили у Америку, где ће њихово круто, фанатично схватање религије све до најновијег доба утицати на живот људи.

Колико верска затупаност може бити глупа и смешна, најбоље се види по именима која су пуританци давали својој деци.

Традиционална хришћанска имена, узета из Новог завета или из житија светаца, за њих су имала ту ману што су их употребљавали припадници других цркава — католичке и англиканске. Стога су пуританци почели пажљиво да прелиставају Библију, па су за своју децу нашли доста гломазних старозаветних имена као Ахолијаб, Хабакук, Цедедаја или Керенхапух — имена каква дотад већина Енглеза није умела да изговори.

У исто време почели су да смишљају нова имена, начињена од именица и придева с посебно „побожним“ значењем. Многи децади су тада на крштењу добијали имена као Електед (Одабрани), Мејкпис (Миротворац), Мик (Кротки), Ридимд (Спасени), Фејтфул (Верни), док су се девојчице звале Рипентенс (Кајање), Модести (Скромност), Черити (Милосрђе), Вертју (Врлина)...

Ни то није било довољно ревносним верницима. Све чешће су састављали имена од две речи, као Прејз-Год (Слави бога) и Кил-Син (Убиј грех), а затим све дужа и дужа, читава имена реченице. Звучи невероватно, али у документима из седамнаестог века забележена су и оваква имена с презименом:

Fight-the-good-fight-of-faith White (Биј-добру-битку-за-веру Вајт)

Glory-be-to-God Pennyman (Нек-је-слава-богу Пениман)

Swear-not-at-all Ireton (Нипошто-не-псуј Ајертон)

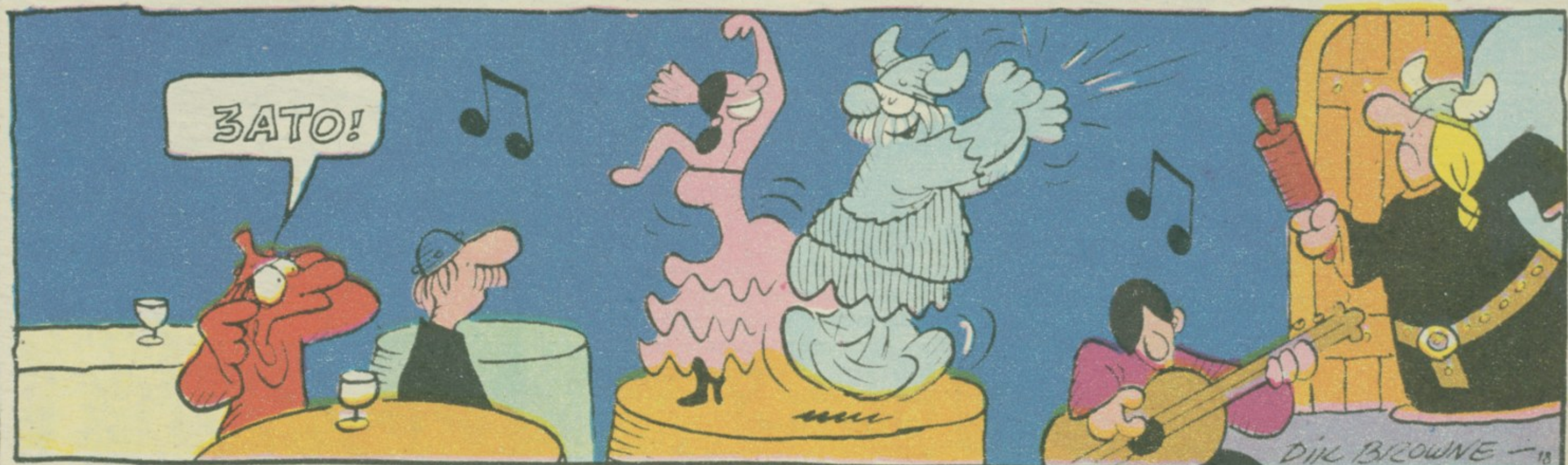
Рекордер у дужини имена вероватно је био један учесник парламентарних борби у Лондону, средином 17. века, који се звао ни мање ни више него If-Christ-had-not-died-for-thee-thou-hadst-been-damned Barbon, тј. „Да-Христос-није-умро-за-тебе-ти-би-био-проклет Барбон“. Ипак, њему се то име осветило. Пошто је било предутачко за изговор и памћење, обично су га сви сводили на последњу реч, па су овог човека и пријатељи — а с још већим уживањем политички противници — звали само Damned Barbon, „Проклети Барбон“!

Dik
BROWNE

ХОГАР

СТРАШНИ

Двобой с циновской тестером

A charcoal or pencil sketch of a man in a plaid shirt and a fedora hat, looking down at a woman lying on the ground. The woman is wearing a light-colored jacket and has her head tilted back. A traffic light is visible in the background. The drawing is signed 'M' in the lower right corner.

БИМ И БУМ

ПЕРИНАРИ

ЖАК
ОЛАН:

ПЕЧУРКЕ ОД ПЕНЕ

БИО ЈЕ ТРИДЕСЕТ И
ПРВИ ДЕЦЕМБАР. ЈЕЛИ-
СЕЈСКА ПОЉА У ПАРИ-
ЗУ.

ОКО ДВАДЕСЕТ ТРИ
ЧАСА КРОЗ ВАЗДУХ СУ
ПОЧЕЛЕ ДА ПРОЛЕГУ
ЧУДНЕ ФИГУРЕ ДЕДА
МРАЗЕВА. ПРОЛАЗНИ-
ЦИ СУ БИЛИ ЗАПАЊЕ-
НИ...

АЛИ, ОНОГ ТРЕНУТ-
КА КАДА ЈЕ ПОЧЕ-
ЛИ ДЕДА МРАЗ
ДОТАКАО ТЛО - НАС-
ТАЈАТИ СУ УЖАС
И ПАНИ-
КА...

ТЕ ЧУДНЕ ФИГУРЕ
ДЕДА МРАЗА ИС-
ПУШТАЛЕ СУ ПЕНУ
КОЈА СЕ УБРЗО ПРЕТ-
ВАРАЛА У ОГРОМНЕ
ПЕЧУРКЕ...

ОНО ШТО ЈЕ ИЗГЛЕДАЛО ПОСЕБНО ЗАСТРАШУЈУЋЕ БИЛО ЈЕ ДЕПЕЊЕ ПЕЧУРКИ КОЈЕ СУ СЕ ТАКО РАЗМНОЖАВАЛЕ... ЧУДНИ, ЛЕТЕЋИ АПАРАТИ СПУШТАЛИ СУ СЕ НА КРОВОВЕ КУЋА...

У ГРАДУ ЈЕ ЗАВЛАДАЛА МРТВА ТИШИНА КОЈУ СУ ПРЕКИДАЛИ САМО ПОЗИВИ У ПОМОЋ...

ИЗНЕНАДА, НА СУСЕДНОЈ ЗГРАДИ БУКНУО ЈЕ ПЛАМЕН, А ЗАТИМ СЕ ЗАЧУЛА СТРАХОВИТА ЕКСПЛОЗИЈА...

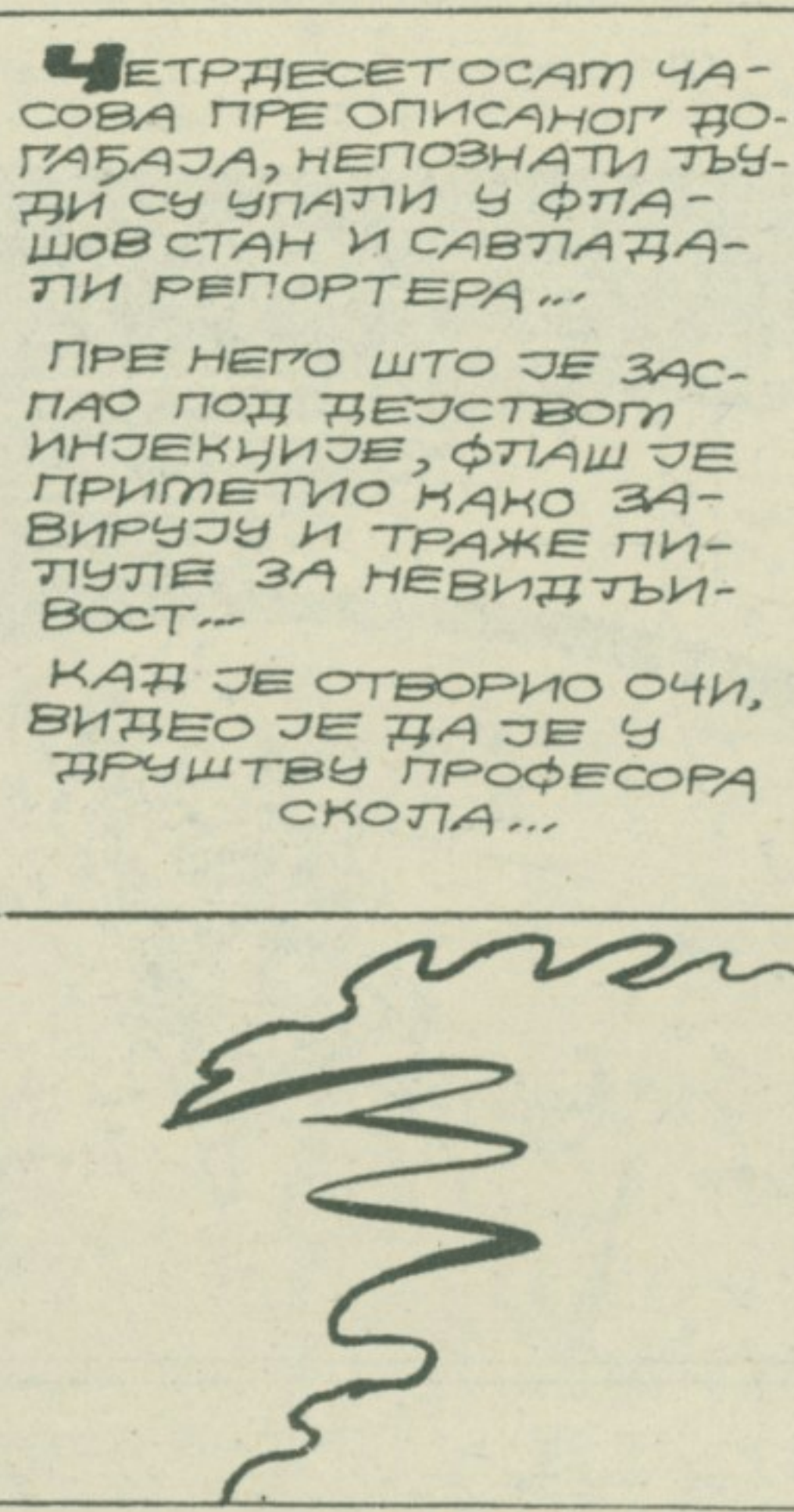

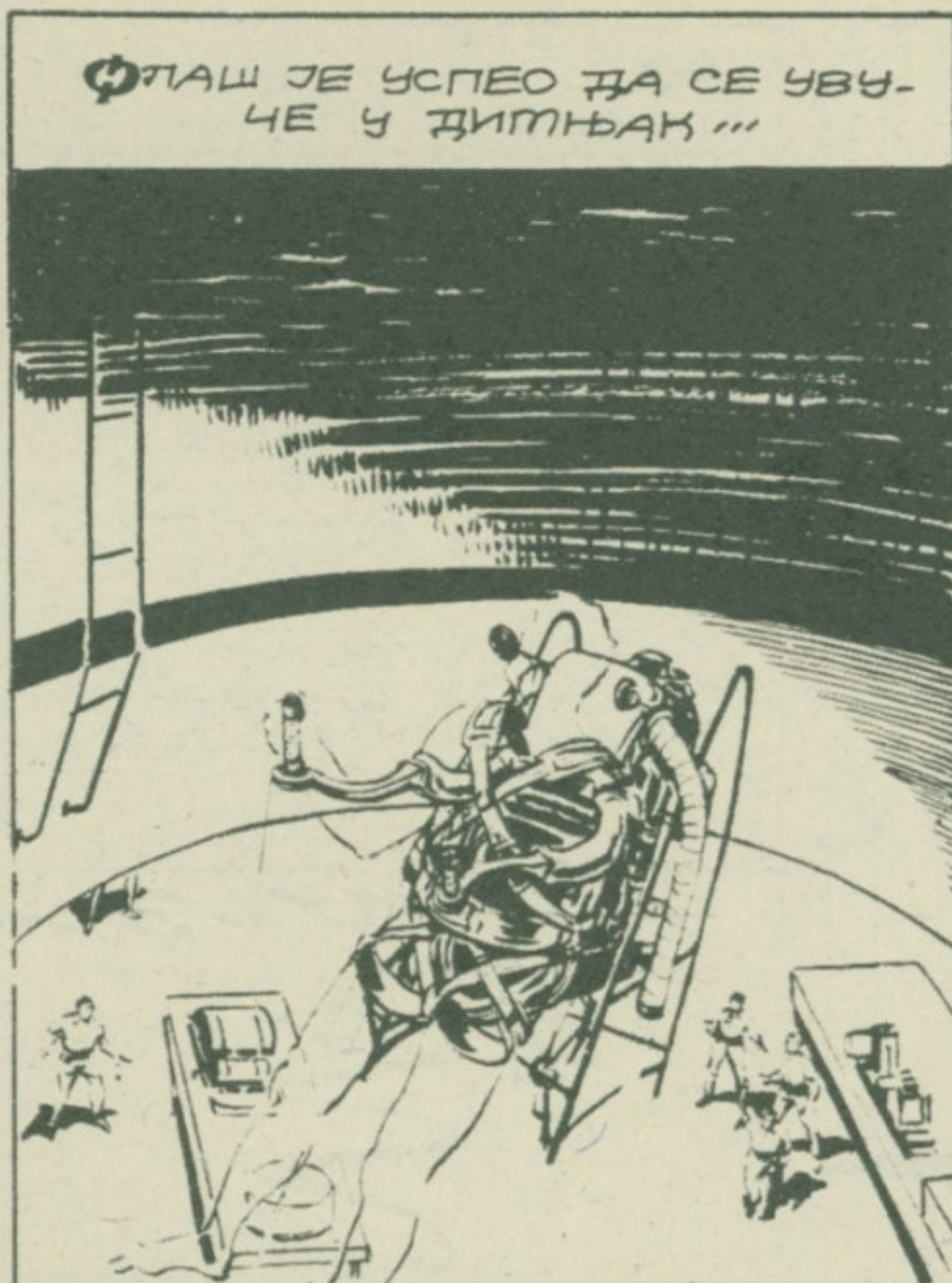
СВЕ ЗГРАДЕ НА КОЈЕ СУ СЕ СПУСТИЛИ ЧУДНИ АПАРАТИ, ОДЛЕТЕЛЕ СУ У ВАЗДУХ...

ЗА ТО ВРЕМЕ, У ЈЕДНОЈ ВЕЛИКОЈ ЗГРАДИ ПОД ЗЕМЉОМ, У ПРЕДГРАДУ ПАРИЗА...

ОДЈЕДНОМ СЕ ИЗ ГРАДА ПО-
ЈАВИО БЕЛИЧАСТИ МЛАЗ...

ПОГОДИО
САМ
ГА?

Али, и ФЛАШ ЈЕ БИО У
БЛИЗИНИ...

РЕПОРТЕР ЈЕ БРЗО ПРО-
МЕНИО ПОЈАСЕВЕ...

БИЛО ЈЕ КРАЈЊЕ ВРЕМЕ?
ПО СВЕТЛОСТИ, ФЛАШ ЈЕ ЗА-
КЉУЧИО ДА ДОЛАЗЕ ЈОШ ТРИ
ДЕЏА ПРАЗА...

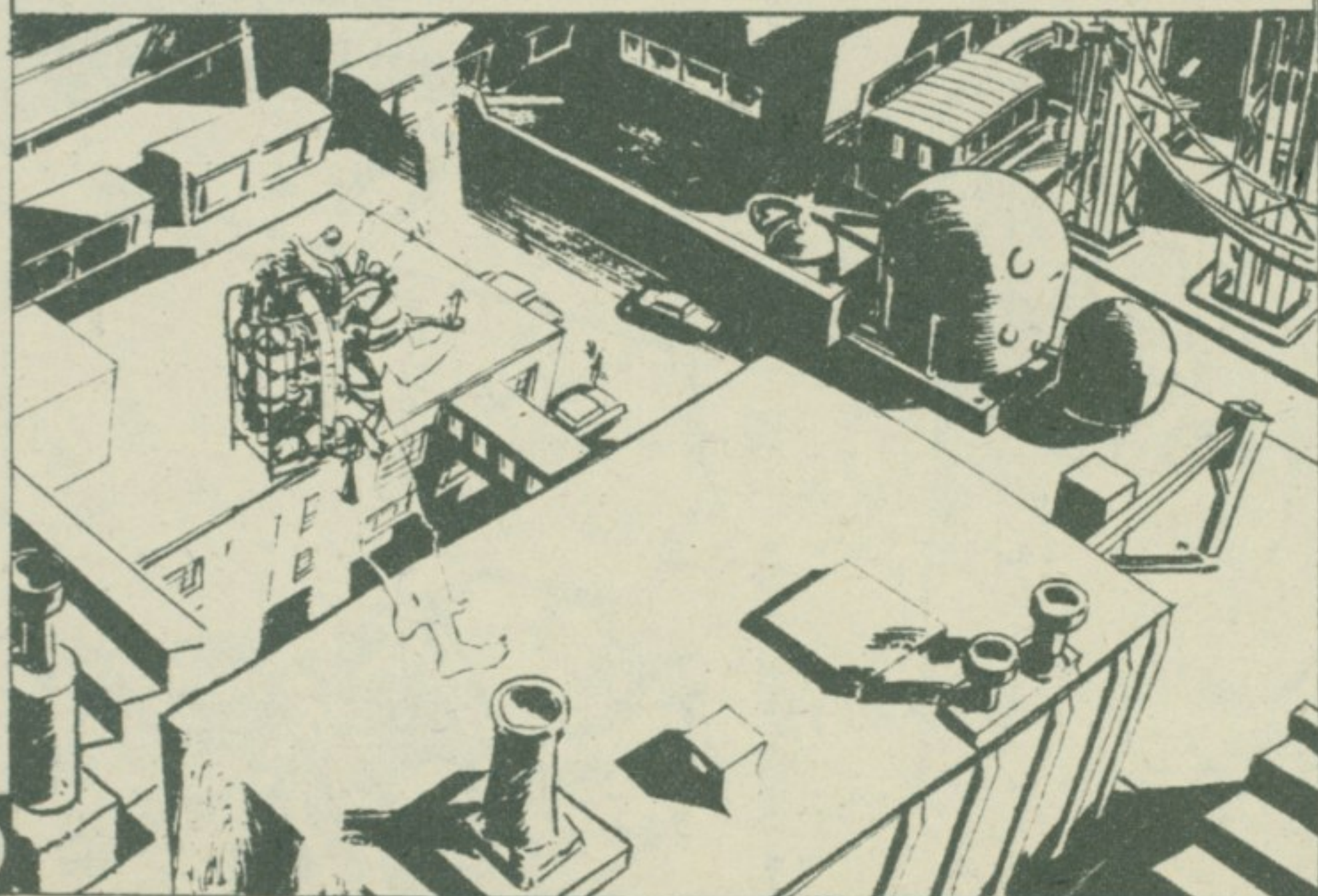

ОВДЕ
П.Н. 1767
СВЕ ЈЕ У РЕ-
ДУТ БЕГУНАЦ
ЈЕ ЛИКВИ-
ДИРАН?

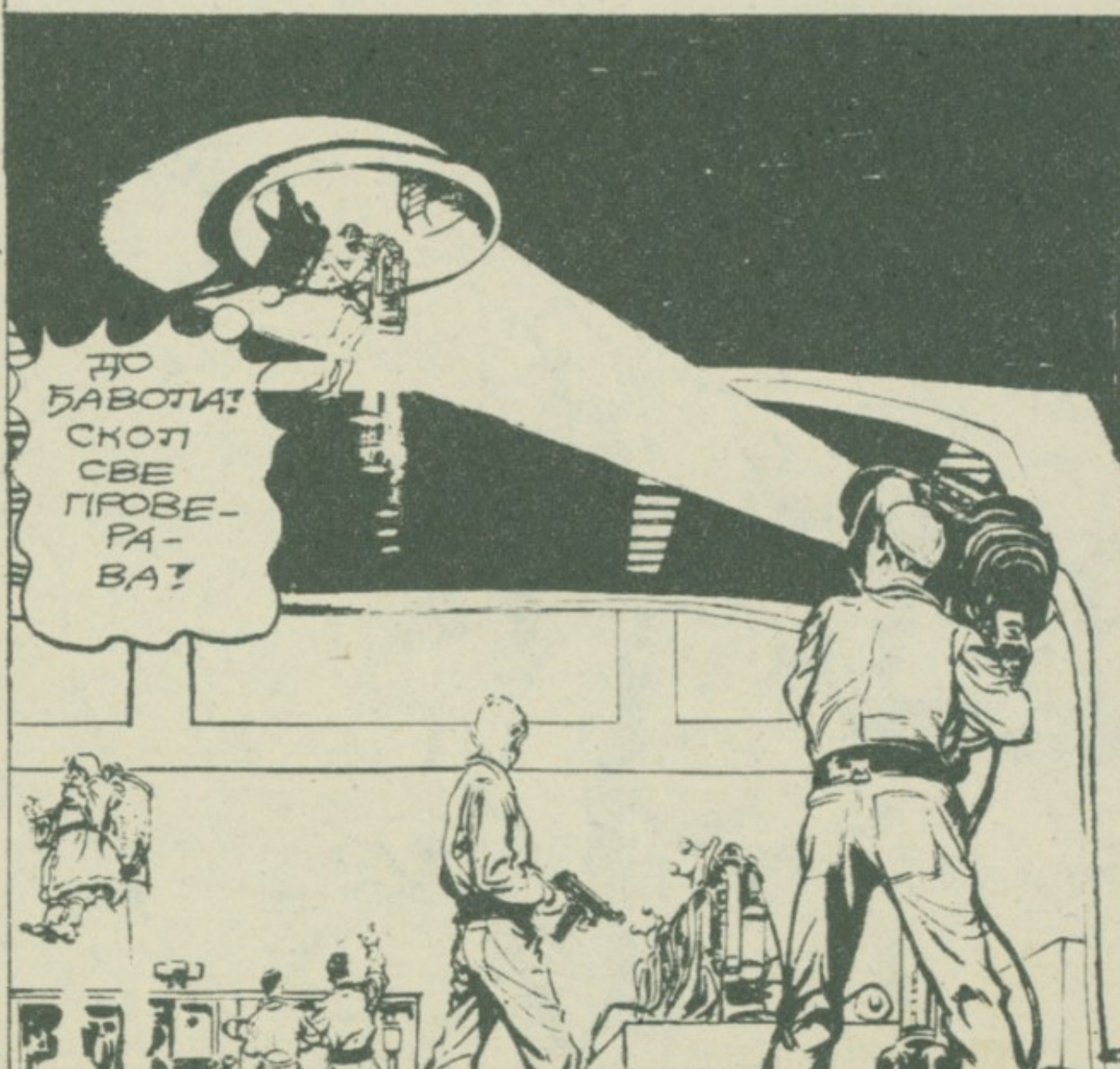
НАТЛЕЖ-
НИ СУ ОЧИ-
ГЛЕДНО НЕ-
МОЋНИ?
ОДБРАНА
ЧОПШТЕ И
НЕ ПОСТО-
ЈИ? МО-
РАЋУ ДА
УЗМЕШ
СТВАР У
СВОЈЕ
РУКЕ?

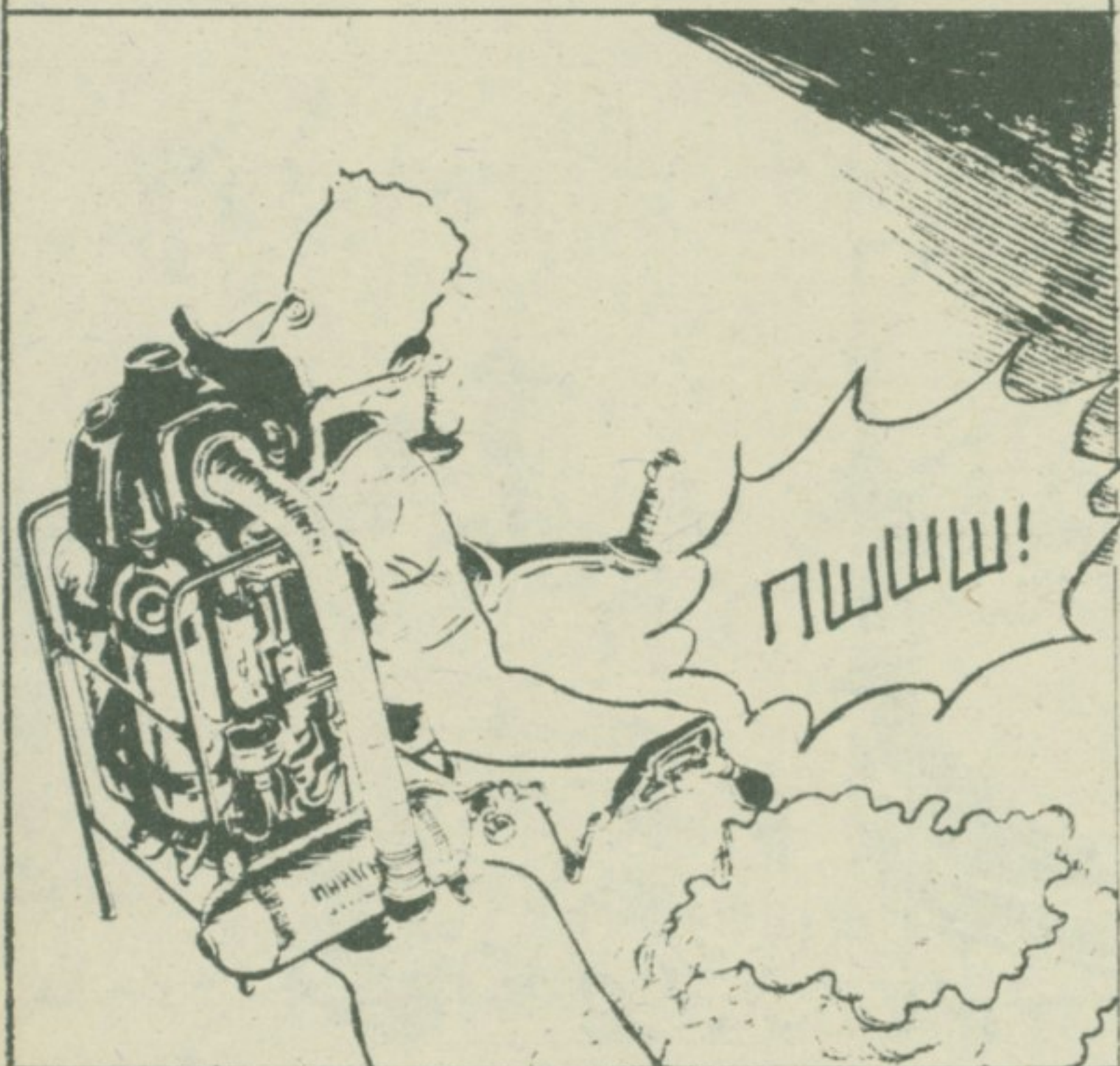
ЗАТО СЕ УПУТИО У БАЗУ ЛЕТЕЋИХ ЧУДОВИШ-
ТА. СВЕ ЈЕ ЛИЧИЛО НА ПРАВУ ФАБРИКУ.
ФЛАШ ЈЕ РЕШИО ДА СПАСЕ ПАРИЗ ПО ЦЕНУ
СОПСТВЕНОГ ЖИВОТА...

КАД ЈЕ СТИГАО У ХАНГАР...

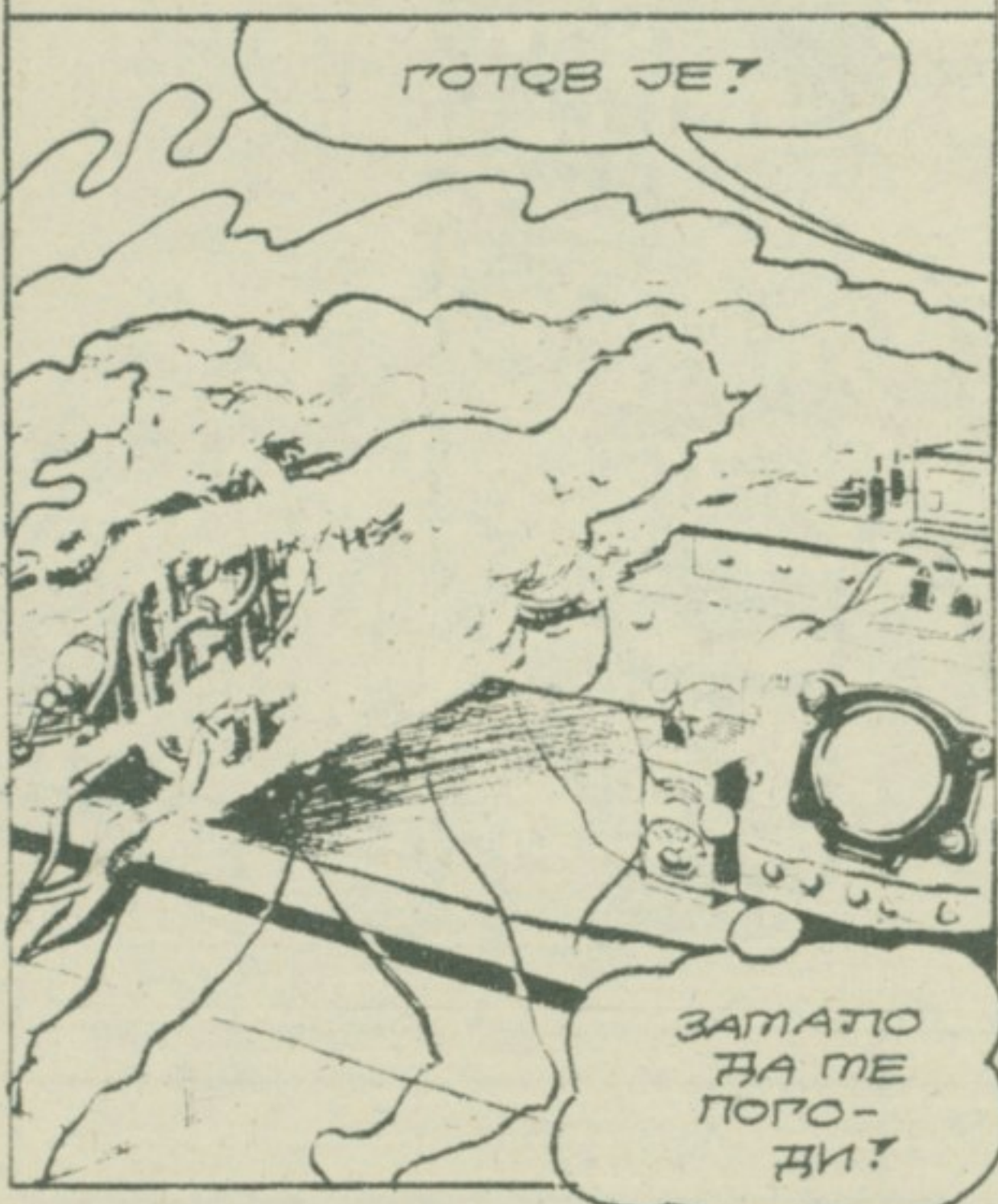
ФТАШ ЈЕ, НА СРЕЌУ, БИО БРЖИ ОД
ЧОВЕКА СА МИТРАЉЕЗОМ...

ИСТОМ ТРЕНУТКА ПОЈА-
ВИЛЕ СУ СЕ УЖАСНЕ
ПЕЧУРКЕ...

РЕПОРТЕР СЕ БРЗО СПУСТИО
НА ЗЕМЉУ И ОСЛОБОДИО
СВОЈ АПАРАТ...

У ИСТОМ ТРЕНУТКУ...

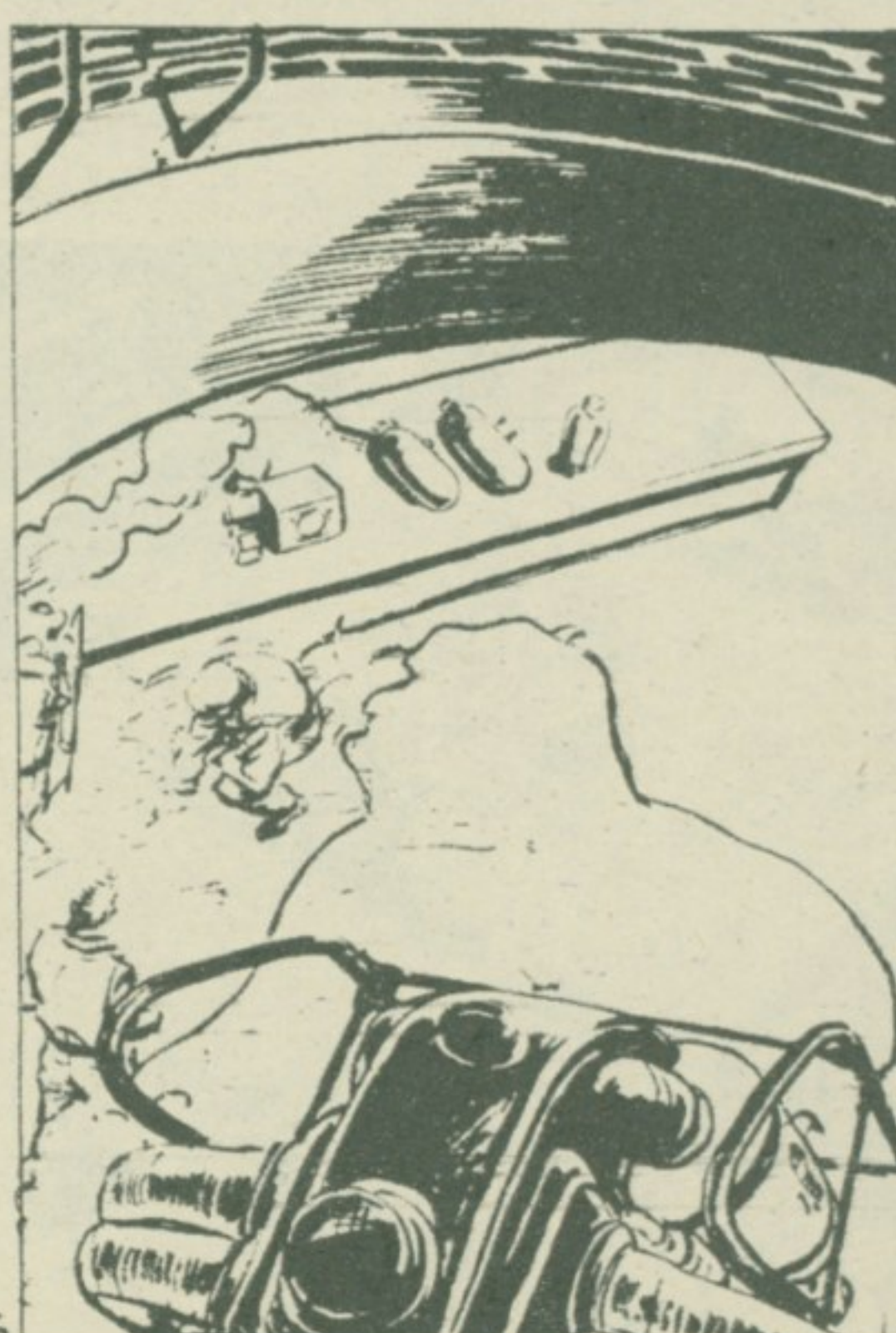
ОДЛИЧНО? ОПЕРАЦИЈА
ЈЕ ЗАВРШЕНА? СВИ ТЈУ-
ДИ НАПОЉУ ДОБИЛИ СУ
НАРЕБЕЊЕ ДА НЕСТА-
НУ? И ВИ ТО УЧИНИТЕ
ЧИМ ДИГНЕТЕ ФАБРИ-
КУ У ВАЗДУХ?

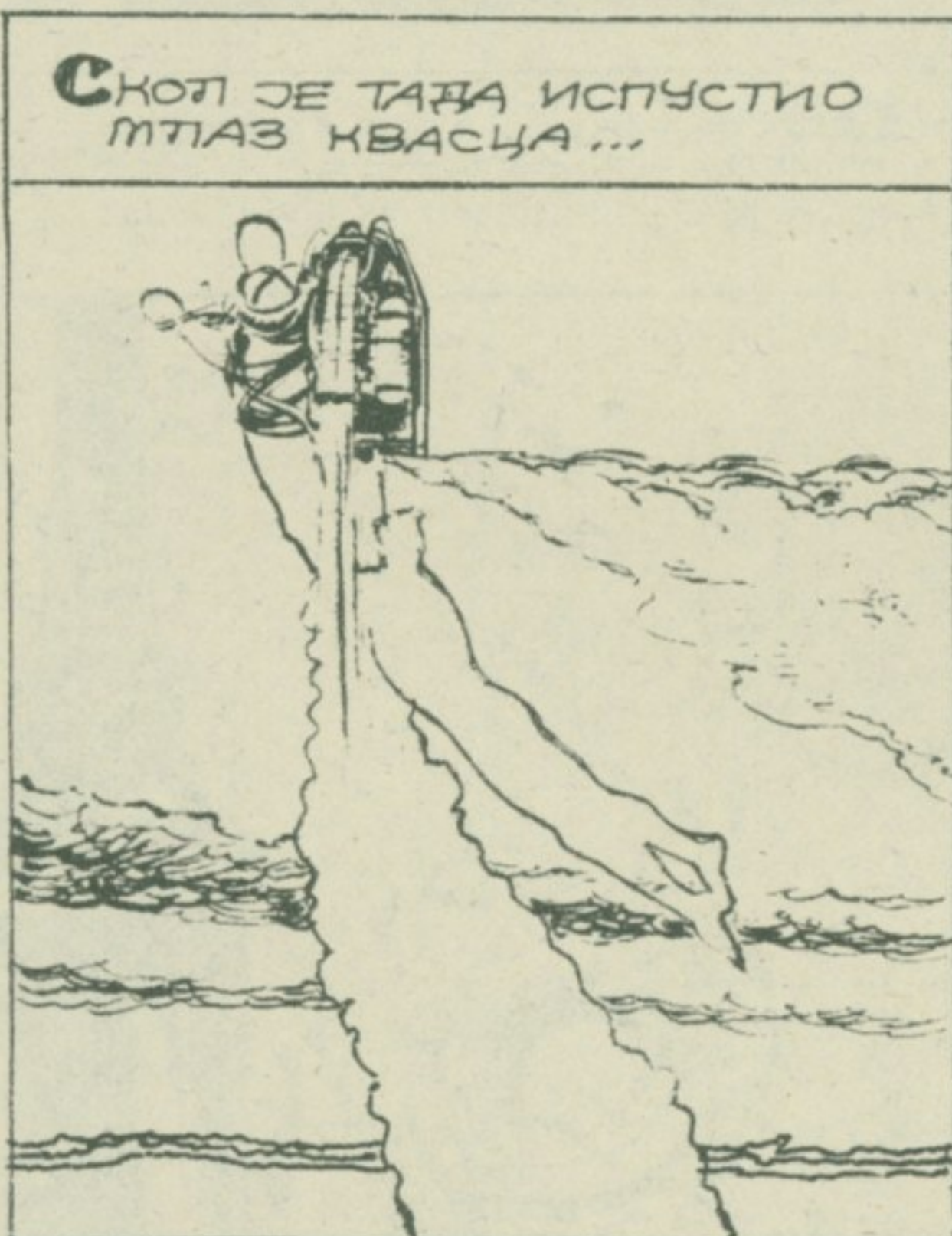
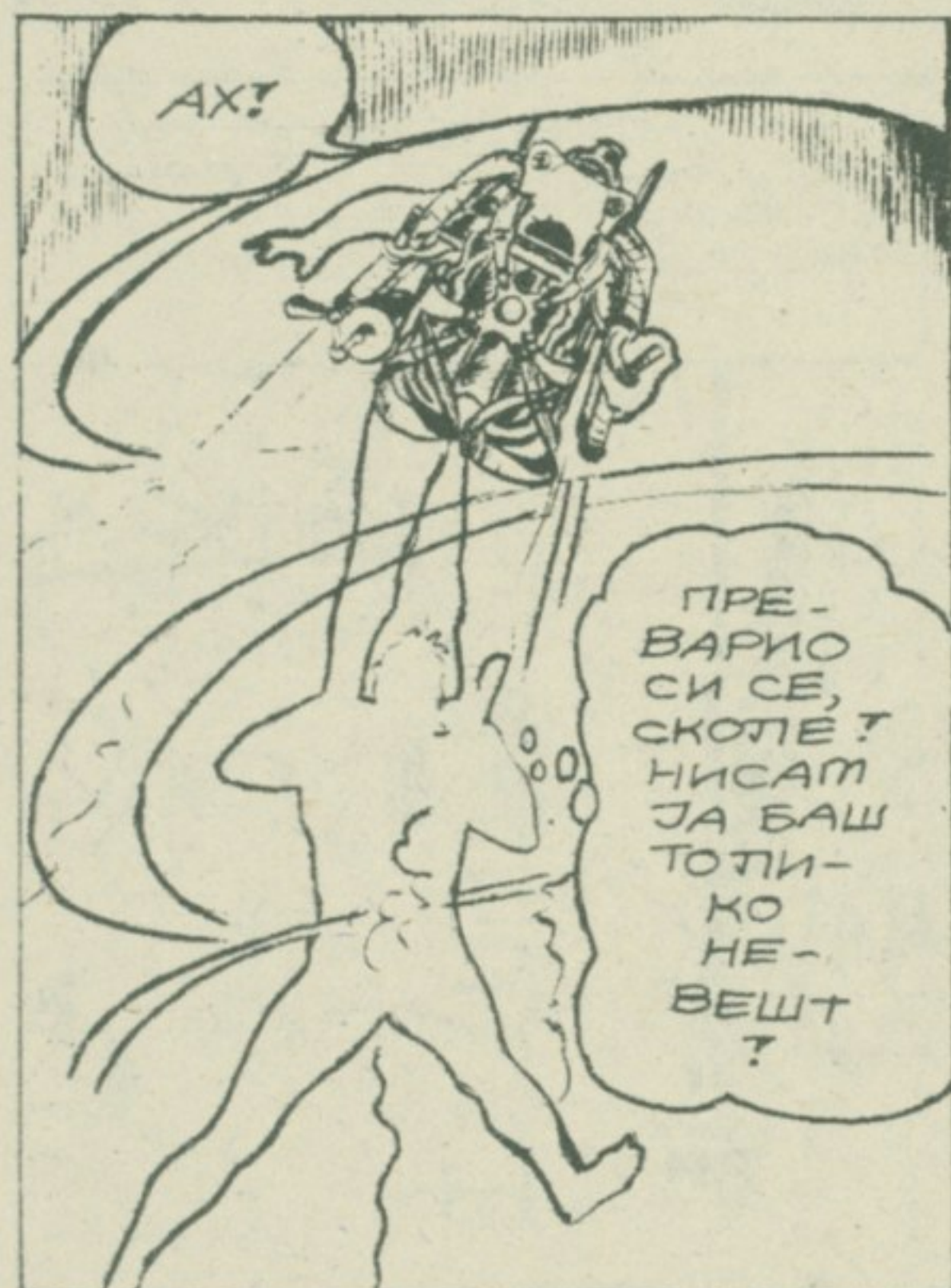

А САД МИ ПО-
МОЗИТЕ ДА СТА-
ВИМ АПАРАТ?

СКОП ЈЕ ВЕК ПОПЕТЕО...

И ПРОФЕСОР СКОТ ЈЕ НЕОПА-
ЖЕНО ПРИЗЕМЉИО...

ИЗНЕНАДА, ДА НЕБУ СУ СЕ
УКАЗАЛИ ЛОВАЧКИ АВИ-
ОНИ...

МОРАЋУ БРЗО
ДА СЕ ИЗВУ-
ЧЕМ ОДАВ-
ДЕ?

СКОТ ЈЕ НАПЛИМ МА-
НЕВРОМ УСПЕО ДА СЕ ОС-
ЛОБОДИ ФЛАШЕ...

ДО ВИЂЕЊА И, ХВАТА
ЗА ПИЋУЋЕ,
ФЛАШЕ?

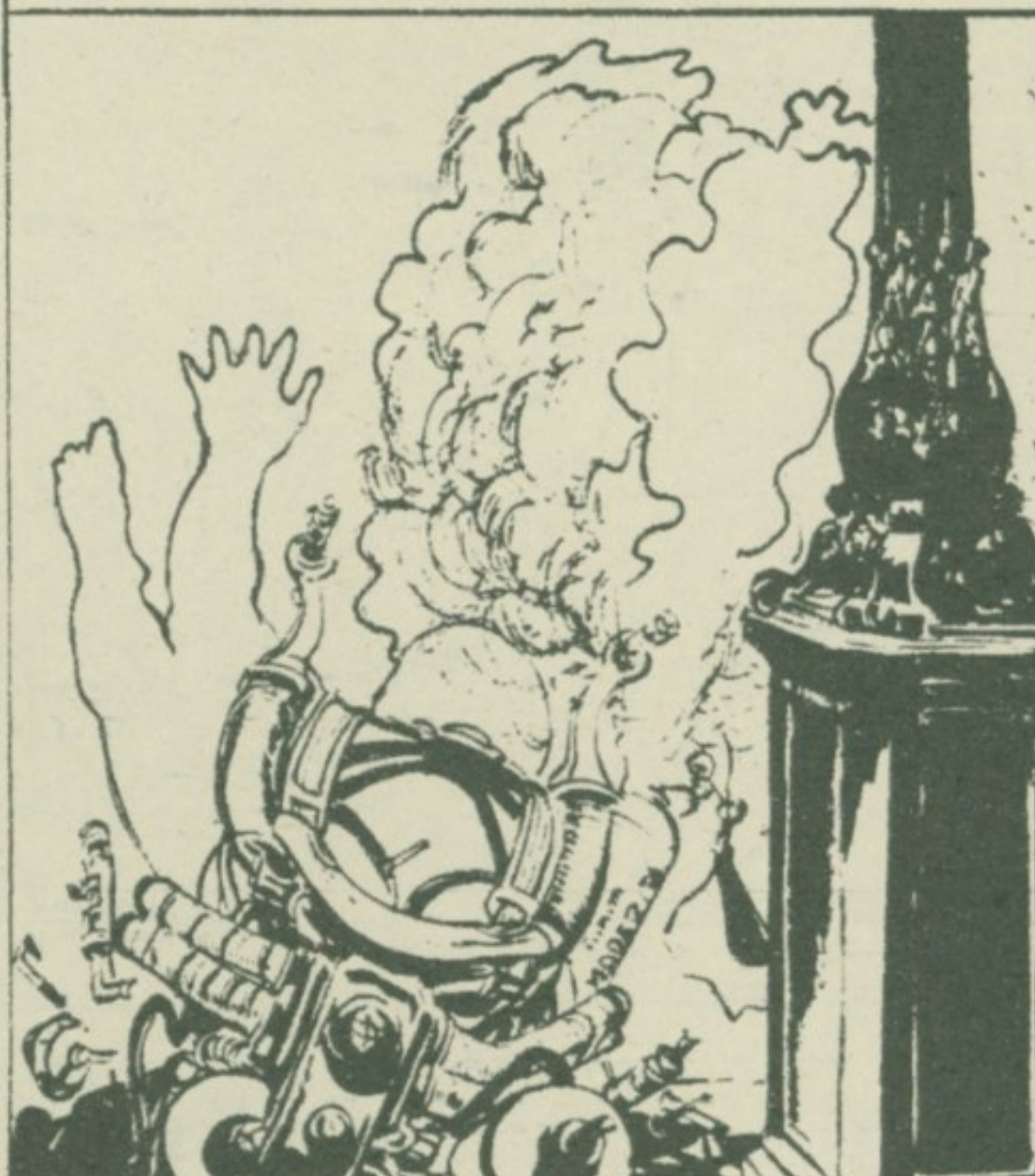
АХ?

ЗА ТРЕЊУТАК СКОТ СЕ ОК-
РЕЊО УЖИВАЈУЋИ У СВО-
ЈОЈ ПОБЕДИ, ТО ЈЕ БИЛО
КОБНО...

БАМ?

ОД СНАЖНОГ УДАРЦА У
МЕТАЛ, ИЗ РЕЗЕРВОАРА АПА-
РАТА СЕ ПРОСУО КВАСАЦ...

... А ПРОФЕСОР СКОТ ЈЕ,
ТЕТУРАЈУЋИ СЕ, ЈЕДВА
УСПЕО ДА СЕ ИЗВУЧЕ ИЗ
РАЗЈУПАНОГ АПАРАТА...

ЛОВАЊ,
ОХ, НЕ?

УПОМОГ?

ПИЛОТ, КОЈИ ЈЕ СВЕ ТО ВИДЕО, ОДМАХ
ЈЕ ОТВОРИО ВАТРУ...

ТАК-ТАК-ТАК

АХ, КОНАЧНО?
СКОТ ЈЕ ПОРОБЕН?
СА ЊИМ ЈЕ НЕС-
ТАО И ЊЕГОВ
ПАКЛЕНИ
ПЛАН? РЕЗЕРВЕ
АКТИВНОГ КВАС-
НА БИЋЕ УНИШ-
ТЕНЕ, А ТИМЕ ЈЕ
ДОШАО КРАЈ
НАСИЋУ?

КРАЈ

РИП
КИРБИ:

ДУГОПРСТИ

БИМЕ МАЛО
ПАТУРАН
НАД СЕ
ПРОБУ-
ДИ...

ИДИ САД ГОРЕ
ПО БУНДУ
И ОДПАЗИМО
ОДАВ-
ДЕ?

ВАЖИ,
ДУГО-
ПРС-
ТИ?

ЗНАМ ДА
САМ ЈЕ СПУС-
ТИЛА НА
ФОТЕЉУ...
ГДЕ ЈИ ЈЕ
САД...

ШТА
СИ РАДИ-
ЛА
ТАКО
ДУ-
ГО?

НЕМА МОЈЕ
БУНДЕ? СВИДА
САМ ЈЕ ТРА-
ЖИЛА?

ШТА ЈЕ ЈЕДНА БУН-
ДА ПРЕМА СТАРАГДИ-
МА? МОРАМО СЕ СМЕС-
ТА ИЗГУБИТИ ОДАВ-
ДЕ?

ПРОБ-
ЛЕМ
ЈЕ У
ТО-
МЕ...

... ШТО САМ
ОГРТИЦУ
СТАВИЛА
У БУН-
ДУ?

ГЛУПАЧО?
ГДЕ САД ДА
НАБЕМ ТУ
ПРОКЛЕТУ
БУНДУ?

А НА СПОРЕДНОМ УПАЗУ
У КЛУБ...

КУДА? НАПО-
ТЪ ВЕЈЕ?

ЗНАМ? ОБО-
ЖАВАМ ДА
ШЕТАМ ПО
СНЕГУ?

КИ-
ТИ?
БАШ СИ
ЗЛОЧЕС-
ТА? УЧИ-
НИЛА
СИ НЕШ-
ТО СРАМ-
НО...

... АТИ
САД ЈЕ
КАШО
ЗА
КАЖА-
ЊЕ?

ТОЛИКО САМ СЕ
ИЗПОЖИО ОПАС-
НОСТИ ДА БИ
ТИ САД
СВЕ
УПРОПАСТИ-
ЛА?

ЧЕКАЈ...
НИКО
НИЈЕ
НАПУС-
ТИО
КЛУБ...
БУНДА
ЈЕ СИГУР-
НО ТУ
НЕГ-
ДЕ?

А САДА БЕМО ВАМ ПРИКАЗА-
ТИ ПОСЛЕДЊУ КОЛЕК-
ЦИЈУ...

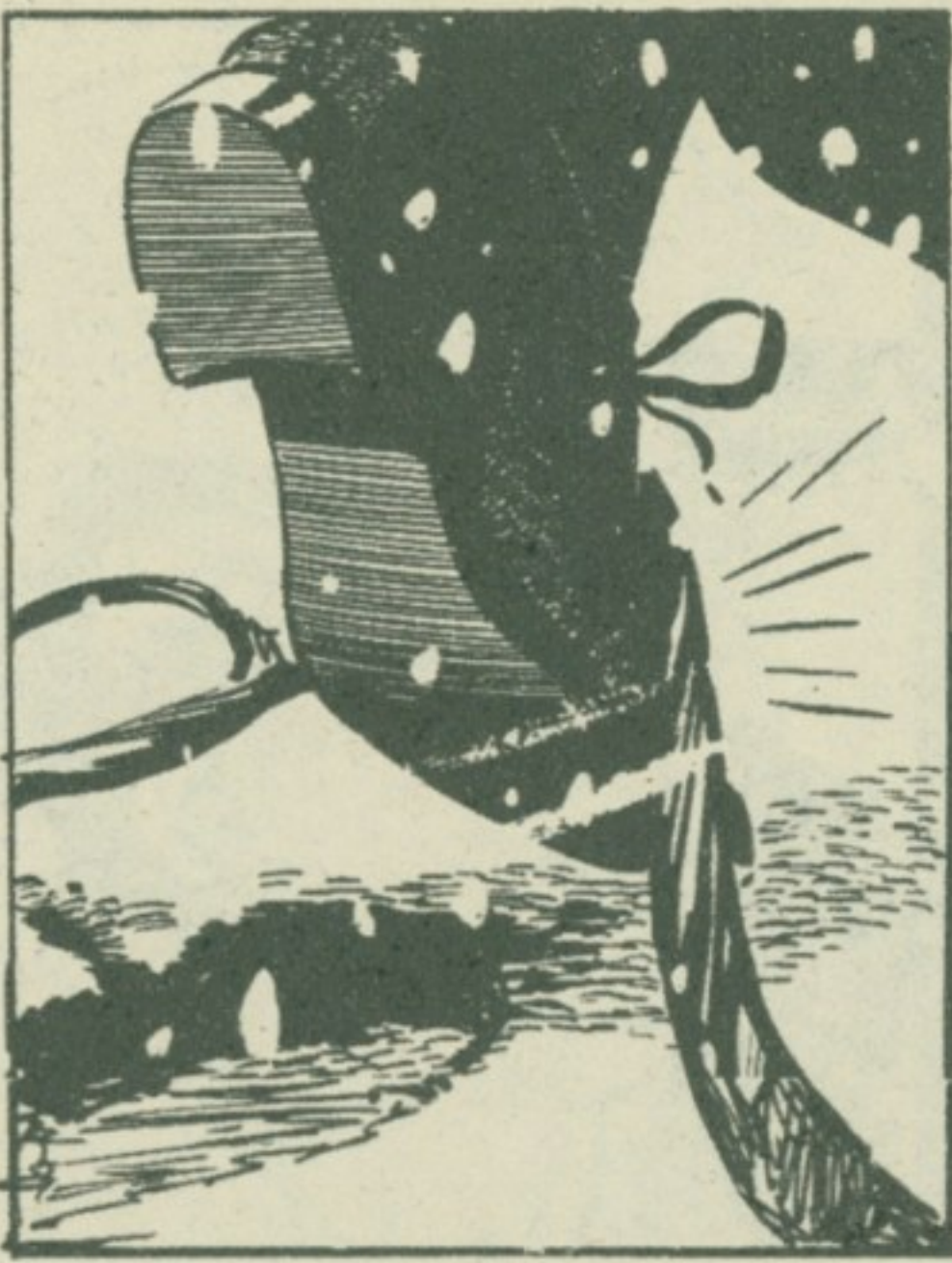
БУНДЕ
НЕМА,
А УСКОРО
БЕ КРАЈ
РЕВИЈЕ?

ЈА
НИСАМ
ИМАЛА
СРЕ-
БЕ,
А ТИ?

СВЕ САМ ПРЕ-
ТУРИО? АКО ЈУ
ЈЕ НЕКО УК-
РАО, ОНДА ЈЕ
ПОБЕГАО
КРОЗ СПОРЕ-
ДАН ИЗЛАЗ?

После четири године проведене међу слоновима танзанијског националног парка „Мањаро“, енглески природњак Јан Даглас Хамилтон са сигурношћу тврди: слонове живе у матријархату. Другим речима, у слоновском друштву за све се пита — сна. Дагласово откриће пољуљало је вековно веровање да су предводници крда стари мужјаци.

Како то, дакле, изгледа просечна слоновска породица?

Чине је најстарија женка чији ауторитет сви без поговора прихватају, њени потомци и њихова младунчад, па је тако сваки члан групе унуче, праунуче или чукун унуче најстарије слонице. Смрт предводнице не прати борба за власт: њену улогу без противљења осталих преузима најстарија и најискуснија женка.

И УШИ ГОВОРЕ

Баш као и у људској, и у слоновској породици долази до чарки, али се оне решавају мање-више мирољубиво, углавном зато што сваки лепо васпитан слон зна где му је место. Да слонове добро знају шта је ред, говори и чврсто укоренен обичај: кад год један од њих сретне старијег, он своје поштовање изражава тако што испружи сурлу и, поздрављајући, увлачи је у уста „достојанственика“.

Свађе су чешће када се више породица нађе на окупу. Повод је најчешће вода, појава нимало не-

бична кад се зна да је вода слону потребна у количинама које одговарају његовој величини: сваког дана одрастао слон попије око 136 литара. Толико да утоли жеђ. Кад воде нема, слон и по неколико сати копа рупу у земљи како би до ње дошао. Међу члановима исте породице се зна — рупа за воду припада ономе ко је и копао. Али, када се породице помешају, дешава се да неки дрзник или дрзница покуша да присвоји плодове туђега рада. Чак и тада, такви су слонове, неспоразум се обично решава без употребе силе.

Јан Хамилтон је посматрао групу слоница које су сатима неуморно копале тражећи воду. Из околног шипражја се неочекивано појавила придошлица и без оклевања се упутила право ка отвору који је једна од слоница већ довршила. Како су и дрзница и „законска“ власница воде биле једнако велике и снажне, чинило се да је на помолу туча.

На Хамилтоново изненађење, до физичког разрачунавања није дошло. Власница се само окренула ка придошници и раширила уши тако да су стајале под правим углом у односу на тело. Ова на изглед безазлена радња навела је странкињу да стане као у копана и да се после тренутног оклевања повуче.

Поразена слоница из наше приче није, као што неупућенима може да се учини, била кукавица. Она је једноставно схватила поруку: кад слон рашири уши, то је сигуран знак да

је љут и спреман да се бори. А обичај је у слоновском свету да се претња — најозбиљније схвати.

ШТО ГЛАСНИЈИ, ТО БЕЗОПАСНИЈИ

Махање ушима није једини начин да припадник слонећег рода искаже срџбу или страх. Када су уплашени или љути, слонове то исказују на много начина: врте главом, или је забацију, њуше се, уврћу сурлу, ногама дижу прашину или је захватају сурлом па се њом бесно посипају, дешава се и да у ваздух или на предмет свог незадовољства бацају грумење земље и бусење траве.

Провале беса одличан су „барометар“ за предсказивање туча: што слон или слоница више бесни, то је извесније да до туче — уопште неће доћи. Најсилотији излив срџбе најчешће долазе од уплашених слонове који су најмање спремни да се заиста упусте у битку.

Током уобичајене вожње по резервату Дејвид Шелдрик, управник „Тсаво“ националног парка у Кенији, наишао је на слоницу крај које је каскало младунче. Шелдрик је ципом натерао слоницу да промени правац. Колико се она због тога наљутила није на својој кожи искусио човек већ дрво које јој се нашло на путу: слоница се свом снагом залетела на њега и разнела га у парампарчад.

Послужимо ли се мало

ЉУБАВ ЈАЧА ОД ПОМОРАНЦЕ

ЈЕСТЕ ЛИ ЗНАЛИ ДА СЛОНЧЕ ПРВИХ НЕКОЛИКО ГОДИНА, БАШ КАО И НЕ-НЕ ЉУДСКЕ БЕБЕ, ИДЕ У ЈАСЛИЦЕ, А ДА МУ ЈЕ ПОТРЕБНО БАР ГОДИНУ ДА-НА ДА БИ НАУЧИЛО ШТА ДА РАДИ СА СВОЈОМ РОЂЕНОМ СУРЛОМ?

психологијом, наведени случај типичан је пример понашања коме прибегавају и људи кад год из било којих разлога не могу да искале бес на ономе ко га је и изазвао — реч је о тзв. помереној агресиви (наљутиш се на човека, разбијеш вазу).

С времена на време, треба и то рећи, слон са речи (претњи) пређе на дело. Резултат је обично погубан. Већина професионалних ловаца рећи ће вам, а они ваљда знају о чему говоре, да је од свих дивљих животиња слон најопаснији.

Иако знају да буду изузетно агресивни, слонове су према члановима своје породице пажљиви и нежни. Чим се, рецимо нађе у опасности сваки члан ће одмах и друге да упозори.

Па, како то слон виче „пазите се!“? Ево како: било да су у покрету или да се задовољно хране, слонове све време тихо трубе. Ови необични звуци за које се дуго веровало да настају у стомаку, стварају се у грлу, а слонове помоћу њих — разговарају. Непрекидно трубљење сигуран је знак да је све у најбољем реду. Када се неки слон одједном ућути, његов први сусед може бити сигуран да има разлога да буде на опрезу. Када ћути, афрички слон у ствари виче: „У невољи смо!“

Азијски слон то ради друкчије. Када жели ближње да обавести да су у опасности, он сурлом чији је врх окренут нагоре силовито лупа по некој чврстој површини.

О ЕЛЕОНОРИ И ПОСВОЈЧЕТУ

Никаква опасност не прети слончету чак и уколико мајка одбије да га

васпитава. Сви остали чланови, укључујући ту чак и старију браћу и сестре, изузетно су пажљиви према бебама: маже их сурлама, помажу им да устану, без рамицања притичу у помоћ када чују њихове уплашене позиве. Једном речју, кад се слонче роди о њему брине читава породица.

Тешко да би друкчије и могло да буде, јер водити бригу о новорођеном слону заморна је обавеза која траје 24 часа. А како сваки одрасли слон да би преживео мора да утроши најмање осамнаест сати дневно у потрази за храном, мајку с времена на време одмењују.

Јан Хамилтон је чак утврдио да у свакој слоновској породици постоје „јаслице“, односно да су „бебе“ обично окупљене у групицу о којој води рачуна једна одрасла женка. Ову, дежурну маму, која надзира и брани младунчад у случају опасности и припрема им храну (скупла траву и лопи грање) после извесног времена сменењује друга женка.

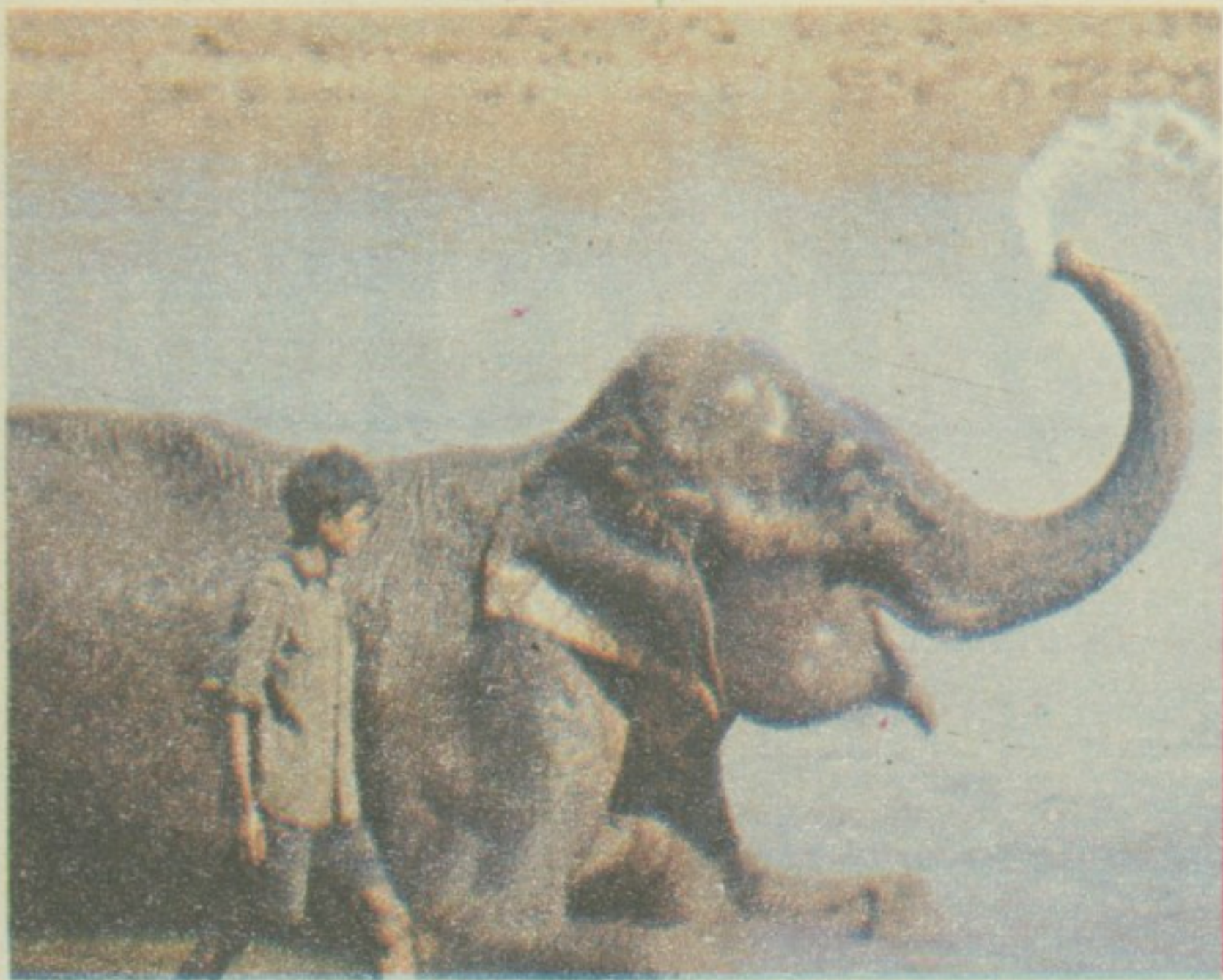
Дирљив пример пожртвованости испричала је Дафне Шелдрик из „Тсаво“ националног парка. Једно младо слонче које је остало без мајке изненада се разболело. Био је то повод да га слоница по имену Елеонора пригрли као своје. Њена брижност ишла је дотле да је сваки пуг када би дошло време да се мали болесник нахрани, за тили час стварала поред њега, брижно му подвлачила кљове и сурлу под стомак и дизала га на ноге како би Дафне могла да му да млеко, поморанце и слатке кромпире:

— Мислила сам да ће при погледу на поморанцу Елеонорина љубав према посвојчету да поклекне, јер

Трудноћа код слонице траје 22 месеца. Женне у просеку живе 35 година, а за то време на свет донесу осам до девет младунаца.

КАКО ЖИВЕ СЛОНОВИ

Најлепши део дана за сваног слона је нада дође време купања. Вода је слону потребна и за пиће: да би утолио жеђ, одрастао мунјан дневно попије оно 140 литара. Деси ли се да до воде не може да дође, рецимо нада је рањен, слон је у стању да завуче сурлу у грло и да је исиса из стомана.

је она просто лудовала за поморанцама. У нормалним приликама, кад год би их угледала, рушила је и гурала све и сваког пред собом само да их се домогне. Али, сад је одједном стајала мирно и гледала како их сечем и стављам у уста слончету као да схвата да је његова потреба за поморанцама много већа од њене.

Нису, истини за вољу, све слонице добре мајке. Дешава се, и то нарочито међу новопеченим мамама, да женка постане нервозна, да се трза на сваки звук, једном речју — да почне да се понаша неуротично.

НАД ЈЕ ИДИЛИ КРАЈ, КРАЈ ЈЕ

До сада ником није пошло за руком да присуствује порођају дивље слонице. Извесно је само да се, кад куцне час, трудница праћена једном или више женки повлачи склањајући се од погледа других. Да ли остале женке активно помажу при порођају или само стражаре, нико још не зна, али се зна да новорођенче први пут стане на ноге уз помоћ „бабица“. Охрабрено нежним миловањем мами не сурле, слонче изненађујуће брзо научи да стоји и одмах сурлицом тражи њене дојке које су, за разлику од већине осталих животиња, код слонице смештене између предњих ногу.

Младунче млеко пије устима, па тако мора да научи да сурлу некако склони — увија је или у страну или изнад главе како би му уста остала слободна. Колико је вештине потребно за баратање сурлом говори и чињеница да је просечном

слончету потребна читав година да се у овоме сасвим извешти.

Негде до дванаесте године мами — слонице сва су њена деца подједнако драга. Али, негде у то доба млади мужјаци постају немогући: непрестано задевају кавге, досађују својим сестрама, једном речју — неподношљиви су. Женке их тада без сентименталности искључују из породице, а сви покушаји младог изопштеника да се поново прикључи друштву коме је припадао од рођења — пропадају. Женке су неумољиве.

Мада ниједан иоле осећајан млади слон не диже тако лако руке и првих неколико месеци после „пресуде“ упорно покушава да се приближи свом женском друштву пратећи га са пристојне даљине, од тог доба за њега почиње усамљенички живот.

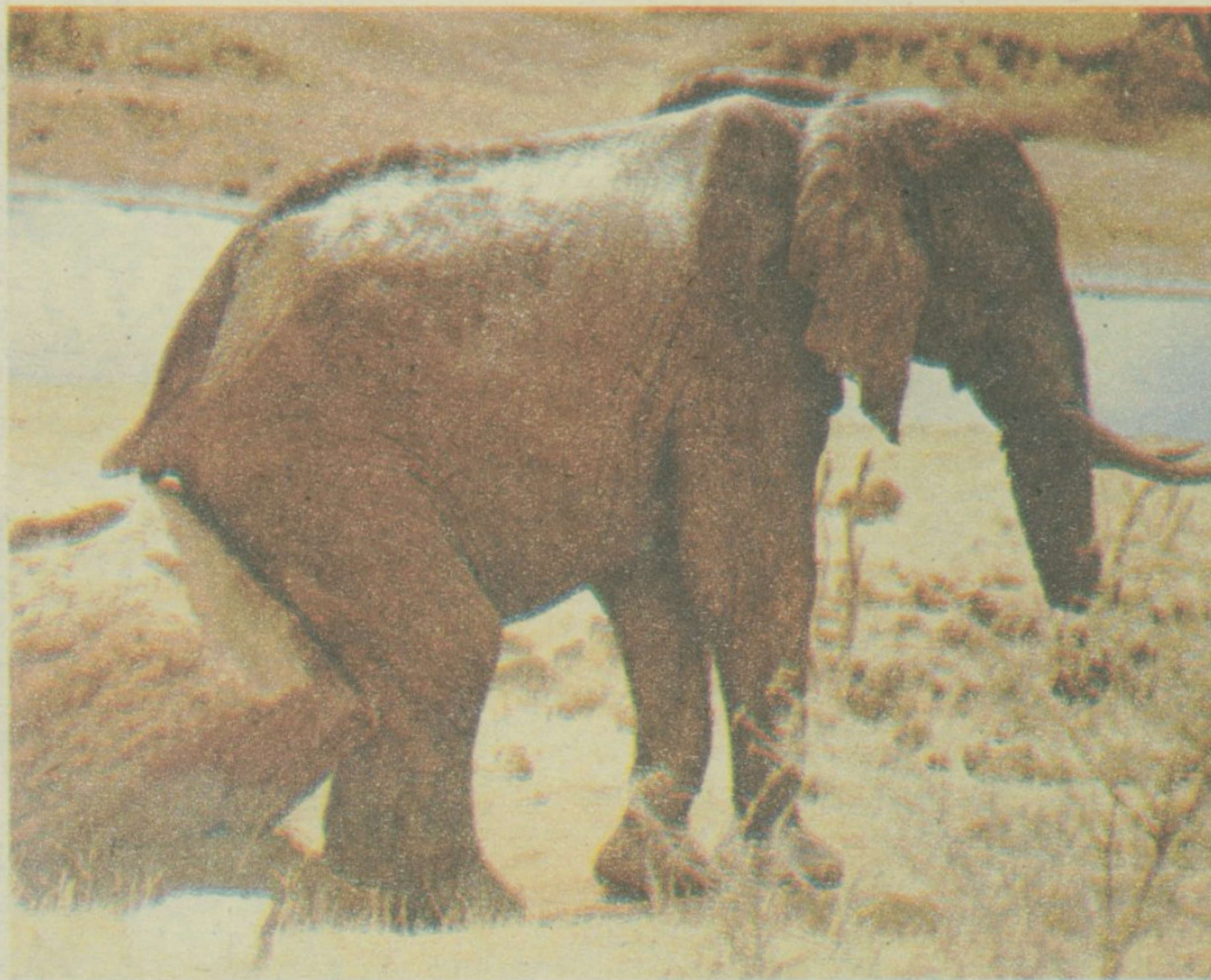
После извесног времена млади слон ће се прикључити неком крду нежења, али у њему неће дуго остати. Истина, крда мужјака каткада могу да имају и до хиљаду чланова, али по правилу ради се о пролазном дружењу које никада не траје читав живот.

Једина прилика да одрасли мужјак поново осети сласт породичног живота пружа му се када некој младој слоници дође време за љубав. Драги и драгана се тада, као што им и доликује, понашају нежно једно према другоме: милују се сурлама, нежно их завлаче у уста, задовољно трубе. Али, када женка оцени да је идили крај, онда је крај. Она остаје у свом, искључиво женском царству, а он наставља да лута и склапа узгредна, мушка пријатељства. Такав је живот слона.

М. И

Нада се роди, просечно слонче тешко је 133 килограма, а високо 91,5 центиметара.

Слон је, знамо, дебелоношац. Нано се онда меше над га сарби? Па, нађе нени згодан пањ.

СМРТ

Адмирал Џон Бинг по-
служио је као жртвени
јарац једној неспособ-
ној влади.

УЛИТИ ХРАБРОСТ ДРУГИМА

КУКАВИ

Син славној британској хероја лорда Ториниџона
није био омиљен ни као човек ни као официр.

Да ли је то био довољан разлог да
само он одговара за пораз британске флоте?

Адмирал Џон Бинг
спроведен је на брод
Његовог Величанства
„Сеинт Џорџ“. Судило му се
за кукавичко држање у
борби са непријатељем.
Ратни суд одлучивао је о
животу и смрти.

Огромна маса света
тискала се на доковима
Портсмаута од праскозорја
15. децембра 1756. да би ви-
дела адмирала под
стражом. Педесет четворо-
годишњи Џон Бинг појавио
се у парадној униформи са
црном врхосом у коси. Мор-
наричка полиција једва је
задржавала руљу да не
провали. Са свих страна се
орило: „Смрт кукавици“.

Адмирал је корачао
достојанствено, као да не
чује повике. Одлучно је
прошао доковима и попео
се на палубу „Сеинт
Џорџа“. Увели су га у салон
где је заседао војни суд.

Знао је да није омиљен
ни као човек ни као офи-
цир, али му је савест била
мирна. Није био свестан да
треба да послужи као жрт-
вени јарац једној неспособ-
ној влади.

НАЈБЛАЖЕ РЕЧЕНО — ФЛЕГМАТИЧАН

Бингове перипетије поче-
ле су претходног пролећа
када му је Председник
енглеске владе војвода од
Њукасла издао наређење
да на челу флоте спречи
Французе да заузму острво
Минорку у Срдоземном мо-
ру. Острво је припадало
британској круни од 1708.
године, односно од рата за
шпанско наслеђе.

Адмирал Бинг био је син
великог енглеског помор-
ског хероја лорда Торингто
на. За муњевито напредова-
ње у каријери имао је ви-
ше да захвали везама свог
славног оца него сопстве-
ним заслугама.

Био је познат по
неодлучности и крајњој
опрезности. Његови најбла-
жи критичари називали су
га флегматичним. Бинг је у
сваком случају био послед-
њи човек на свету који би
повео акцију где се тражи-
ла одлучност и иницијатива.

Његовим личним особина-
ма није много помогло стање
флоте додељене да се отк-
ло ни француска блокада Мино-
рке. Адмирал се отиснуо 17.
априла 1755. године из луке
Спитхеда у Ламаншу на

челу десет старих трошних
бродова.

Очекивало га је дуго му-
котрпно путовање а
податак да су Французи
послали на Минорку
четрнаест нових новчија-
тих бродова под командом
адмирала Ла Галисонијера
није баш допринео подиза-
њу његовог борбеног мора-
ла.

Од самог почетка Бинг је
осећао да неће бити у ста-
њу да се супротстави Фран-
цузима и то је тврдио и у
писмима која је слао у до-
мовину.

Надао се, ипак, да ће на
Гибралтару добити појача-
ње. Разговор са британским
гувернером гибралтарске
тврђаве искључио је сваку
сарадњу. Адмирал је одби-
јен као „најобичнији
војник“ и наставио је пут
према Минорку побеђен
унапред.

Острво су угледали 19.
маја и ско њега, на Бингсв
ужас, француску флоту
која их је предухитрила
пшавши из Тулона и већ
на први поглед деловала
као да ће без по муке сло-
мити две хиљаде и осам
стотина бранилаца Минор-
ке.

ПОЗДРАВНИ ПЛОТУН ЗА БЕГУНЦЕ

Осим краћег и лакшег
путовања адмирал Ла Гали-
сонијер имао је предност од
петнаест хиљада људи
спремних за напад.

Бингсв недостатак иници-
јативе сдмах је дошао до
израза: уместо да непри-
јатеља нападне без оклева-
ња не дајући му времена да
се организује, он је
сфанзиву одложио за
следеће поподне.

Тактика коју је изабрао
показала се фатална —
напао је француску флоту
под углом, у нади да ће та-
ко избећи пун удар Ла Га-
лисонијерске прве паљбе.

Несрећном адмиралу Бин-
гу, у паници коју је направио,
оманула је и органи-
зација. Услед погрешне
сигнализације његови воде-
ћи бродови нашли су се од-

сечени од осталих чији је
задатак био да их штите.

Бинг је још увек имао
времена да промени и изведе
чезни напад, али није
никако мстао да донесе
одлуку. Са адмиралског
брода у позадини Бинг је
гледао како чело флоте, под
командом контраадмирала
Веста, трпи тешке губитке.

Сам адмирал Бинг није се
ни нашао на домаку фран-
цуских топова.

Не знајући шта да ради
сазвао је ратни савет, крај-
ње забринуто истакао да је

„ситуација ужасна“ и издао
наређење за псалачење.

— Боље је да се псвучемо
сада — рекао је — него да
изгубимо све људе и целу
флоту.

ДОБИО ЈЕ ПРВУ РУНДУ

Када су се британски
бродови подвијених репова
окренули према пучини,
француски адмирал Ла Га-
лисонијер — који се такође

чувао првих борбених ре-
зова — запсведио је да се
испали поздравни плотун,
жесток шамар британском
поморском поносу.

Следећа четири дана за-
држао се адмирал Бинг на
отвореном мору око Минор-
ке. За то време ниједном
није ни покушао да успос-
тави везу са гарнизонем на
опкољеном острву нити је
промолио прамац у видно
поље француских бродова.

Французи су као од шале
заузели Минорку и тврђав-
ски гарнизон на њој.

Војни суд је заседао нратно, а пресуда је извршена на броду „Монарх“
у луци Портсмаут.

ЦИ!

Бинг је проводио време у састављању извештаја о пропалој акцији. Његов извештај окарактерисан је на надлежном месту као „развучен и самооправдавајући“.

Када је на челу флоте у повлачењу стигао до Гибралтара, вест о његовом „кукавичком нехату“ увелико је доспела до Британије и ускомешала читаву нацију.

Бинг је ухапшен још на Гибралтару и у домовину спроведен под стражм. Ни Адмиралитет ни Влада нису хтели ни да саслушају његову одбрану да је, у датим околностима, поступио „мудро и хумано“.

Председник владе војвода од Њукасла показао је највећи презир и обећао је краљу Џорџу II:

— Бингу ће бити суђено и биће обешен по кратком поступку!

Али, нису баш сви делили то мишљење. Многи паметни људи су сматрали да Бинга никако није требало хапсити и изводити пред суд. Чуле су се јавне изјаве да влада бира спектакуларан обрачун са појединцем да би одвратила пажњу од сопствених пропуста и одговорности.

Адмирал Бинг се нашао пред војним судом. Држао се достојанствено и храбро. Када је добио реч, навео је свог контраадмирала Веста да призна како је британска флота била лоше опремљена и немоћна пред непријатељем.

Тако је адмирал Бинг добио прву рунду суђења.

НИЈЕ ДАО СВЕ ОД СЕБЕ

Следећи сведок био је гувернер Минорке генерал Виљем Блејкни који је са женом успео да напусти острво.

Осамдесет четворогодишњег Блејкнија, окорелог ратника који је читав живот провео у борбама за Британију, тешко је погодило што је Минорку морао да преда Французима и кривицу за пораз приписивао је Бингу.

Његов презир према адмиралу на оптуженичкој клупи постао је више него очигледан када је, током унакрсног испитивања, изјавио да би било од огромне

користи за гарнизон на Минорки да се Бинг са својим људима искрцао на острво.

— Да ли мислите — поставио му је питање Бинг — да Минорка не би пала Французима у руке да сам наредио искрцавање?

Блејкни се дубоко замислио. Одговор који је затим дао запечатио је Бингову судбину:

— Да сте искрцали трупе, био бих у стању да издржим опсаду!

Војни суд је са нескривеним задовољством закључио да адмирал Џон Бинг није дао све од себе, што му је била дужност, да „нападне, заузме и уништи бродове француског краља...“

Суђење је завршено и Бинг је одведен на брод „Монарх“ укотвљен у Портсмауту да се припреми за смрт. Молбе за помиловање које су упутили његови пријатељи одбијене су.

У подне 14. марта 1757. адмирал је изведен на палубу „Монарха“ и постављен пред стрељачки вод.

Везао је очи марамицом, клекнуо на свилено јастуче и пао покошен хицима шесторице морнара.

Његова смрт касније је названа „блажењем правде“ а славни Волтер је громко рекао да је једини разлог свог убиства био да се „улије храброст другим официрима“.

Б. Д.

БУДИТЕ МОДЕРНИ — КУПИТЕ КОЗУ!

Није тачно да козе заударе, да често подлежу искушењу да ритну човека и да су ђудљиве, рећи ће вам сваки члан све бројнијег британског удружења љубитеља ових животиња.

Козама је, тврди се у овом друштву, нанета велика неправда: оне нису ништа горе од већине својих сродница, а ако је до истине,

имају чак и неке лепе особине. Веома су, рецимо, пажљиве према деци, могу бесплатно да вам „пишају“ траву, а сем тога дају и млеко које се лакше вари од крављег.

Биће да су наведене карактеристике подстакле Енглеze да се у последње време када пожелеле кућно љубимче, уместо за пса или мачку, определе за козу. Видети једно од ових створења како мирно брсти траву у некој башти усред Лондона више није сензација. Пре би се могло рећи да је то — веома модерно.

Како козе ипак нису мачке, власници своје рогате љубимце обично држе у преуређеним шупама. Њима је важно да имају довољно свежег ваздуха (али никако и промаје) и много природне светлости. Уколико највећи део дана проводе у кућници треба их — напомињу упућени љубитељи — свакодневно водити у шетњу. На узици, разуме се.

ДИЈАГНОЗА ПОСЛЕ 24 ВЕКА

После једне бурне ноћи 330. године пре нове ере, проведене у баханалијама, Александар Македонски изишао је на улици са бакљом у руци и запалио своју величанствену престоницу и један од најлепших градова старог света Персеполис. Две године пре тога, у наступу беса, пробо је мачем најбољег пријатеља. А после смрти свог верног генерала Хефеста потпуно се препустио разним испадима. Те мрачне странице у животу чувеног владара и освајача до данас су остале мистерија. Недавно је објављено тумачење америчког историчара Максела О'Брајена са њујоршког Квинс колеџа. По њему, Александар који је умро у 32. години живота био је хронички

алкохоличар. Претеране количине вина у којем је уживао потпуно су му пореметиле психичку равнотежу, тако да је све чешће упадао у делиријум и добијао нападе параноје и амнезије (губитак памћења).

Теорија америчког историчара није прошла незапажено. Штавише, реакција неких светских научника биле су врло бурне! Оно због чега негодују може се сажети у речима Никоса Јалуриса из грчког Министарства за културу:

— Не може се тек тако жигосати личност која је толико задужила западну цивилизацију...

Значи, ни 24 stoleћа нису, по неким, довољно велики временски размак да се изнесу на видело греси великана.

ХУЉА ПОШТЕНОГ ЛИЦА

Већ сам поглед на Смита био је довољан да саговорник помисли: ево човека коме се може веровати! Тако је честито лице имао. И пре него што би лаковерни јадник и успео да схвати шта му се догађа, Смит и његова банда очерупали би га до голе коже.

Иста судбина чекала је све копаче злата које би зла коб нанела на пут „Соупи“ Смита, слаткоречиве хуље који је за место својих прљавих полова изабрао традицију Скагвеј, „капију“ Клондајка, неприступачне области у северној Канади за коју ондашњи „бели свет“ вероватно никада не би чуо да 1896. године код поточића Бонанца није нађен повећи грумен злата. Грумен је изазвао грозницу која је у следеће три или четири године у ову ледену пустош намамила преко тридесет хиљада пустилова.

ПРВА ХРПА ДОЛАРА

Пут до Клондајка преживели су само срећници. Остали су настрадали негде на пловидби уз реку Јукон, дугачку три хиљаде километара или при покушају да препешаче Чилкот и Вајт, пролазе кроз Стеновите планине чија су имена, због жртава које су однели, ускоро постала позната исто колико и златом богати Клондајк.

Пре него што би се дочекали златоносних поља, будући копачи морали су да савладају и препреку коју историја не помиње, али која због тога није била ништа мање озлоглашена и опасна — Скагвеј, градић на граници Аљаске и Канаде, царство „Соупи“ Смита.

Лоповска каријера Џеферсона Рандолфа Смита — и пропалице имају пуно име и презиме — почела је у Денверу, у Колораду. Пре него што је скренуо са правог пута Смит је био каубој! Онда су му, једног лепог дана, досадили и коњи, и ласо, и говеда и поља. Одлучио је да више никада у животу не зарађује у зноју лица свог.

Прву хрпу долара Смит је згрнуо продајући наивним денверским копачима злата обичан сапун

за бријање. Сапуни које је човечуљак наивног лика нудио били су много скупљи од оних што су се продавали на другим местима, па ипак, кад год би Џеферсон Рандолф Смит, наред једне од главних улица Денвера, распростро своју тезгу, око ње би се за тили час окупљала гомила која се гурала, урлала и врло често упуштала у неописиве тучње јер је свако од окупљених пошто-пото хтео да што пре дође на ред да исплати оних пет долара колико су Смитови сапуни за бријање стајали.

Шта је то лукави Смит нудио што остали трговци нису? Па, пре него што би отворио „радњу“, објашњавао је муштеријама да се испод папирног смотача неких сапуна налазе новчанице од сто долара. А пошто Џеферсон Рандолф заиста није био глуп и пошто је знао да и људска лаковерност има граница, потрудио се да се међу првих неколико продатих „штација“ заиста и нађе једна од обећаних „стојки“. Тек толико да срећни добитник раструби вест по читавом граду. А што после данама нико није доживљавао исту срећу — па, случај је случај.

Све у свему, за оних пет-шест месеци колико је трговина сапунима трајала, Смит муштеријама није поклатио више од триста долара, али је зато себи обезбедио пристојан почетни капитал за „озбиљније“ послове у које је тек намеравао да се упусте. Од тога доба Џеферсона Рандолфа није нико жив није о словљавао правим именом. Пропали каубој прекрштен је довека у „Соупи“ Смита, у „Сапунка“.

ВЕЛЕЧАСНИ БАУЕРС

Разлика између ситног и великог лопова је што први, обично, људе вара сам, а другоме у томе помаже организована банда. Сапунко је убрзо око себе окупио седморицу истомишљеника од којих му је најдрагоценију помоћ пружала лопуза по имену Бауерс. Прерушен у свештеника, он је залазио по местима на којима су се окупљали дошљаци.

САПУНИ ЗА БРИЈАЊЕ КОЈЕ ЈЕ ЏЕФЕРСОН РАНДОЛФ СМИТ НУДИО БИЛИ СУ МНОГО СКУПЉИ ОД ОНИХ ШТО СУ СЕ ПРОДАВАЛИ НА ДРУГИМ МЕСТИМА, АЛИ СУ СЕ ЉУДИ ИПАК ГУРАЛИ, СВАЂАЛИ И ТУКЛИ ДА ДО ЊИХ ДОЂУ... ТАКО ЈЕ ПОЧЕЛА ЈЕДНА ОД НАЈБЛИСТАВИЈИХ ЛОПОВСКИХ КАРИЈЕРА ДИВЉЕГ ЗАПАДА.

Чим би оценио да има довољно слушалаца, „велечасни“ би загрмео против порока и изопачености великог града у настојању да сеоске наивчине одврати од одласка у једну од „оних кућа“, крчме или коцкарнице.

Дешавало се да публика не дели „очево“ мишљење и да његову проповед пропрати звиждуцима, смехом и шалама због којих је „велечасни“ црвенео. Е па, кад већ није могао да их одврати од „ђавољих рабста“, добронамерни Бауерс могао је бар да их одведе „у локале чијим се власницима може веровати“ — да ће их опељешити.

Деведесетих година прошлог века Запад је још био дивљи, али су ред и закон, ипак незадрживо продирали у веће градове. „Сапунко“ и његовој банци бивало је све теже да се баве својим пословима, а како је Смит био промучурна хуља, једног дана одлучио је да се из Денвера пресели у Скагвеј који је, сем што је био мањи, имао и ту предност да представља границу на којој се завршавала цивилизација, а почињало безаконје.

Испоставило се да се Сапунко није преварио: у забитом Скагвеју седмочлана банда за тили час прерасла је у армију од стотинак револвераша, пропалица и битанги који су ускоро загосподарили градићем.

Пошто закона није било, прописивао их је „Сапунко“. Он је био и власник локала у којима су се муштеријама нудиле забрањене забаве, а како сем таквих других места за провд и није било, у читавом Скагвеју није се могла именовати ни једна једина крчма, коцкарница или хотел

који није припадао Џеферсону Рандолфу.

Пут до Чилкота и Вајта водио је кроз Скагвеј па је копачима злата који су се ту сливали у рекама бивало све теже да кроз град прођу а да их не задеси нека несрећа.

РЕЖИРАНЕ ПЉАЧКЕ

У гомилама што су узбуђено жагорећи дочекивале сваки брод који је стизао у Скагвеј, обавезно су се налазили и људи „Соупи“ Смита који су, и пре него што би ови крочили на тле, бирали жртве.

„Услужни мештани“ одводили су наивчине до лажних поштанских кућица из којих се својим „милима код куће“ могао послати телеграм са обавештењем да је све у најбољем реду. Порука, наравно, никада није стизала до одређеног места ни кренула из Скагвеја.

У граду је пословала и врло угледна фирма по имену „Поуздани предузимачи“ која се бавила паковањем и преносом опреме и једногодишњих залиха хране преко Чилкота и Вајта. Банди је на руку ишао закон по коме копач без прописаних количина хране и алата није смео да се запути преко опасних прелаза. О поштовању закона ревностно су се старале коњичке патроле канадске војске. Војска је војска, па копач који није имао прописане потрештине није добијао дозволу за прелазак границе.

Како у читавом Скагвеју других предузимача сем „поузданих“ није било и како нико није био довољно снажан да преко снегом завејаних прелаза пренесе тешку и кабасту опрему, „Поуздани преду-

зимачи“ тражили су за своје услуге надокнаду од које се муштеријама вртело у глави.

Лопузе су незасите, па је „Соупи“ Смит ионако астрономске зараде од крчми, коцкарница и хотела увећавао додатним доларима које је стицао организовањем свакодневних пљачки у својим локалитетима. Један члан банде играо је лопова („рола“ у коју се без тешкоћа уживљавао), а неки његов компанион „недужну поштењачину“ којој је онај први украо кесу. Опељешена наивчина имала је у ствари главну улогу јер је његово било да надра дреку и изазове свеопшту тучу у којој је — овог пута изистински — половина присутних остала без новчаника.

Десио се, тако, да је у једној режираној гужви из цела скагвејског свештеника нестала кеса са златом. Лопов је на време схватио прешку, па је плен одмах вратио власнику. Када га је запрепашћена жртва упитала зашто је то учинио, крадљивац је одговорио:

— Боже, попо! Па и ја сам члан ваше пастве!

Сапунко је, рекли смо, био промишљива хуља и зато је водио рачуна да се не замера много својим суграђанима. Истини за вољу, ни бестрекорни грађани нису се много бунили јер је у Смитово време трговина просто цветала, а град напредовао. Уосталом, говорило се, тај господин Смит заиста није тако лош, погледајте само колико је долара несребично приложио у добротворне сврхе!

Све, међутим, има крај па се и spremност Скагвеја да једним оком жмури на пословне подухвате грађанина Смита временом истрошила. Група поштених и одлучних људи решила је да град очисти од пробисвета, револвераша, убица и битанги који су се у њему одамањили. Први на листи били су „Сапунко“ Смит и његова банда.

ОБРАЧУН

Ако га помисао на добровољачки одред грађана за очување јавног реда и није много узбуђивала, вест да им се придружио и градски геометар Френк Рид забринула

је Смита. Френк Рид, „Сапунко“ је то добро знао, није био човек с којим се могло шалити.

Чаша се коначно прелила почетком јула 1898. године када је младом копачу Ц. Д. Стјуарту „неко“ украо злато у вредности од 2800 долара. Пљачка није била ни тежа ни безобзирнија од пређашњих, али су се времена променила: златна грозница је јењавала и поштени градски трговци очекивали су реке обогаћених повратника. Док је Скагвејом господарила „Сапункова“ банда, шансе да ће се неки од њих у граду настанити и ту потрошити своје до-рале биле су никакве.

Изгледа да је и једини скагвејски судија коначно схватио да је ту да представља закон: одредио је рок до којег су паре морале да буду враћене Стјуарту, 8. јул, четири после подне. Иако судијин проглас никога није именовао, сви су знали на кога се односи, а грађанин Смит чак се осетио позван да изјави како је „дотични Стјуарт злато прокоцкао“.

Осми јул је освануо, четири сата откуцало и прошло, а копачу злато није враћено. Улице Скагвеја закрчиле су гомиле које су жарко желеле да виде обрачун до којег је сада морало да дође.

За Цеферсона Рандолфа Смита званог „Сапунко“ могло се свашта рећи, али не и да је кукавица: гурнуо је у џеп колт, преко рамена пребацио „винчестерку“, једним погледом одмерио дванаестак својих људи што га још нису издали и кренуо да нађе Рида.

Двобој се одиграо на једном од градских докова. Први је проговорио „Соупи“ Смит:

— Требало је да те убијем пре пола године! — дсвикнуо је геометру и скинуо „винчестерку“ с рамена.

Како је двобоју присуствовао читав Скагвеј, Рид и „Сапунко“ нису узели растојање уобичајено за ову врсту обрачуна, па је Рид, пре но што је његов супарник успео да повуче ороз, једном руком шчепао цев Смитове пушке и гурнуо је надоле, а другом посегао за револвером. Први хитац, онај из винчестерке, погодио је Рида у стомак, други, револверски, заставио се у Смитовом срцу. Цеферсон Рандолф остао је на месту мртав.

Његов противник надживео га је дванаест дана. Скагвеј је храбром геометру приредио погреб каквог у историји градића на граници Аласке и Канаде није било никада, ни пре ни после.

М. И.

ХИТ-СТРАНА

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

КАД БУДЕМ
ИМАО 64 ГОДИНЕ
(WHEN I'M SIXTY
FOUR)Музика и текст: Ленон-Макартни
Изводи: Битлси

When I get older losing my hair
many years from now,
will you still be sending me
a Valentine
birthday greetings, bottle of wine?
If I'd been out till quarter to three
will you lock the door?
Will you still need me, will you
still feed me,
When I'm sixty four?

I could be handy mending a fuse
when you lights have gone.
You can knit a sweater by the
fire-side.
Sunday morning go for the ride.
Doing the garden, digging the
weeds
who could ask for more?
Will you still need me, will you
still feed me,
when I'm sixty four?

Send me a post card, drop me a line
stating point of view.
Indicate precisely what you
mean to say
yours sincerely masting away.
Give me an answer, fill in the form:
mine for-ever-more!
Will you still need me, will you
still feed me,
when I'm sixty four?

Нагађања више нема:
БИТЛСИ се више ника-
да неће састати! Недав-
но убиство Џона Лено-
на (John Lennon) ста-
вило је тачку на велики дога-
ђај који је почео 15. јуна 1956.
године у Ливерпулу. Тога дана
је један члан групе Џона Лено-
на свом шефу представио

неког Пола Манартнија (Paul McCartney). Импресиониран техником свирања, Џон га ангажује као члана своје скифл-

18. јуна 1942). Тако настаје школски оркестар QUARRY-MEN (Quarry је била школа у коју је ишао Џон). Почетком 1958. године у једном градском аутобусу Џон сусреће солисту групе Р. РЕБЕЛС. Реч по реч и овај гитариста се придружује Џону и Полу. То није био ни-
ко други већ **Џорџ Харисон** (George Harrison). Иако најмлађи (рођен је 25. фебруара 1943), Џорџ је извршио велики утицај на своје старије другове. Он носи уске панталоне и одушевљава се рокенролом, **Билом Халијем** (Bill Haley) и

чују да промене име и тако настају СРЕБРНЕ БУБЕ (SILVER BEATLES). Са својим новим бубњарем Питом Бестом (Pete Best) свирају у ливерпулској „Пећини“ (Caverne). Али успех је мршав: познате издавачке куће се не интересују за неке дечане из Ливерпула. Августа 1960. одлучују да опробају срећу у СР Немачкој и одлазе у Хамбург где са гитаристом **Стјуом Сатклифом** (Stu Sutcliffe) свирају по подрумима и ноћним локалима. Тада чан успевају да сниме и једну плочу „My Bonnie“, додуше само као пратећа група певача **Тонија Шеридана** (Tony Sheridan). SILVER BEATLES постају добра рок-група и у Хамбургу остају око годину дана. Јула 1961. од-

БИТЛСИ • BEATLES.

-групе. Тада је Џон Винстон Ленон имао свега 15 година (рођен 9. октобра 1940) а Џејмс Пол Манартни свега 13! (рођен

Елвисом Преслијем (Elvis Presley). Тако ансамбл стиче нову музичку оријентацију, а 1958. године Џон, Пол и Џорџ одлу-

лучују да се врате у Енглеску. Стју не жели да се врати, хоће да остане уз своју девојку Астрид. (Баш та девојка је БИТЛСИМА дала идеју да се очешљају са шишкама на челу!) Пит Бест такође жели да настави сопственим путем. Џон, Пол и Џорџ траже новог бубњара.

За судбину БИТЛСА пресудан је био 28. октобар 1961. године. Тога дана је око три часа по подне неки младић по имену Рејмонд Џонс ушао у продавницу плоча у Ливерпулу и затражио плочу „My Bonnie“. „То је, знате, једна британска група која је снимала у СР Немачкој“. Продавац **Брајан Епштајн** (Brian Epstein) велики је познавалац ливерпулских група, али признаје да нема ту плочу и да никада није чуо за БИТЛСЕ. Истог дана још једна му-

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

У Дому ЈНА у Титовом Велесу већ пола године, три пута недељно, наступа група „ЈУГОСЛАВИЈА У МАЛОМ“ састављена од војника који овде служе војни рок. Групу је основао војник Вевад Хациовић, познати музичар из сарајевске групе ТЕШКА ИНДУСТРИЈА.

Поред Вевада, групу сачињавају још и ритам гитара Бојан Бебер, који је пре доласка у ЈНА био члан КОРЕ из Словеније, затим бас гитара Зини Милићковић, ракији члан ЕНИГМЕ из Дебра, те Ненад Мликота, бубњар групе МОРЕ из Сплита, Љубодраг Ђорђевић, вокални солиста, и Зоран Исавловић који свира оргуље и хармонику. Тако ова група уз оп-

штерија тражи исту плочу и Брајан Епштајн, заинтересован да чује те момке које не познаје, одлази у „Каверн клуб“ да се потпуније обавести. Нешто касније, 3. децембра 1961, он постаје званични менаџер БИТЛСА. На општем гласању крајем године БИТЛСИ су најпопуларнија група Ливерпула. Поново одлазе у Хамбург где сазнају за прерану смрт бившег гитаристе Стју Сатклифа. Године 1962. Брајан Епштајн им уговара аудицију у чувеном концерну ЕМИ. Тада свирају прве композиције потписане са Ленон-Макартни. То су „Love me do“ и „P. S. I love you“. Исте године, 15. августа, Пита Беста замењује младић по имену Ричард Старки (Richard Starkey), рођен 7. јула 1940, са чудним хобијем — носи прстење на сваком прсту, због чега му дају надимак Ринго! Једанаестог септембра 1962. познати шеф оркестра и аранжер Џорџ Мартин (George Martin) задужен је у фирми ЕМИ да сниме оне песме које су БИТЛСИ свирали на аудицији. Ринго још није довољно увежбан, па му Џорџ Мартин даје удараљке, а за бубњеве позива једног студијског музичара. Месец дана касније плоча улази на листу „топ-двадесет“, а БИТЛСИ добијају још једну шансу за снимање. У новембру исте године снимају „Please, please me“. Поново одлазе у Хамбург, а у фебруару следеће године на велику турнеју по Британији са младом певачицом Хелен Шапиро (Helen Shapiro). Крајем месеца за њих зна цела земља и коначно се пробијају до првог места на листи најслушанијих плоча. Ускоро снимају и први албум „Please, please me“ који на „топ-двадесет“ остаје целих шест месеци. Априла 1963. излази и трећи сингл „From me to you“ и те године почиње епизода која је потресла свет: почиње БИТЛМАНИЈА!

МОЈ ИЗБОР

Између две пробе новог ансамбла Н-2, увежбавања певача, писања музике за филм, телевизију и радио, писања аранжмана, снимања и преслушавања музичког материјала итд, ухватили смо Корнелију Новача за рукав у једном ходнику и ставили га пред свршен чин:

— Којих десет плоча би понео на путо острво?

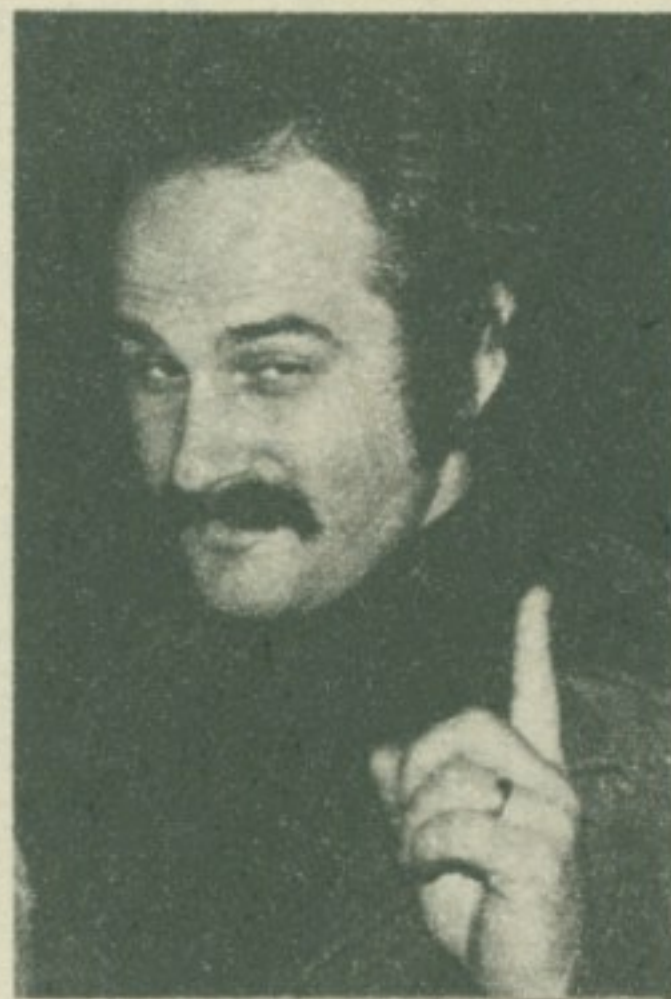
— А зашто да носим плоче? Понео бих електричне оргуље...

— Али на пустом острву нема струје!

— Онда бих понео клавир.

— Ипак, ипак... пропашће нам рубрика „Мој избор“ ако не понесеш десет плоча: пет домаћих и пет страних.

И тако Корнелије није имао куд, па је открио „карте“ и саопштио нам које плоче још и данас радо слуша.

ДОМАЋЕ

1. ПЛИМА — Индекси
2. ЈЕДНА ЖЕНА — Корни група
3. ЖИВОТ МОЈ — Јосипа Лисац
4. ПОСЛЕДЊА АВАНТУРА — Септембар
5. РОЂЕН НА АСФАЛТУ — Генерација 5

СТРАНЕ

1. SRORM AT SUNUP — Gino Vannelli
2. PICTURE OF AN EXIBITION — ELP (Emerson, Lake & Paimer)
3. YES ALBUM — grupa Yes
4. YOUNG BLOOD — Rickie Lee Jones
5. SKETCHES OF SPAIN — Miles Davies

ПОЗИВ НА САРАДЊУ

У новој години „Политикин забавник“ жели да прошири сарадњу са читаоцима па на хит-страни уводи нову рубрику у којој ће објављивати најуспелије цртеже и карикатуре познатих музичких личности — певача, музичара и група.

За почетак ево и једног задатка: Како бисте нацртали овог гитаристу? Најбољи цртеж ћемо хонорисати са 200. — динара. (Да би цртеж могао да се репродукује најбоље је цртати црним фломастером или тушем по белом хамеру).

ЈУГОСЛАВИЈА У МАЛОМ

Ште задовољство свих војника и старешина пева и свира мелодије из свих крајева Југославије оправдавајући свој назив ЈУГОСЛАВИЈА У МАЛОМ. Недавно је ова група освојила прво место на међугарнизонском такмичењу у Штутгарту, а тренутно им је најпопуларнија песма „Велес, Велес“ за коју је речи написао десетар др Мутавелић Един. Текст говори о херојској прошлости овог града који носи име друге Тите.

Милан Милошевић

Берза плоча

Молио бих да ми се јаве они који желе да продају добро очувану ЛП плочу АТОМСКОГ СКЛОНИШТА „Не цвикај, генерација“. У обзир долази и замена.

Алан Земан,
Лабинска 10
41000 Загреб

Продајем следеће очуване ЛП плоче: „Смак“ (СМАК), „Shades of Deep purple“ (DEEP PURPLE), „Байта 2“ (СЕАД МЕМИЋ БАЈТА), дупли албум „BOOM FEST“ — Љубљана 73., „Други начин“ (ДРУГИ НАЧИН).

Ранко Крстић,
Маршала Тита 48,
22424 Кленак

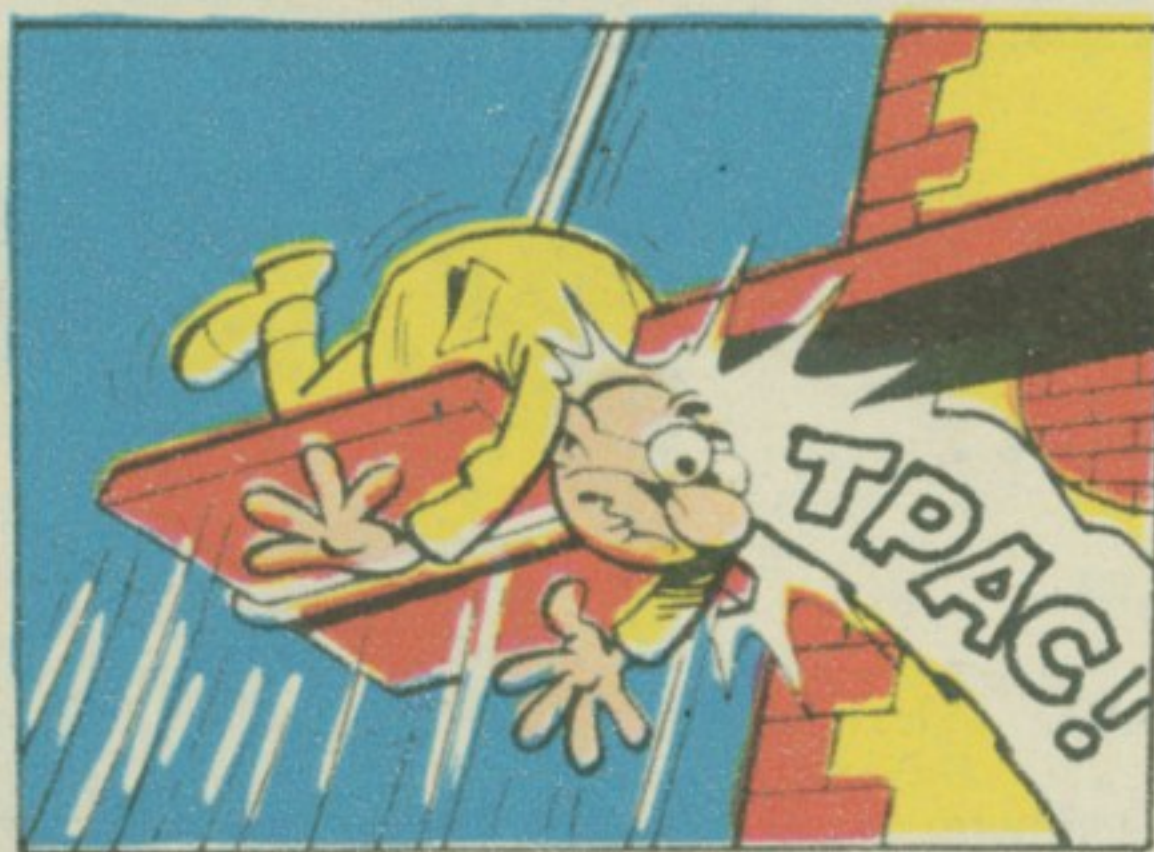
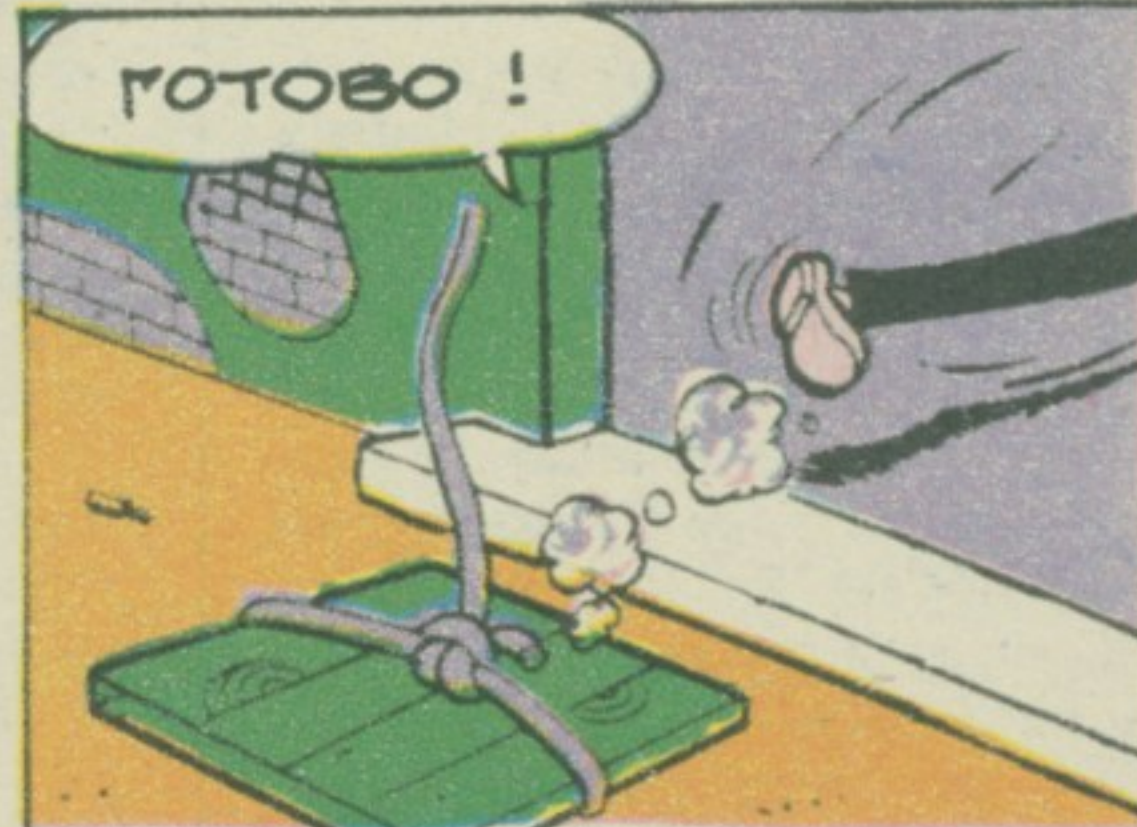
У замену за плоче: „Let it be“, „Abbey Road“, „In the beginning“, „A Hard Day's Night“ и „Yellow Submarine“ групе BEATLES дајем следеће плоче: „Runch' n' Roll“ (BLACK OAK ARKANSAS), „Darts“ (DARTS), „Take heart of me“ (BONEY M.), „Ја сам само један од многих са гитаром“ (СРЕБРНА КРИЛА). Све плоче су добро очуване. Размјена важи и за постере.

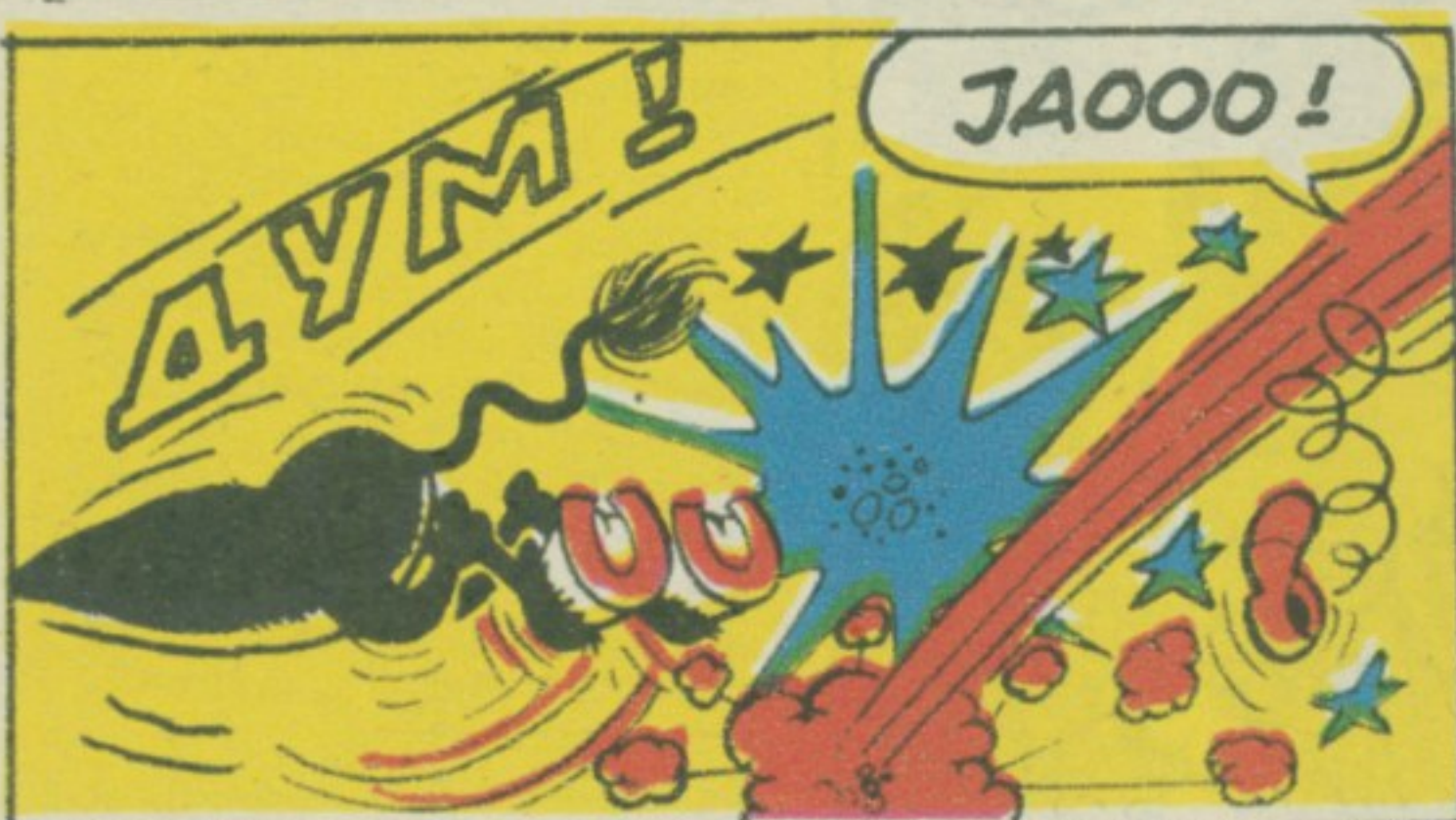
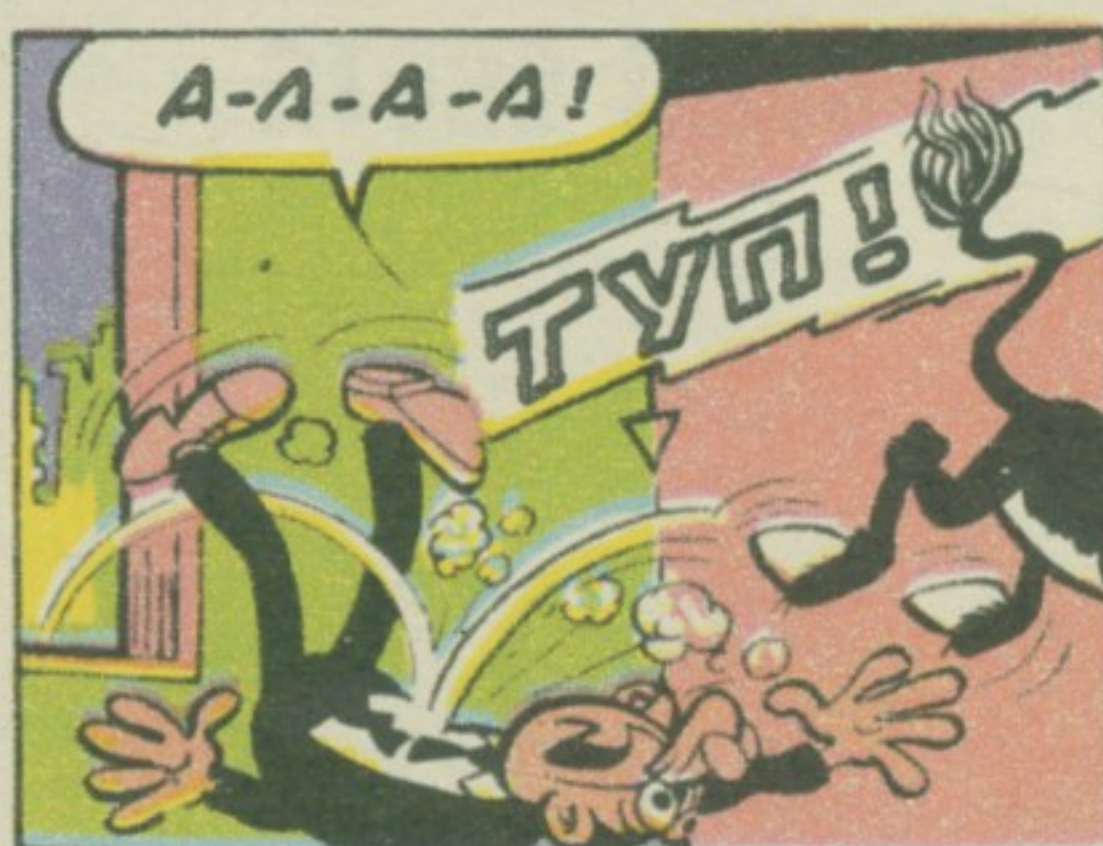
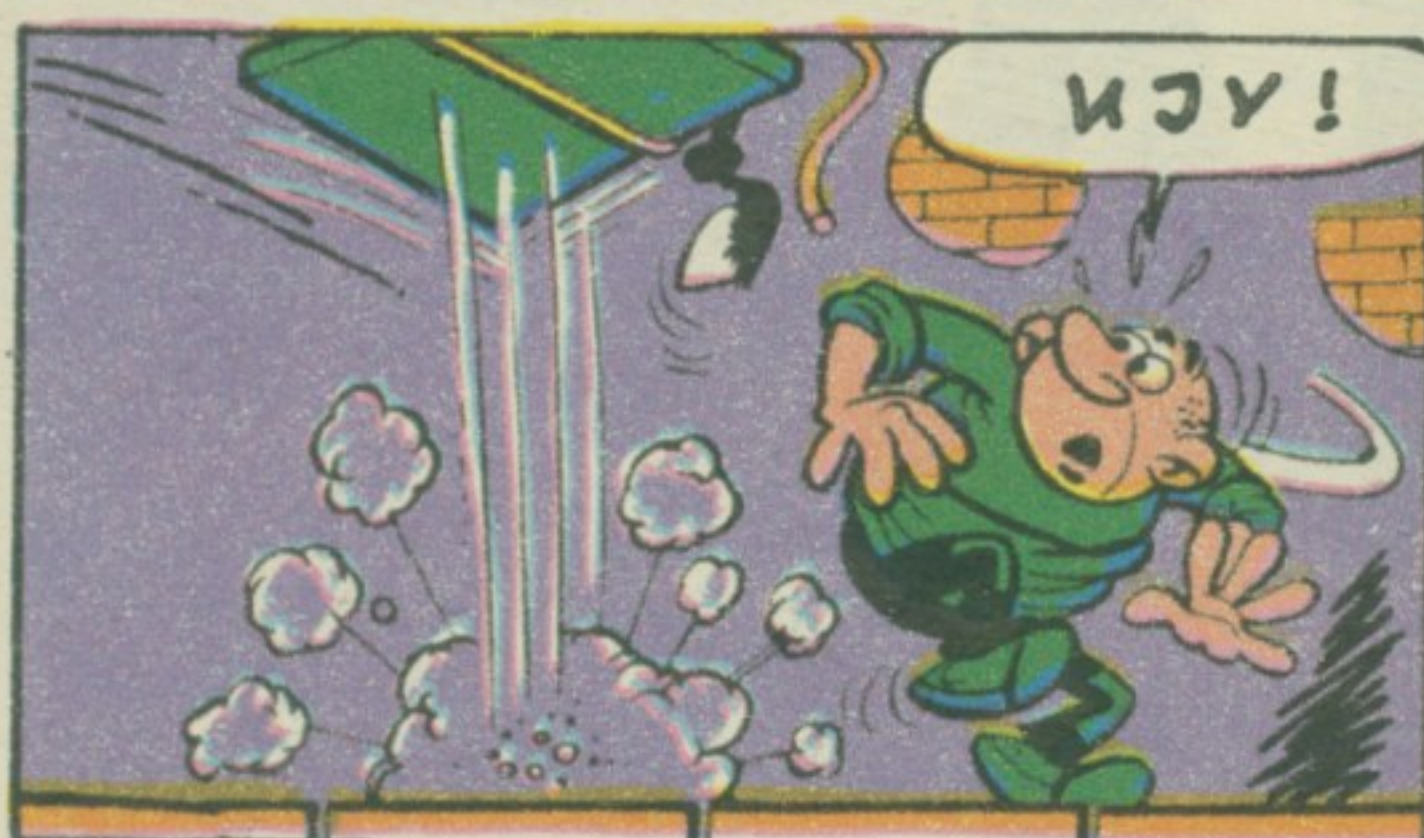
Горан Јуричић,
Гундулићева 8/1
43000 Вјеловар

За касете „The Greatest Hits 1“ и „2“ (АББА), АТОМСКОГ СКЛОНИШТА, БИЈЕЛОГ ДУГМЕТА, РИБЉЕ ЧОРБЕ, ЛАБОРАТОРИЈЕ ЗВУКА, АС/ДС, ЛЕНЕ ЛОВИЧ, DOORS, WISHBONE ASH, SWEET — дајем у замену плоче страних извођача од којих су неке оригиналне. Имам такође и плоче домаћих извођача.

Јован Стојанов,
Маршала Тита 48,
20344 Марта

..... КАКО ПРОДАТИ ШПАГЕТЕ ИТАЛИЈАНИМА?

НЕВЕРОВАТНА НАГРАДА

Амерички трговачки магнат и ексцентрик Тимоти Декстер (1747—1806), осим што се обогатио урадио је у животу још сијасет ствари. Био је познат под именом „лорд Тимоти Декстер“ и титули се није противио.

Потомству је остао у сећању по књизи „Ситница за оне који знају“ написаној без и једног јединог зареза, тачке или другог знака interpunkције. У другом издању „лорд“ се потрудио да дода страну пуну зареза и тачака „да их читаоци распореде по сопственом нахођењу“.

Запамћен је и по јед-

Кратак списак фантастичних извозних потеза највештијих трговаца света.

ном ретком трговачком подвигу — огромном товару угља који је послао лађом из Америке у Енглеску. Ништа нарочито, али је угаљ продат Њукаслу, једном од светских центара за извоз угља!

Товаз је пристигао у Њукасл управо када су сви угљенокопи били парализовани штрајком и

Енглези сложено цвокотали од зиме. Да ли је потребно рећи да је овај подухват, осим славе, Декстеру донео и огроман профит?

Можда је неко имао на уму Тимотија Декстера када је 1975. године, под покровитељством Гринхол произвођача алкохола из Воринга и листа „Експорт

тајмс“ из Лондона, одлучено да се за ту годину додели Невероватна награда за извоз појединцима или компанијама који су направили најфантастичније пословне аранжмане.

Прву награду однела је фирма „Први бубањ“ из Лестера. Овај првак за-служено носи своје име — компанија је успела да прода четири товара там-тама Нигерији, земљи чији је то национални инструмент. „Први бубањ“ је, као додаток, комплетно опремио инструментима оркестар нигеријске полиције као и забавни оркестар Вик-

тора Оливија, такође из Нигерије.

Иста фирма извезла је позамашан број инструмента маракас, за који можда нисте чули. Јужној Америци и ксифон Куби.

Друга награда припала је предузећу Пермафлекс лтд. из Стоука на Тренту које је те године (а и ранијих) извезло за педесет хиљада фунти (три милиона динара) нафте арапским државама. Истина, у виду гаса за упаљаче.

Утешне награде и дипломе добиле су компаније чији подвизи такође нису за потцењивање. Чак да неко конкурише Удруженим произвођачима здраве хране из Сарија код Лондона који су продали 1975. године сто тона теста од непросејаног брашна за прављење шпагета — Италији! (Узгред, сами Енглези купују искључиво шпагете увезене из Италије.)

Компанија „Источни песак и шамот“ из Кембриџа отпремила је бродом хиљаду осамсто тона песка емирату Абу Даби из Персијског залива. А ако је неко богат песком онда су то Уједињени Арапски Емирати, док се Велика Британија истиче увек зеленом и свежом травом. Али, Абу Даби је тражио песак специјално обликованих зрнаца за пречишћавање воде.

Сто сандука конзерви чау мејна, познатог кинеског кулинарског специјалитета справљеног од комадића меса, куваног поврћа, резанаца и специјалних зачина, „утрапила“ је сладокусцима из Хонг Конга фирма Јунивер експорт итд.

Одељење за дизајн грађевинске компаније Ајала дизајнс лтд. из Сафока направило је, по наредби, неколико типичних француских бистроа и кафеа и то у сред Париза. Права мајсторија, јер Енглези, осим лоше хране, имају и незавидну архитектуру, на светској листи далеко испод француске.

Министарство одбране арапског шеиката Дубај из Персијског залива купило је од предузећа Банс лтд. из Вилтшира машину за чишћење снега. Снег, разуме се, никада није виђен у Дубају, а овој фирми није припала прва награда, јер се радило о поручбини а не о правој трговачкој вештини. Раоник се у Дубају употребљава за чишћење путева од — песка!

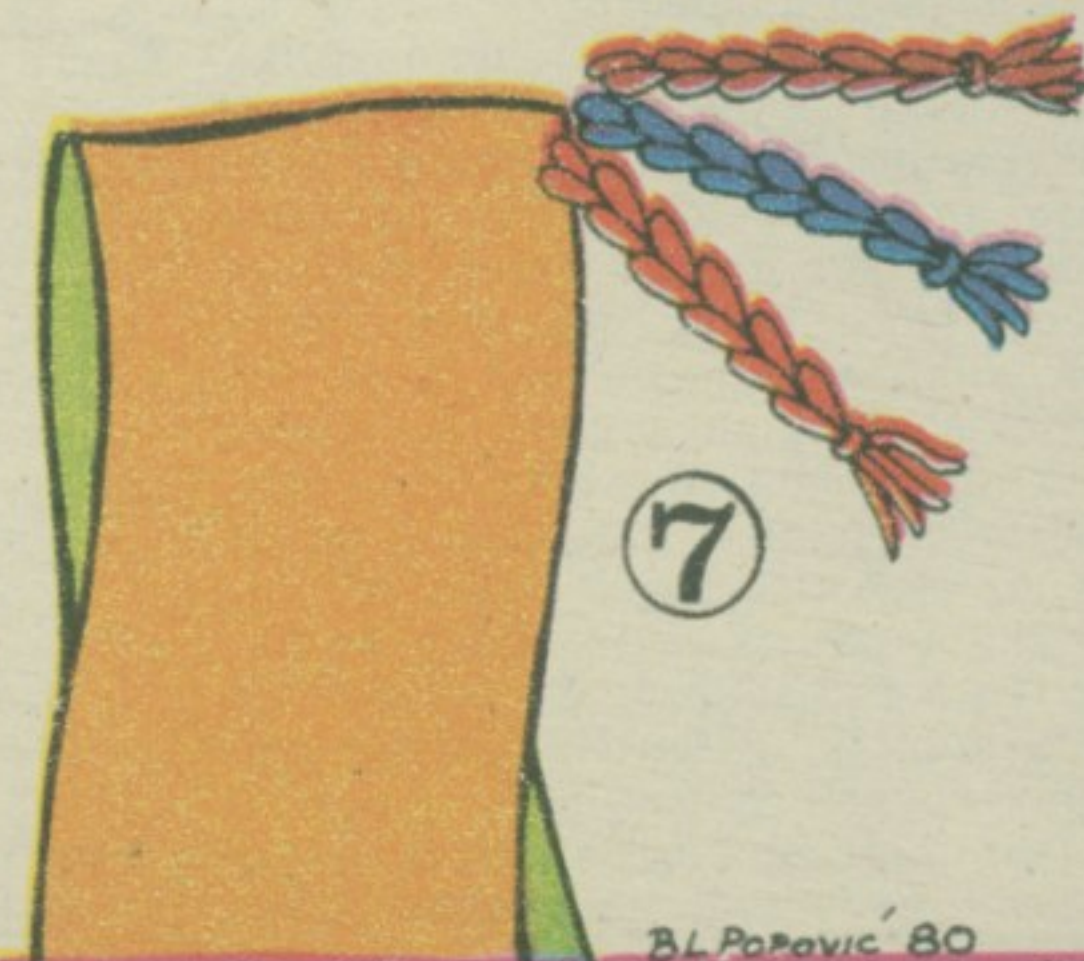
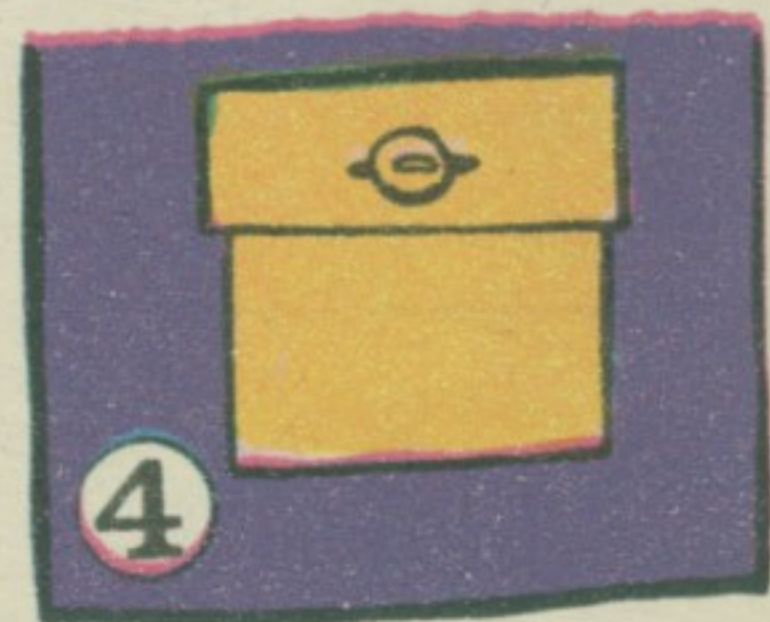
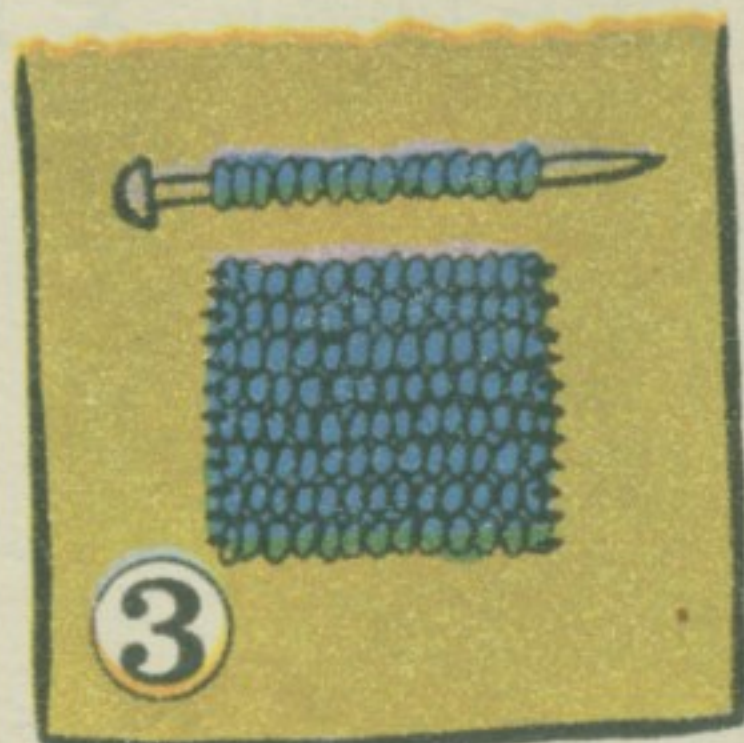
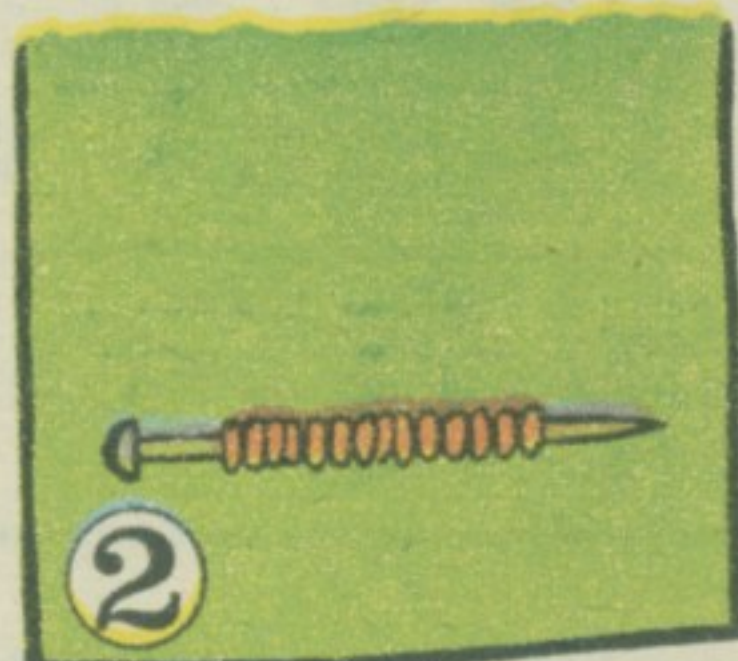
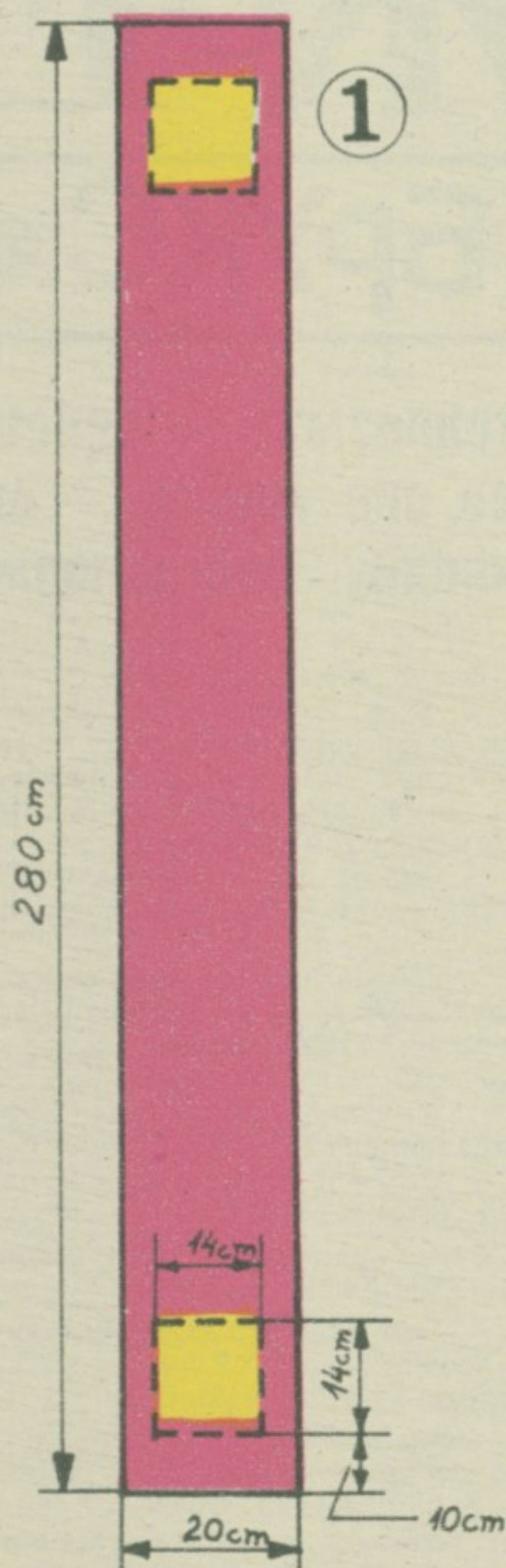
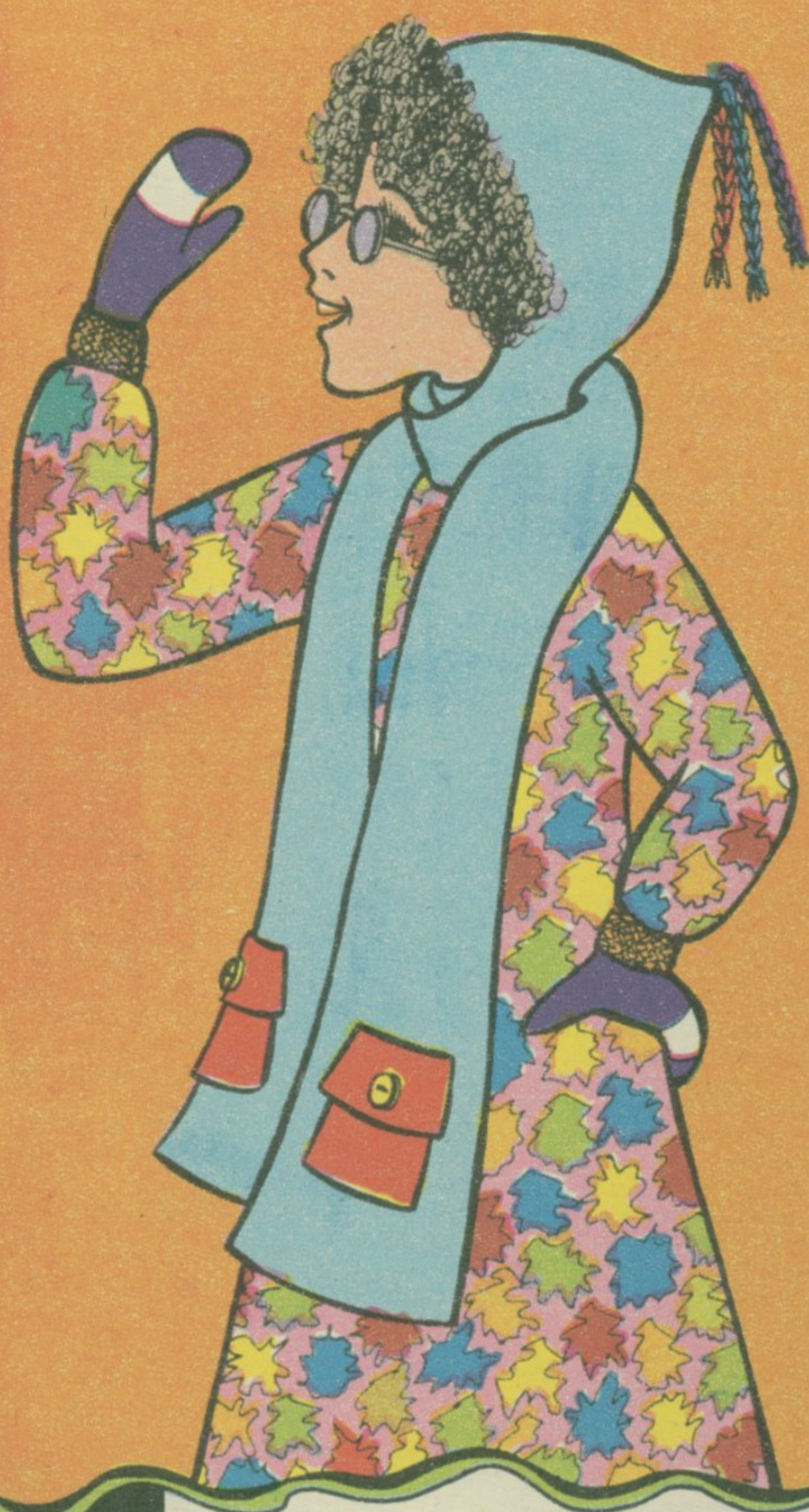
Б. Д.

ЗА ЗИМСКИ РАСПУСТ

3 има није лав, поготово ако се умотате у овакву капу-шал са цеповима. Довољно је да знате најосновнији бод, једна „право“, једна „обрнуто“, па да сами исплетете овај модел. Ако узмете дебљу вунишу, урадићете то брзо чак и ако први пут узимате игле у руке. Димензије шала дате су на цртежу 1, а начин на који се ради на црт. 2, 3. и 4. Кад исплетете шал, одредите места за цепове, па „скините“ петље као на црт. 2. Исплетите цеп, па га пришијте са стране (црт. 3), а затим на исти начин као цеп урадите капу. Њу не треба пришивати на шал, али треба оставити рупицу за дугме. Када су оба цепа готова, шал се пресавије напола тако да лице буде унутра (црт. 2) и код савијеног краја ушије се у дужину од 18 cm, као на црт. 6. Капу треба још само окренути на лице и на шпичу јој пришити неколико кичанки.

Стен је био убилачки расположен. Заједно са Марком и Фајгеном провео је три недеље леденог марсовског лета копајући по огољеном тлу у потрази за изгубљеним марсовским оружјем. Мали, дебелишаст Фајген брбљао је раздрагано сањајући о новцу који ће зарадити када нађу оружје. Високи, продуровљени Марк је ћутао, а Стену је било свега доста. Одлучио је да убије Марка. Мрзео је од самог почетка свог тихог, паметног и повученог партнера.

— Знаш ли куда идемо? — упитао је Марка претећим гласом.

Марк је само слегао раменима и наставио да ћути.

— Чујеш ли шта сам те питао?

Опет тишина. Баш када се машио за револвер, Фајген узвикну:

— Еј! Овамо! Лопата ми је ударила у нешто... нека гвоздена врата!

Стен спусти већ извађен револвер: ако је ово опет лажни аларм, могу увек касније убити Марка.

Како је све изгледало једноставно на почетку док су још били на Земљи, размишљао је. Он је имао плочицу која је показивала где се налази изгубљено марсовско оружје. Марк је умео да чита марсовску азбуку, а Фајген је имао новац да финансира експедицију. Све је ишло глатко. Пошто никад није путовао по свемиру, Стен није рачунао на тешкоће живота на Марсу, на хладноћу, глад која га је обузимала после сваког бедног obroка концентроване хране, несвестицу од проређеног ваздуха, болове у мишићима и костима! Једино о чему је на почетку експедиције размишљао биле су огромне своте новца које ће им Влада дати за пронађено марсовско оружје. Даће им онолико колико затраже. Није било своте која би била сувише висока за такву врсту робе!

Велика капија полако се промаљала из сиве прашине и стења. Стен подиже револвер да разнесе браву, али га Марк одгурну, притисну кваку и врата се отворише.

Зашто су нестали?

Указала се огромна просторија у којој се светлукнула маса оружја: изгубљени марсовски арсенал због кога су стотине експедиција са Земље безуспешно копале по не настањеној планети. То изгубљено благо, које су људи готово и престали да траже, могло је открити тајну нестанка гигантске цивилизације на Марсу, која је својом културом била далеко испред земаљске а уништена је пре неколико хиљада година. Откад је човек крочио на опустошену планету све је указивало на висок степен развоја Марсоваца: порушени градови, разбацане машинерије, уметнички предмети, превозна средства. Али, тајна нестанка живота на Марсу остала је нерешена. На неки чудан и необјашњив начин нестале су сва интелигентна бића као и биљни и животињски свет ове планете. После деценија трагања људи су претпостављали да су Марсовци понели оружје са собом или га тако склонили да га је немогуће наћи. То изгубљено благо вредело је исто колико и његова укупна тежина у уранијуму.

Три партнера су ушла у складиште: на полицама уредно поре-

ђани небројени типови различитог оружја. Стен зграби прво које му је било надокхват руке. Личило је на колт. Уперио га је на врата.

— Не пуцај! Можемо сви отићи у ваздуху! — вриштао је Фајген. — Влада ће све испробати! Не пуцај! Метак се може вратити и убити те! Можда ће пуцањ покренути читаву машинерију за уништавање!

Стен притисну обарач. Метак пробуши врата уз ерупцију црвеног пламена.

— Молим те, Стен... — кукао је Фајген.

— Завежи! — одврати Стен бесно и зграби следеће оружје у облику полуге.

— Хајдемо, треба кренути... — настави Фајген.

— А где би ти?

— Па, назад у брод, да се вратимо... као што смо се договорили... Влада ће дати милијарде за све ово — говорио је Фајген нервозно идући према вратима.

— Ја сам се предомислио — рече Стен узимајући ново оружје које му се, попут обруча, обавијало око шаке и бацивши поглед на Марка. Овај је хладно шетао међу полицама не додирујући ништа и упорно ћутећи.

— Е, па то нема смисла! Најзад, ја сам финансирао ову експедицију...

Неиспробано оружје у Стеновој руци било је уперено право у Фајгенов стомак.

— Нека продаја иде до ђавола! — рече Стен наслањајући се на зид одакле је мотрио и на Марка. — Зашто не бисмо сами употребили ово оружје? Са овим бисмо могли лако да свргнемо једну од оних малих влада у централној Америци и да себи обезбедимо једну лепу земљицу... за уживање!

— Ја у томе не учествујем! — изјасни се Фајген. — Не брини, ја ћу ћутати... зато сад идем...

— Свакако — рече Стен док је Марк гледао у своје нокте.

— Ако добијеш краљевство, можда бих могао постати твој војвода или тако нешто — усиљено се насмеја Фајген.

— Свакако.

— Е, па онда, до виђења.

Стен га је пустио да оде двадесетак корака, а онда притисну прекидач на оружју које је држао у руци. Није се чуо ни најмањи

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

КРАЈЊЕ ОРУЖЈЕ

• ПИТЕР БРУКС •

— Ја волим мирну протоплазму! — рекоше огромна уста стежући се око Марка. — Али исто тако волим и живахну протоплазму.

звук, само Фајгену отпаде рука, као мачем пресечена. Стен поново притисну и Фајгеново тело се располови по хоризонталу. Тек тада схвати да је окренуо леђа Марку и да овај има одличну шансу да га убије. Кад се окренуо, Марк је и даље мирно стајао посматрајући шта се дешава. Стен га погледа зачуђено.

— Тај зрак — рече Марк тихо — вероватно би могао да пресече сваку материју. Веома корисно.

Рачунај на мене

Следећи сат Стен се забављао испробавајући све што му је дошло под руку. Старао оружје Марсоваца функционисало је као ново. Ни трунке рђе и поред стајања од неколико хиљада година! Било је оружја свакојаког дејства

и могућности: оног које сагорева и оног које леди, револвера са ласерским зрацима уместо метака, металних штапова са разорним, паралитичким, коагулационим и свим могућим дејствима.

— Сад је доста играња — рече Марк — да погледамо и оно право.

Стајао је поред једне здепасте црне конструкције. Изгурали су је напоље. Стен покрену контролне уређаје. Зачу се неко мумлање. Онда се створи облак плаве магле изнад машине.

— Опробај револвер... пуцај у маглу. — рече Марк.

Стен испразни цео шаржер. Магла није попустила.

— Ово би вероватно зауставило и атомску бомбу. То је непробојна завеса — објасни Марк.

— Знаш, Марк, ти си у ствари врло добар момак. Није ти сметало што сам исекао Фајгена? А? Он би одмах отишао да све прода Влади.

— Напротив. Слажем се с тобом — био је хладан одговор.
— Одлично! А како би ти се свиђало да порадимо мало на идеји краљевства? Набавимо најлепше женске... забаву, све што нам душа зажели. А?
— Свакако. Рачунај на мене.

Ми смо слује

Вратили су се у складиште. На крају хале открише још једна врата са исписаном таблом.

— Шта каже? — упита Стен.
— Нешто о последњем оружју, као и упозорење да се не улази.

Марк отвори врата. Нашли су се у просторији три пута већој од претходне, испуњеној војницима у китњастим униформама и под пуном опремом. Изгледали су као статуе, непокретни. Насред собе стајао је сто а на њему: шлем, неки предмет ваљкастог облика у величини људске шаке и једна црна кутија са таблицом исписаном марсовским језиком.

Стен приђе столу и окрете прекидач на ваљку. Стајали су скамењени од запрепашћења јер су се редови војника померили. Војници су оживели! Један од њих у запрепашћујућој црвеној униформи украшеној сребром приђе Стену и поклон се:

— Ваше трупе су спремне, господине — рече.

Стен је занемео, али Марк упита:

— Како је могуће да живите хиљадама година? Јесте ли ви Марсовци?

— Ми смо слуге Марсовца — одговори војник. Марк примети да се војникове усне нису помериле када је говорио. — Ми смо Синте-тици, господине.

— Чије заповести слушате? — упита Марк.

— Заповести Активатора, господине! — Синтетик је говорио директно окренут Стену који је држао ваљак. — Нама није потребан ни сан ни храна. Наша једина жеља је да вас служимо и боримо се.

Војници у редовима су потврђивали климањем глава.

— Водите нас у борбу, господине!

— И хоћу! — најзад проговори Стен. — Показаћу вам мало праве борбе, момци! Војници су достојанствено три пута узвикнули „Ура!“

— Чему служе ова три друга прекидача? — упита Стен ратника показујући на ваљак. Није било одговора.

— Вероватно није програмиран за таква питања — рече Марк. — То су сигурно прекидачи који активирају друге војнике. Претпостављам да постоје подземне просторије са стотинама истих оваквих ратника. А сада их лепо опет искључи, успавај их, па да видимо шта ћемо даље.

Стен окрете прекидач и војници се опет слидише.

— Хајдемо напоље — рече Марк.

— Важи!

— И понеси све са собом.

Стен узне блештави шлем и црну кутију и изађе напоље за Марком. Сунце је готово зашло. Црне сенке су се шириле по црвеном тлу.

— Јеси ли чуо шта су рекли? — викао је Стен. — Ја сам њихов вођа! Ја сам генерал! — настави стављајући шлем на главу. — Са таквом војском ништа ме не може

зауставити! Имаћу најлепше женске свемира, најбољу храну и пиће! Ја сам генерал над генералима! Како изгледам? А?

„... ПРОКЛЕТА УШЉИВА БУДАЛО! КЛОВН, ЕТО КАКО ИЗГЛЕДАШ СА СВОЈИМ МАЛИМ ГЛУПИМ СНОМ О КРАЉЕВСТВУ... ОВАКВА МОЋ ЈЕ ЗА ГЕНИЈА, ЧОВЕКА КОЈИ ЋЕ КРОЈИТИ И ПРЕКРАЈАТИ ИСТОРИЈУ СВЕМИРА... ЗА МЕНЕ!

— Ко то говори? Шта је то... то је твој глас, Марк! — одједном Стен схвати да је помоћу шлема могао чути мисли свог партнера.

Тада га прецизним метком Марк погоди право у срце.

Хо! хо! хо!

— Какав кретен! — рече Марк с гађењем подижући шлем. Већ је кренуо према пећини да активира војнике, кад се сети мале црне кутије. На њој је писало „Последње оружје“. Питао се шта би то могло бити. Пустео је глупог Стена да живи довољно дуго да би опробао свако оружје... свако осим овог. Није требало да га убије пре него што и ово опроба, али шлем је покварио планове. Зашто би рескирао свој живот када је будала радила то добро-вољно? У ствари, ово последње оружје му није ни потребно. Али, можда би спровођење његових планова учинило много лакшим и ефикаснијим? Било што да је, сигурно је савршено.

— Ипак — помисли Марк — пробаћу га. Да видим шта су Марсовци смислили као своје најопасније оружје.

Отворио је кутију. Пара је изишла. Марк баци кутију мислећи да су то можда отровни гасови. Пара је излазила, ширила се на све стране, а затим почела да се формира. За свега неколико секунди добила је облик и лебдела изнад кутије. Светлוצала је, бела и танана, на тамној позадини. Марк угледа огромна уста изнад којих је стајао пар очју укоченог погледа.

— Хо! Хо! Хо! — рекоше уста — протоплазма! — и кренуше према Стеновом телу. Марк је подигао бомбу и нанишанио. Уста су прогутала Стена.

— Мирна протоплазма! — мљацкала су уста. — Волим мирну протоплазму!

Марк баци бомбу која приликом експлозије ископа рупу дубоку десет метара, али не повреди уста. Она се једноставно извукоше и наставише кикотање.

— Хо! Хо! Колико времена је прошло... давно беше кад је било свега...

Уста кренуше према Марку. Покушавао је да остане хладнокрван. Активирао је непробојну завесу око себе јер је машинерија остала напољу где су је испробавали. Уста су несметано прошла кроз плавичасту маглу. Кикотала су се и даље. Марк зграби оружје чијим је зраком Стен исекао Фајгена. Није помогло. Уста су напредовала.

— Умри! Цркни! — урлао је Марк.

— Ја волим МИРНУ протоплазму! — рекоше огромна уста стезући се око Марка. — Али исто тако волим и ЖИВАХНУ протоплазму!

Пошто прогута залогај, неман одлебде према другој страни поља гледајући унаоколо у потрази за протоплазмом које је некада у давна времена било у изобиљу на планети Марс.

укрштене речи

САВА ШУМАНОВИЋ

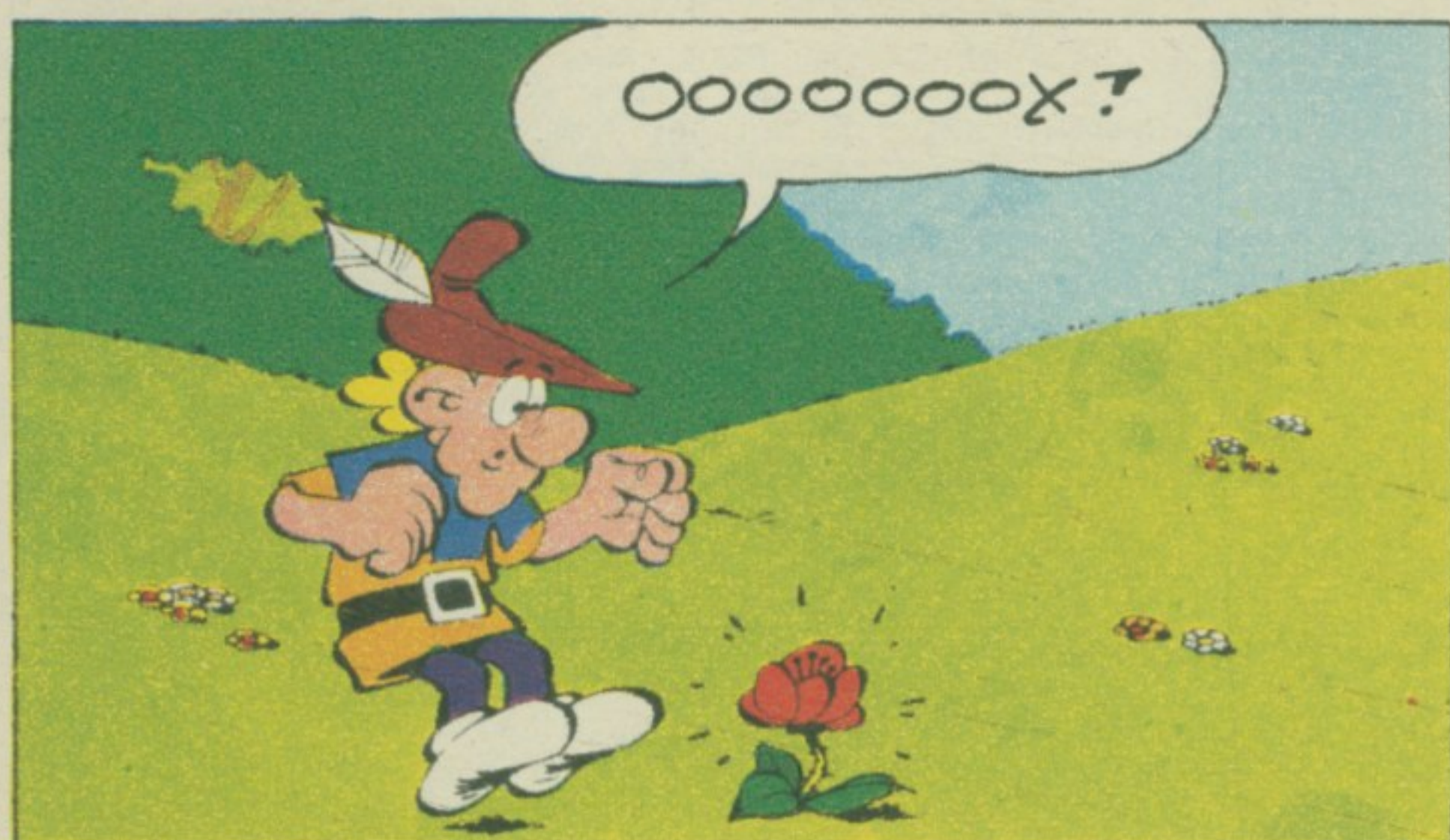
Сликаство Саве Шумановића несумњиво спада у значајне периоде наше ликовне уметности. Студије у Паризу у којем је дуго живео допринеле су да у почетку свог стваралаштва ради под јаким утицајем кубизма Лотове школе. Касније, кад је највише био свој, Сава Шумановић, кога су усташе убиле 1942. у Шиду, слика претежно женске актове, мртву природу и пејзаже из Париза и родног Срема. Његове две велике композиције (насловне уписати испод бројева 1 и 2) убрајају се у најзначајнија дела југословенског модерног сликарства.

АУТОР ВЕ- ПАК	1	НА- ПРАВ- ЉЕН ОД ОТОВА	2	ИВАН ПАКУ- РА- НИЋ	БАЊА У БЕЛТИ- ЦИ	СКРАП ЗА ЦЕН- ТРАЛНИ ДЕО ЗЕМ ЈЕЗГРА	МАКАР КОЈИ, ИКО- ЦИ	ЦАРИ- НАР- НИНА	ПУШНО ИМЕ ОД ПИЋА
ПОШТАН- СКА КАР- ТА	а	о	и	и	с	и	и	и	а
ЧЕС- НИК ОЛИМ- ПИЈА- ДЕ	о	и	и	и	и	и	и	и	и
ПНОШ- ТВО ИИ- СЕКТА У ПЕТУ	р	о	и	и	и	и	и	и	и
ЗАШТИ- НИК БРА- НИТАЦ	и	и	и	и	и	и	и	и	и
ИМЕ ПЕВА- ЧИЦЕ ЗУБОВ- ВИЋ	а	и	и	и	и	и	и	и	и
ЗНАК ЗА КЕЛ- ВИН	к	и	и	и	и	и	и	и	и
ПРИПАД- НОСТ ОД РЕБЕ- НОЈ НА- ГОЈУ	и	и	и	и	и	и	и	и	и
КОЈИ НЕ- МА ОД- РЕБЕНУ ТОИСКУ ЛИНИЈУ	и	и	и	и	и	и	и	и	и
ОНДА	и	и	и	и	и	и	и	и	и
"РУКО- ПЕТНИ КЛУБ"	и	и	и	и	и	и	и	и	и
ЗНАК ЗА АМ- ПЕР	а	и	и	и	и	и	и	и	и
ИТИР- СКИ ПЕСНИК, СТАНКО	и	и	и	и	и	и	и	и	и
ПМ	и	и	и	и	и	и	и	и	и
ПУШНО ИМЕ (Т...)	и	и	и	и	и	и	и	и	и
ФУДБАЛ- ТЕР "РАДИНИ- КО" ИЗ НИША	и	и	и	и	и	и	и	и	и
НАРАШ- ТАЈ, ПО- НОЋЕЊЕ КАРЛОВИ	и	и	и	и	и	и	и	и	и

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: М. маркеизам, „Ада“, онако, Рудо, Ерић, или, пр. р. јаво, јатак, караван, о. к. КИРИЈУМ, исток, Рти, р. Илиноис, инвар, НС, Ен, ир, не, кокош, труп, крста, ат. тотал, дис, оп, к. СИ, а, ПОЛОНИЈУМ, колоратура, дати, Омар.

ХУБ РОДИН

РИЛЕ И ГИЛЕ

СРЕЋНО И ВЕСЕЛО
У НОВОЈ ГОДИНИ

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

ОД СРЕМА ДО МАРИБОРА

Пошто станујемо у улици Седме војвођанске бригаде, волеле бисмо да сазнамо нешто више о њој.

Романа и Биљана,
Сремска Каменица

Другог јула 1944. године формирана је у Босутским шумама, на салангу Мушицког, Седма војвођанска бригада. У њен састав ушли су 2. батаљон 6. војвођанске бригаде, 1. батаљон 2. сремског НОПО и две руске чете које су чинили немачки војници пребегли у Црвену армију. Укупно је бригада бројала шест стотина бораца. До краја септембра ова бригада налазила се под командом Главног штаба Војводине а затим Штаба сремске оперативне зоне. Токм локалне окупаторско-квислиншке офанзиве на Фрушку гору и Срем јула 1944. Седма бригада се борила у западном Срему да би се, под притиском далеко надмоћнијег непријатеља, после 26. јула привремено повукла у Славонију. Од тада па све до краја августа водила је жестоке битке у Бабиној Греди, Штитару, око Жупање, планине Дил, Феричанца крај Нашица, Обрадовца, Вијева, Бектежа. Првих дана септембра у Бригади је формиран и 4. батаљон. Између 2. и 8. септембра Бригада је стигла у Срем. Уз пут је порушила пругу Брчко-Винковци. Њен 2. батаљон ушао је 11. септембра у састав тек формиране 9. војвођанске бригаде а уместо овог одмах је формиран нови батаљон.

Учествујући у општој офанзиви на комуникације, Седма бригада је рушила пругу Рума-Шид, затим уништила непријатељско упориште Сот и напала Илок. Овај напад нанео је веома тешке губитке непријатељу који је имао 127 мртвих и 65 заробљених. Поред тога изгубио је и 250 пушака. Своје надирање Бригада је наставила рушењем пруге између Руме и Сремске Митровице.

нападом на моторизовану колону при чему је уништила 6 камиона, ликвидацијом усташког упоришта у Сремској Каменици, ослобађањем Петроварадина и Сремских Карловаца. Крајем октобра упућена је у Нови Сад где је последњег дана месеца ушла у састав 3. војвођанске дивизије и заједно са осталим њеним јединицама учествовала у форсирању Дунава код Батине, ослобађању Барање, у одбрану вировитичког мостобрана и ликвидацији немачког мостобрана код Болмана. У ноћи између 11. и 12. априла, Бригада је форсирала Драву у рејону села Јосиповца и Кравица, заузеле их после дводневне борбе а затим учествовала у ослобађању Осијека, Вировитице, Подравске Слатине, Питомаче, Ђурђевца, Копривнице, Вараждина, Птуја и Марибора као и ликвидацији веома јаке непријатељске групације у рејону Гуштањ, Плиберк, Дравсград. За своје ратне заслуге је и одликована.

НАЈБОЉИХ ИМА МНОГО

Хтела бих да знам ко је најбољи познавалац животиња?

Татјана Стојановић,
Лесковац

На твоје питање, Татјана, немогуће је одговорити из једноставног разлога што су зоолози, тј. научници који проучавају животиње, подељени по ужим струкама. Тако, на пример стручњак који се бави птицама (орнитолог) и који може да буде врхунски стручњак у овој области, много слабије познаје сисаре или гмизавце. Ова подела зоолога по стручности иде још и даље, па тако стручњаци за инсекте (ентомолози) не проучавају све инсекте већ само по једну групу: лептире лепидоптеролози, тврдскилице колеоптеролози, скакавце ортоптеролози. Разлог зашто се сваки од њих бави само једном на изглед веома уском облашћу је тај што је свет животиња веома богат и разноврстан и ниједан човек није у стању да га у потпуности проучи.

СЕРВИС ЗА МЕЛОДИКУ

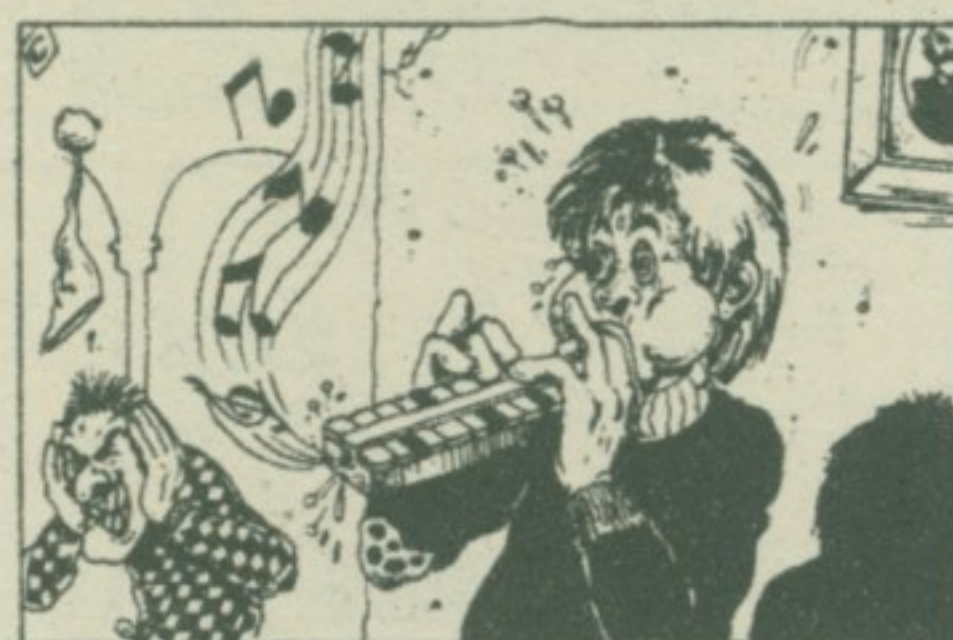
Коју школу треба да завршим да бих радила у пошти? Интересује ме да ли постоји радионица за поправку мелодика и где се налази?

Читатељка из Раткова

Пошто не кажеш којим би послом у пошти желела да се бавиш,

једино што можемо је да ти предложимо да се после завршеног II разреда усмереног образовања определиш за саобраћајну струку у оквиру које постоји занимање техничар ПТТ саобраћаја. Желимо да ти скренемо пажњу да поред осталих услова ово занимање захтева и неке медицинске, то јест да будући техничар ПТТ саобраћаја миса да има нормалан слух и вид и „функционално неопштећен локомоторни апарат“, једноставније речено — руке, ноге, кичмени стуб.

Мелодику коју треба да поправиш можеш да однесеш или пошаљеш поштом „Скали“, сервису за поправку музичких инструмената који се налази у Његошевој улици 13 у Београду.

МОРАЋЕШ ДА СЕ ОДЛУЧИШ!

Много волим хемију, па бих желео знати да ли код нас постоји неки часопис за хемију? Ако постоји, може ли се претплатити и какви су услови?

Зоран Гриваковић,
Гимназија „29. новембар“
Зеница

У нашој земљи постоји неколико часописа намењених хемичарима и технолозима. То су и „Хемијска индустрија“ коју издаје Савез хемичара и технолога Југославије, „Хемијски преглед“ и „Гласник хемијског друштва“. Последња два часписа издаје Српско хемијско друштво које се налази у Карнегијевој улици 4 у Београду. На ту адресу можеш све часописе и на ручити. Колика ће им бити претплата за 1981. годину, то у часу кад предајемо овај број, још није познато. Кад је „Хемијска индустрија“ у питању, њена претплата је 1000 динара (нових) и може да се уплати на жиро-рачун 60803-678-5327. Адреса Савеза хемичара и технолога је Кнеза Милоша 9/1, 11000 Београд.

ЗАБРАЊЕНО ЗА МАЛОЛЕТНЕ!

Молим те да ми одговориш на питање које ме мучи већ дуже време: тата је купио ваздушну пушку пре двадесетак година, пуцао из ње неко време и онда је оставио. Сада бих ту пушку ја желео да користим, али не знам да ли ћу због тога имати неке компликације јер тата нема дозволу за њу. Наиме, некад су ваздушне пушке могле да се купе и без дозволе. Интересује ме и да ли ћу ја уопште моћи да добијем дозволу пошто имам 16 година.

М. С.

По Закону о набављању, држању и ношењу оружја и муниције СР Србије ваздушно оружје може да се набави само на основу одобрења општинског органа уну-

трашњих послова. Према томе, саветујемо ти да се обратиш Станици милиције општине на којој станујеш и објасниш им твој проблем. И још нешто, врло важно за тебе: по одредбама поменутог закона дозвола за набавку оружја не издаје се малолетном лицу.

ЗАШТО КОСА ОПАДА?

Моја сестра има ријетку косу која јој стално опада. Зато те молим да јој даш неки савјет како да то спречиш.

Мустафа Шарић,
Суљихи

Знам да ћеш прећи погледом преко овог писма и шкроботина једне девојчице која има једну једину жељу — да јој одговориш. Ево у чему се састоји мој проблем: по завршетку другог разреда приметила сам да ми коса опада а затим да ми споро расте. Желела бих да имам дугу косу и зато те молим да ми одговориш да ли постоји неко средство за убрзање раста косе и где бих могла да га набавим?

Марија Живановић,
Смедерево

Молим вас да ми одговорите да ли се може убрзати раст косе? Да ли он зависи од исхране?

Моја другарица има доста бубуљица по лицу и веома масну косу па нас интересује да ли то на неки начин може да се отклони или спречи? Често имамо прилике да у новинама прочитамо савете лекара да косу треба прати шампоном против масноће или перути, ако је у питању перут, али нигде не пише који су то шампони?

Маја и Невена,
Пригревица код Апатина

Узроци који изазивају опадање косе могу да се сврстају у три основне групе. Први је неправилна нега косе а то значи прање неодогавајућем водом и шампоном, фарбање и сушење феном. У другу групу спадају гљивичне и паразитске болести као и оне које не нападају само поједине органе већ читаве системе (органи за варење, крвоток). Трећу групу чине разни поремећаји у организму који могу да буду хормонског порекла, резултат постојања гнојних жаришта, упала дебелог црева изазвана присуством паразита, недостатка витамина. Опадање косе може да се јави и због поремећаја у раду лојних жлезда, погрешне исхране, нервних стресова. Појачани рад лојних жлезда чини косу маснијом, доводи до стварања перути и убрзаног опадања длаке. Због свега тога неопходно је консултовати дерматолога а по потреби и друге специјалисте.

Што се тиче раста косе, треба истаћи да се квалитет косе наслеђује. Способност да брже или спорије расте, такође. Не постоји ниједно средство које би то битно могло да измени. Међутим, неправилно одржавање косе може не само да оштети власи већ и да успори њихов раст. Зато вам саветујемо да посебну пажњу обратите нези косе а то значи да је перете једном до два пута недељно млаком водом и сапуном биљног порекла (копривним, брезовим, камилицом). Веома је важно и да је сушите при умереној темпера-

тури. Осим тога, предлагемо вам да узимате три пута дневно по једну таблету витамина „Б₆“ и 30 капи уљаног раствора витамина „А“ и то бар два-три месеца. И на крају последњи савет је да косу повремено масирате лосионом за јачање корена косе. Има га у свакој апотеци.

САМО ЗА ДЕВИЗЕ

Нас двије смо се веома обрадовале твојој серији „Богати на два точка“ јер се већ одавно занимамо за моторе. Због тога те молимо да

нам неизоставно напишеш цијене и како и где се могу купити и колика је царина за следеће моторе: ducati 500 gtl, moto guzzi v 850 gt, laverda 750 sfc, honda gl gold wing i yamaha 250?

Диана Баран,
Горњи низ II а
Бакар

У нашој земљи могуће је набавити неке од набројаних модела, али само за девизе. Тако се за „Дукатијеве“ моделе треба обратити „Автомонтажи“ у Љубљани. Целовешка цеста 32 а за „лавердине“, „Словенијаавту“ који се такође налази у Љубљани у истој улици али у броју 150. Зависно од модела цене се, кад се све прерачуна у динаре, крећу од 130 до 220 хиљада нових динара.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

За једну металну значку нудим десет салвета, може и пет кинеских. Весна Булуш, 58000 Сплит, Мажурановићево шеталиште 32/V

Скупљам значке и маркице и хтео бих да се мењам са читаоцима Забавника. Горан Николић, 11307 Болеч, Маршала Тита 9

За шест металних значки шаљем десет маркица, привјесак, разгледнице, салвете и папирнате лутке. Јасенка Зорњак, 41000 Загреб, Дражице 13а

За постере Владе Каламбера и Здравка Чолића шаљем разгледницу свог места. Биљана Тодорова, 92300 Кочани, Шогровик 15

Дајем 15 постера за постер Цона Ленона из листа „Поп“. У обзир долази и замена за две значке. Зоран Јовић, 16000 Лесковац, Иве Лоле Рибара 35/10

За шест маркица дејем металну значку. Роберт Кукач, 41000 Загреб, Ракићева 5

Молим читаоце Забавника да ми помогну у сакупљању страних новчића. У замјену нудим маркице из разних земаља свијета. Азра Селимовић, 78000 Бањалука, Сулејмана Газића 9

Ономе ко ми пошаље најлепшу хемијску оловку шаљем пет разгледница и постер неког певача забавне музике. За остале хемијске оловке нудим 3-4 разгледнице. Зорица Филиповић, 15316 Бања Ковиљача, ЈНА 28

Хтио бих да се размјењујем са сакупљачима значи. Вјекослав Кордић, 79000 Мостар, А. Зувића 18/5

Нас неколико девојчица смо редовне читатељке Забавника и желимо да отворимо „Клуб читалаца Политикиног забавника.“ Зато молимо другове и другарице да нам у томе помогну. Другарски поздрав од Снежане, Марије, Мирјане, Гордане и Сузане. Пишите на адресу: Снежана Спалевећ, 38000 Приштина, Улпијана сол. 1-49/12

НИЈЕ ЛАКО ДО ЕСТРАДЕ

Пошто много волим музику, и забавну и народну, лепо певам изворне песме и добро имитирам гласове познатих певача, желела бих да знам где постоји клуб певача аматера?

Душанка Пејин,
Томаша Жижића 49
Сивац

У Удружењу естрадних уметника Београда сазнали смо да повремено организују аудиције за певаче аматере. Основни предуслов да се аудиција одржи је да се Удружењу пријави најмање 20 кандидата. Сваки кандидат дужан је да попуни формулар и уз њега приложи две фотографије, фотокопију дипломе о завршеној школи и доказ да живи на територији општине Београд. Пошто ти, Душанка, живиш у Сивцу, обрати се подружници Удружења естрадних уметника општине на којој живиш или покушај да се учланиш у најближе културно-уметничко друштво.

И ЗА СТЕНЕ ТРЕБА ШКОЛА

Живим у Скопљу и желео бих да се бавим алпинизмом али не знам коме да се обратим. Можете ли ви да ми кажете адресу неког алпинистичког друштва и да ли је потребно да завршим неку школу да бих постао алпиниста?

Асан Мемет,
Улица 1210 бр. 2
Скопље

Алпинистички одсек у Скопљу налази се при Планинарском савезу СР Македоније на кошаркашком стадиону „Работнички“. Телефон Савеза је 225-234.

Што се тиче тога да ли мораш да завршиш неку школу да би постао алпиниста, одговор је: и за верање по стенама потребна су одређена знања и вештине а њих ћеш научити на курсу кроз који мора да прође сваки алпиниста почетник.

НЕМА ТАЈНЕ

Занима ме одакле сте сазнали за „тајанствену моћ пирамиде“. Да ли је у питању књига, часопис или нешто друго? Желео бих да знам име аутора, наслов књиге или чланка и све остало што може да ми буде од користи, јер сам лично заинтересован за овај феномен.

Алексеј Обрадовић
Балзарева 39/36
Нови Сад

Послаци за рубрику под насловом „Потражи ме у пирамиди“, објављену у броју 1499 узети су из књиге енглеског аутора Била Шула (Bill Schul) „Тајанствена моћ пирамиде“ (The Secret Power of Pyramids). Књигу је издала CORONET BOOKS из Лондона. Адреса: 47, Bedford Square, LONDON WC1 3 DP — ENGLAND.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изишао је 28. фебруара 1939. године.

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Владимир Горбунов

Издавачки савет:
Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Сруџић, Невзат Худаверди.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Владимир Дорошев, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Витомир Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић, Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 15 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 165,00 динара, полугодишња 330,00 динара, годишња 660,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 330,00 динара, полугодишња 660,00 динара, годишња 1.320,00 динара.

Претплата се врши на жиро рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Продаја — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ЦЕНОВНИК годишње претплате у страниј залути по земљама:
САД \$ 70.—, СР НЕМАЧКА DM 124.—, ФРАНЦУСКА Ffr. 290.—, ШВЕДСКА Skr. 292.—, ШВАЈЦАРСКА Sfr. 115.—.

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд, број: 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПОЛИТИКИН Мозаик

у новом броју:

РЕШЕЊЕ 10. КОЛА НАГРАДНЕ
ИГРЕ И ИМЕНА ДОБИТНИКА
КОЛОР-ТЕЛЕВИЗОРА И ЈОШ
39 ВРЕДНИХ НАГРАДА

НАГРАДНЕ УКУРШТЕНЕ РЕЧИ
ЗАНИМЉИВОСТИ О ЗАГОНЕТКАМА

● ПРИЧЕ ● КВИЗОВИ ● ХУМОР ●

